

Nwa' Lemme di boom bo ntum e bo Jisos e Fiεε fi nu ê ηwa' Lemme wvun e

Nwa' lemme di boom bo ntum e bo Jisos e wvun to saη Luka, biise saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvù wvù to yawεε wase saη ê Nwa' Luk le. Saaka wvù jee wvun nu λε Jisos to nu ε kpwe yî kentam e fô bibefε bisεεbeene le, ε bó dwey wvù, ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le.

Wvuy fiεε fi ηwa' wvun jemyi ekumε fí nu keesee no Keyoy ke Yuule to geε ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ge ε saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvun saan̄ken, gen Jelusalem noo biba bì Judea bô Samalia le bicii, gen buy εbuw ε won̄ yo εna le (1:8). Nwa' wvun nu kenfε ekumε no ηgoo bonyii bo Klistu le to kewεε entelεη jo Bojuu, lese fitele yî Jisos e, ε fí ke mum nε tu fiεε fi εkolε ke nshε le kecii.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

- 1:1-26 ε Nyo' seyse bonyii bo nfewcε le
- 1:1-14 ε Jisos nya ntefe wvu fokemεse bô ηkawma
- 1:15-26 ε wee jo bvudvuu bvū Judas e
- 2:1-8:3 ε bó fewcε saaka Jisos Jelusalem
- 8:4-12:25 ε bó fewcε saaka Jisos Judea bô Samalia
- 13:1-28:31 Lemme di Baul e
- 13:1-14:28 Ghane di Baul e di fwe
- 15:1-35 Nshii wvu Jelusalem
- 15:36-18:22 Ghane di Baul e di bokaη bofεε
- 18:23-21:16 Ghane di Baul e di bokaη botεte

21:17-28:31 E Baul no nu wee ncaw fewci ke diew Nyo' Jelusalem bô Kaysalia noo Lum

¹ Cee la Teofilus, ê nwa' wvu fwe wvù me nto nsan_{EE} fô wo le, me nto nu ε nsan jó ekumε mwεεm mvunciim mvù Jisos to gee noo mvù wvù to ye_{EYI} bonyii dvù, ε kew no wvù to kewεε lemme diew,

² gen buy diuu di Nyo' to joε wvù ε wvù ben we. E Nyo' se jo wvù é wvù eben we, wvù to nu ε beε Keyoy ke Yuule tefe boom bew bo ntum e bô wvù to ca_{WEE}.

³ Seke wvù to buyεε yî kpwe le, wvù to nu ε du_ŋce ekole kew ê bó yî εdiuw e mbaanyε ê jé le nteen nteen yì du_ŋciε wvù nu dvù. E wvù bvuu no jemyi ê bó ekumε bvunfon bvu Nyo' le.

⁴ No bô bó to nu nonεn, ε wvù gay ê bó le, “Fo ben ke enε Jelusalem ke. Ben ec_{EY}tè nnya yì Icεm to kawεε ben dvù yì ben to yu_{WEE} ε me njemyi ekumε yí.

⁵ Ben ekeè le Jon to leese bonyii ê joo, geenεn εjim jo εdiuw caan nu ε Nyo' nu ke elese ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.”

E Jisos ben we

⁶ E Jisos bô boom bew bo ntum e ke no nu kefew kemew e, ε bó bife ê wvù le, “Tata, kefew nu ε kocεn wase kè wo nu ege é bonyii bosεεbeene bo Islael ekase esaake bvunfon bvubole le?”

⁷ E wvù tfuse ê bó le, “Kefew kè fí nu ke ekooy nu ε è seyse Icεm bô mvu_ŋgay mwew, ε ke è nu bvudvuu bvunεn keekiεε ke.

8 Fi ben ekeè nu le Keyoy ke Yuule nu ke eto eyiṅsen yî yene le, é ben emum ekeṅke mvuṅgay, ekew esenje ekumε me Jelusalem noo biba bi Judea bô Samalia le bicii, egen ebuy ebuw ε wonṅ yo εna le.”

9 Ke no wvú jeme nonen, ε Nyo' jo wvú ε wvú no bene we ε bó taale no wvú bene, ben ε kembew ban wvú, ε wvú la ê bó ejise.

10 No bó luṅεε ejise we etaale no wvú bene, ε fi kooy le bolemse bofεε to nu ε ja sεε buynen ε bó ε tfume ndvú ε yí baa, leem mbew bó le,

11 bife ê bó le, “Bolemse bo Galilee, ben leeme taale la we? Jisos wvun wvú Nyo' jo ê ben entelenṅ wvú ε ben we nu ke ekase eto ke lenṅen no ben be yen ε wvú bene we.”

ε Matiaa jo bvudvuu bvú Judas e

12 ε boom bo ntum e bo Jisos e mum nε fô Kum Bite bi Olif e no tuu jim Jelusalem, ε è to nu ke diεwe keṅgawten ke may e keegen buy jó. *

13 No bó ley jó, mum ben gen ê kebuw ke yew e ke εwe fô bó to ké no gene beεle. Bonyii ban to nu Bitá, Jon, Jem noo Andulu, Filew bô Toma, Batolomu bô Matio, Jem wvú waa Alfiyus, Semon wvú to nu wee ṅgoo Boselot † noo Judas wvú waa Jem.

1:8 Luk 24:47-48; 1:21-22; 2:32; 3:15; 5:32; 10:39; Jon 15:27   **1:8**
 Mat 28:19; Mak 16:15; Luk 24:47-48   **1:9** Luk 24:51; Jon 6:62; 1Bi
 3:22   **1:10** Luk 24:4   **1:11** Luk 21:27; Mwm 1:7   **1:12** Luk
 24:52   * **1:12** Keṅgawten ke may e nu no wee to nulo elen diuu di
 mbam e.   **1:13** Luk 6:14-16   † **1:13** Boselot to nu Bojuu bô to
 tomte wonṅ, diuu keebvuse yí ṅεw e can bonyii bo Lum e.

14 ε bô bokεε bomew noo Maalia wvù bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e ké no taashi yî fiεε le fimwaan keebunlee sekecii.

15 ε è ke no nu εdiuw yoya le, ε boom bo ηgoo le bo Jisos e taashε. Bó to nu fó wee diεwε gbwee kecow mbaanfiεε le (120). ε Bita ja we jeme ê bó le,

16 “Boom bo bwεεm e, fiεε fi Nwa' Nyo' jemyi to κεηke ke keekooy. ε nu fiεε fi Keyoy ke Yuule to γεε ε Dawe jeme ε è bεε lo εkumε Judas wvù to joe fwe ε bó se koo Jisos.

17 Ben kee le Judas wvun to nu wee mvu ηgoo yesebeene le, κεηke diew lemme ê beene ente.”

18 (ε Bita se no jemyi nonεn nu ε Judas to jo wase bigew bì bó to nyaε ê wvú yî fiεε fi wvú to buwεε le, guy bvudvuu dvú. Bvudvuu bvun nu fò wvú to gbweε ncine ε tee bvuyε, ε bvulεw buy bvucii.

19 ε bonyii bo Jelusalem bocii yuw, mum no teηε bvudvuu bvudvu ê díεw yibole le Akeldema, fi nu le, “Gbwen Ελεμε.”)

20 ε Bita bvuu gay le, “Dawe to nu ε saη ê Nwa' Mbense le le,

‘Bó ecinε é la diew etu binffuy,
é wee saa ebvuu eceè fó ke.’

Fí bvuu nu ε wvú ε saη le,
‘Wee mvu κεηke keejo bvudvuu bwew bvu lemme le.’

21-22 No fi nu nonεn, wee mvu κεηke keebεne bese le, é bee bó efewcì le Tata Jisos to nu ε buy yî kpwe le. Wvuwε wee κεηke keenu wee wvù to læne bee bó sekecii kè Jisos to ghane bee bó ε κεw yî kefew kè Jon to leese bonyii ê joo le, ε γεn ε buy

diuu di Nyo' to joε Jisos ê bese εnte ε wvú ben we le.”

²³ No wvú jeme nonεn, ε bó cu bonyii bofεε. Wvumvu to nu Yosεw wvú bó to teje ε Basabas bvuu teje ε Justus, ε wvumvu nu Matiaa.

²⁴ No bó cu nonεn, mum bunle ε, “Tata, wo kee mvuntelem mvu bonyii bocii le. Nonεn, duηce ê bese wee wvú wo nu ε caw enteleη jo bonyii bo bofεε ban,

²⁵ ε wvú enù waa ntum Jisos wvú ejo bvudvuu bvú Judas e bvú lemme le, bvú wvú to cin'yεε γεν fô wvú nu fó le.”

²⁶ No bó bunle nonεn, mum saη εdiee εbo, jem, ε di Matiaa le buy gbwe. ε bó mum bise wvú ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaan e.

2

ε Keyoy ke Yuule to

¹ ε diuu di Nkaw mvu wvú bó to teje ε Bentekos e ke to kocεn, ε bonyii bocii bò to nu ε lese fitele yí Jisos e ε taashε bvudvu bvumwaan.

² ε bó ke nε sεsε yuw ε fiεε dvûmte shiile we ke diεwε keekee le. ε fí shii, ley yiηsεn yew yí bó to nu dvú le.

³ ε bó dioo taa, yεn fiεε fimew e ε fí nu ke diεwε leme di ηguy e, ε fí mum saanηken γεν yí bó le wee mwaan mwaan.

⁴ ε Keyoy ke Yuule mum yiηsεn yí bó le bocii, ge ε bó no jemyi díεw bitum jεy jεy.

1:24 Jon 2:24-25   **1:26** Bηgn 16:33   **2:1** Lεw 23:15-21; Dito 16:9-11   **2:3** Luk 3:16   **2:4** 4:31; 6:3, 5; 7:55; 8:17; 10:44; 11:15, 24; 13:9; 15:8; 19:2, 6; 4:31; 10:45-46; 19:6; 1Kol 12:10; 14:2-12

⁵ Ɛ to nu kefew kekie le, ɛ Bojuu bò to nu ɛ looce ɛ lese fitele yî Nyo' le nu Jelusalem, ɛ bó ja bitum bicii bi yî ɛkolɛ ke nshɛ le.

⁶ No bó yuw nonɛn, mum tase to nteen fô bonyii bò to nu ɛ lese fitele yî Jisos e to nu. Ɛ bonyii bò to lesɛɛ fitele yî Jisos e bodvu no jemyi, ɛ wee mwaan mwaan yuuke ê díew yibole. Ɛ fí ffumse bó.

⁷ Ɛ diuw yum bó, ɛ bó no ghayte, gayte le, “Ƙɛ bonyii bò jemyi ban bocii nu bonyii bo Galilee le?”

⁸ Fí ghan nɛɛ le beene ɛ sɛ no yuuke ɛ bó jemyi ê díew bitum bisɛɛbeene le?

⁹ Beene bomew nɛ Baatia, bomew ɛ nɛ Medes bô Elam, bomew ɛ nɛ Misobotemia bô Judea noo Kafadosia, bomew ɛ nɛ Bontus bô Esia.

¹⁰ Beene bomew ɛ nɛ Fligia bô Bamfilia, bomew Ijiw bô biba bi Libia le, bì nu mbew kelaante kè Selin e. Beene bomew ɛ nɛ Lum, ɛ è nu Bojuu bô bonyii bò banke lo ɛ tu bonyii bo mbee Bojuu le.

¹¹ Beene bomew ɛ nɛ Klet bô Alebia. Beene ɛ no yuuke ê díew bitum bisɛɛbeene le jɛɛy jɛɛy no bonyii ban jemyi binghaw bi mwɛɛm e bì Nyo' ge.”

¹² Ɛ diuw yum bó, ɛ bó no ghayte ɛbonɛbon le laa fifin fiɛɛ lo sɛ dunɔi le la le.

¹³ Ɛ bomew bonyii no sɛwsee lo fibole gayte le, “Bonyii ban nu ɛ mbvuum ɛ koo bó.”

Ɛ Bitajeme ê bonyii

¹⁴ Nonɛn, ɛ Bitajeme bô keɛse ke boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaan mum leem fó. Ɛ Bitajeme mum kɛw no jemyi ê kebombom ke bonyii le foweɛwe le, “Ben Bojuu noo bonyii bocii bò cee

Jelusalem, ben enya bitem ntay ê fiεε fi me nu enjeme ê ben.

15 Mbvuum baa koo bonyii ban no ben kpwaake kε. Keseen bεε kε lo didiuu bvuu kε fontaηentaη.

16 Fiεε fi kooyi fin keseen nu fi Juεl wvù wee ntum Nyo' to jemyεε wase λε,

17 'Nyo' gayte λε, è nu ke edioo enu yî εdiuw yo fokemεse le,

é wen etfuw Keyoy kewene yî bonyii bocii le.

Nonεn, é boom bonεn bò bolemεε noo bò bokεnε eyuuke mwεεm mvù wen jemyi, seηe ê bonyii, é mwεεm diεwε bifile le etoo fô cubonyii bonεn e, é bifile elamte ηgaybonyii bonεn.

18 ε nu ke edioo enu εdiuw yoya le,

é wen etfuw Keyoy kewene yî bonyii bo lemme le bowene bocii,

bò bolemεε noo bò bokεnε,

é bó eyuuke mwεεm mvù wen jemyi, seηe ê bonyii.

19 Wen nu ke ege mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e we,

ebvuu ege mwεεm mvù duηci mvuηgay mvuwene yî nshε le.

ελεmε bô ηguy noo njiim yì bemte nu ke enu.

20 Diuu nu ke ejjim,

é kpwee enε eyεεle diεwε ελεmε le,

é diuu di baay di Tata le di kenghaw e sε keeke eto.

21 Nonεn, é naa yεε wvù nu ke elεke Tata, ke eboy.' "

22 ε Bitā bvuu gay λε, "Bonyii bo Islael, ben eyeke eyuw ntay fiεε fi me njemyi. Jisos wvu Nasalet to nu wee ε Nyo' to loocε duηce ê ben λε è tum wen

wvú no wvú to gee é Jisos egee mwεεm mvù dunçi mvunḡay mvu Nyo' le bô mvu diuw wvù yumεεn e noo binḡhaw bi mwεεm e ê ben εnteleḡ. Ben kee naa mwεεm mvun ntay.

²³ Jisos wvun nu wee wvù bó to nyaε ê ben, ε è to seyse ke Nyo' ε fí ke no kooyi ε wvú to kee wase. Ε ben mum yu wvú no ben to nyaε wvú can bonyii bô befe le, ε bó ta yí kentam e.

²⁴ Geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le, ε wvú boy can kpwe le njefo ke è to nulo é kpwe emεy ejici wvú le ke.

²⁵ Dawe to nu ε jeme εκumε Jisos wvun gayte le, 'Me n'yεne Tata Nyo' le ε wvú nu bee wvú sekecii ê εbo kem ke εCεεy e, ε è yaa nulo é fiεε eshiw me ke.

²⁶ Nonεn, fitele fiem ε mum ε no yuuke njon, ε me njemyi bô nlanlan.

Me nu wee ε me nu ηke enkpwe ke lo, geenεn ε me ntaale ke fwe,

²⁷ njefo ke wo wvù Nyo' nu ke ecinε keyoy kem e woj bonkfu le ke.

Ε ke wo nu ke ecinε Waa wo lemme wvù Yuule le é wvú efo ê jem ke.

²⁸ Wo nu ε dunçε wase me je yì è nulo é me enfey jó nσε mboy.

Me nu ηke enlanlanje no me nu ηke enu ê wo fwe.' "

²⁹ Ε Bita bvuu gay le, "Boom bo bwεεm e, è nulo é me enjeme ê ben σε kemaḡεn le icee cee wesebeene wvù Nfon Dawe to nu ε kpwe, ε bó dwey wvú, ε jem ye nu fen ε to ε buy εben e.

2:23 3:15; 4:28; 7:52; Luk 23:33; 1Tεs 2:15   **2:24** 3:15; Luk 24:5

2:25 Mben 16:8-11   **2:27** 13:35   **2:29** 1Bfn 2:10; Lem 13:36

30 Wwú to nu wee ntum Nyo' bvuu kiεε ηkawma wwù Nyo' to kawεε wwú dvú lew le wen nu ke eγεε wan wvu ê kfuu diew e yî kawla we le.

31 Ε wwú mum yanσen yen fiεε fi Nyo' to nu keeke ege le, mum jeme le Mboyse wwù Nyo' to kawεε nu ke ebuy yî kpwe le. Ε nu fiεε fi wwú to gayεε le, 'Wwú to baa emεy wonη bonkfu le κε, ε ye ye to baa efo ê jem κε.'

32 Jisos wvun nu ε Nyo' to bvuse wwú yî kpwe le, ε bese bocii bò nu bonyii bew bo ηgoo le to nu ε yen wwú le.

33 Nyo' nu ε bense wase wwú ε shike ê εbo kew ke εεεy e, ε nya Keyoy ke Yuule ê wwú no wwú to kawεε. Fiεε fi ben yene bvuu yuuke keseen nu Keyoy kedvu ε Jisos ε nya ê bese.

34 Κε è yaa nu Dawe wwù to benεε we κε. Dawe keβεε to nu ε gay fiew le,

'Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wεm le, shiile ê εbo kem ke εεεy e,

35 eγεν ebuy seke me nu ηke enshike bonyii buw bo bvuban e ê wo εjise,

é wo etome bikaa biuw yî bó le diεwε kedvuushεε ke bikaa biuw e.'

36 Nonεn, bonyii bocii bo Islael emum ekeè lo ntay le Jisos wvun wwù ben to taε yî kentam e nu wwú wwù Nyo' nu ε γεε wase le è nu Tata bvuu nu Mboyse wwù wwú to kawεε."

2:30 2Sam 7:12-13, 16   **2:31** Mben 16:10   **2:32** 1:8   **2:33** 2:34; 3:13; 5:30-34; 7:55; Mak 16:19; Luk 20:42; 22:69; Lum 8:34; Εfe 1:20; Kolo 3:1; Ibu 8:1; 1Bi 3:22; 1:4; Jon 14:16-17; 15:26   **2:34** Mben 110:1; Luk 20:42-43; Ibu 1:13   **2:36** 3:15

37 No bonyii bodvu yuwεε nonεn, ε njeme wvudvu koo bó. Ε bó mum bife ê Bita bô keβεse ke boom bo ntum e bo Jisos e λε, “Boom bo bwee wese le, bese nu ege nεε keseen?”

38 Ε Bita tfuse ê bó λε, “Wee mwaan mwaan ekumεn fitele fiew, ε bó elese wvú ê joo ê diee di Jisos Klistu le wvu λε Nyo' elεεshε bibefe biew ebvuu enya wvú bô nnya ye yî è nu Keyoy ke Yuule.

39 Nkawma wvudvu wvun nu fô ben e, noo fô boom bonεn e, bvuu nu fô bonyii bocii bô nu fonfwan e. Wvú nu fô bonyii bocii bô Tata wvú Nyo' wesebeene teηε ε bó too fô wvú le.”

40 Ε Bita bvuu jeme mwεεm nteen, tefe bó, λεκε λε bó efi bikuu bibole yî ηγεw wvù nu keeke eto yî εηgokε kè befe kin e.

41 Ε bonyii yuw njeme Bita wvun, ε nteen bee, ε bó mum lese bó ê joo. Ebvubwe ε bonyii bise ηgoo bonyii bo Jisos e diεwε bontfuke botεte (3,000) le.

42 Ε bó mum nya bikuu bibole no yuuke mwεεm ε è nu mvù boom bo ntum e bo Jisos e to γεεyi. Ε bô bó no nu yî kentaashε le, guutene blεεd, bvuu bunlee yî kentaashε le.

Nce ηgoo bonyii bo mbee le

43 Ε boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e bô mwεεm nteen mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le, ε bonyii yeηe, ε fî ghaake lo bó.

2:37 16:30; Luk 3:10, 12, 14   **2:38** 3:19; Luk 3:3   **2:39** Yεsa 57:18-19; Εfe 2:17   **2:41** 2:47; 4:4; 5:14; 6:1, 7; 8:4; 11:21, 24; 12:24; 13:49; 16:5; 19:20; 21:20; 2Tεs 3:1

44 Ε ηgoo bonyii bo mbee le bocii no nu yî wee le mwaan, κηηκε fiεε fibole fimwaan.

45 Ε bó ké nε gese mondvuum mobole bô mwεεm mvubole, gaw bigew bidvu εbonεbon no ηγεw wee nu.

46 Ε bó no shee taashi yew ncese le εdiuw εcii, diekene yî kentaashε le εla le bô nlanlan fô mvuntelem mvubole, yaa γεελε εjiεε κε,

47 bensee Nyo'. Ε bonyii no γεne nonεn, bensee bó. Ε Tata no boysee bonyii εdiuw εcii, biise ηgoo yibole.

3

Ε Bita bô Jon fε ηκεwλε

1 Ε ε ke no nu diuu dimew, ε Bita bô Jon nε no bene fô yew ncese le κε diεwε didiuu ditete le fomvunsheen, ε ε to nu kefew ke bunle le.

2 Κε kefew kedvu le, ε bonyii ε tuu wee mvu ε no too dvú, to shike diuw ketaan wvù bó to teηε le wvù Jee le wvù to leyte fô yew ncese le. Wee wvudvu nu ε bó to boke wvú ε ε nu ηκεwλε, ε bonyii ké no tuule wvú εdiuw εcii too shiwse fó ε wvú leke bigew ε bonyii bô fele leyte yew ncese le.

3 Ε wvú γεn Bita bô Jon e ε bó fele keeley fó, mum no leke bigew ε bó.

4 Ε bó lun εjiεε yî ye le. Ε Bita gay ε wvú le, “Taa bese!”

5 Ε wvú mum taa bó, kpwaake le bó nu enya fiεε ε wen.

6 Ε Bita gay ε wvú le, “Κε me ηκεηκε naa lo bigew κε, geenεn fiεε fi me ηκεηκε nu ε me nu enya ε wo.

Me ngayte ê wo ê diee di Jisos Klistu wvu Nasalet e, ja we elenè!”

⁷ No wvú gay nonen, mum jice wvú le yí kebo ke eceey e, cake we. Kan mwaan, ε bikaa bô mvunjkoko mvu wee wvudvu le mum teme.

⁸ Ε wvú sele we leem, mum kew no lene. Ε bô bó gen ley fô yew ncese le, ε wvú no ghane fó maymayi, bensee Nyo'.

⁹ Ε bonyii bocii bô to yeneε no wvú ghane bensee Nyo',

¹⁰ kiεε le è nu wee wvù se shee lεke elεkεε diuw ketaan we wvù bó teje le wvù jee le wvù leyte fô yew ncese le. Ε ejise jium bó, ε bó no keηke ηghaw yí fiεε fi kooy bô wvú le.

Ε Bita jeme ê bonyii fô yew ncese le

¹¹ Ε wee wvudvu ηεem lo yí Bita bô Jon e. Ε bonyii yen ε diuw yum bó, ε bó no lewte gene bewse bó le fô bvudvuu bvù bó to teje le cile Saamun e.

¹² Ε Bita yen no bonyii tase ε to, mum jeme ê bó le, “Bonyii bo Israel, è nu nje la wvù diuw yumte ben ekumε fiεε fin ε ben taale bese nen? Ben kpwaake finen le è ge mvunγay mvuseεe wee wvun ε se no lene le? Nuu ben kpwaake ten le è ge nce wese wvù yuule le? Ke è nu nonen ke.

¹³ Fí nu le Nyo' Abla'am bô Aysik noo Yakow, wvù nu Nyo' bo'icee cee bosεεbeene bocii to nu ε bense wase Jisos wvù wee we lemme gεε mbew ye le. Jisos wvun nu wvù ben to tunεε jo nya ê bonyii bo nsaw e, ε Baylet no gomte keecinε wvú le, ε ben fan.

14 Jisos to nu wee wvù yuule, nu teytey, ε ben tun wvú, gay le bó ebvuse ε è nu wee wvù to yuwyeε bonyii, enya ê ben.

15 Ε ben ge nonεn mum yu wee wvù nyaa nshii ê bonyii, geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvú yî kpwe le, ε bese yen wvú le ε mum ε no seje.

16 Ε ge mvungay mvu diee di Jisos wvudvu le ηkεwle wvun wvù ben yεne, kee, ε se no lene. Fí kooyi nonεn njefo bese nu ε lese fitele yî Jisos e, fitele fi bese lese yî ye le ε mum ε ge wee wvun ε no tεmyi ntay nen no ben yεne.

17 Keseen boom bo bwεεm e, me ηkee le fiεε fi ben ε bikuu bi won e to γεε bô Jisos nu ε ben ε bó to ge yaa kee kε.

18 Fí to kooyi ê yiyin je le keege é fi eto ekocεn no Nyo' to γεε wase ε bonyii bew bo ntum e jeme ε è bεε lo le Mboyse we wvù wvú to kawεε nu ke eyen ηγεW.

19 Nonεn, ben ekumεn mvuntelem mvunεn ekase etu jim fô wvú le, wvu le wvú elεεshe bibefe binεn,

20 emum ege é shém elεεten ben, eciinse Jisos wvù Mboyse wvù wvú to balεε fô ben e.

21 Jisos wvun keηke keeke emεy fowe egeen ebuy kefew kè Nyo' ke eseyse mwεεm mvunciim é mvú ekase etu mvunεm, no wvú to jemyeε diuw bonyii bew bo ntum e bò yuule le ε è bεε lo bvuyvuum e.

22 Muses to nu ε yuu gay le,
‘Tata Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu

ê boom bo bwee wene le ente,
eciinse fô ben e ke no wvú to bvuseε me,
ε ben keηke keeke eyuukè fiε fi wvú jemyi ê ben e.

²³ Wee wvù nu ke enu se wvú yuuke wee ntum
wvudvu le,

nu ε bó nu ke ebvuse wvú ηgoo bonyii bo Nyo' le,
elεse lo.'

²⁴ ε nu ke ten no bonyii bo ntum Nyo' le bocii ε
kew yî Samwel e noo bò to toε ejim jo wvú to jemyεε
wase ekumε mwεεm mvù kooyi ediuw εyan e.

²⁵ Mwεεm mvunciim mvù Nyo' to kawεε dew
bonyii bew bo ntum e ban nu mvunen, ε kelew kè
Nyo' to dieε bô bo'icee cee bonen nu ten fô ben e. ε
nu no Nyo' to jemyεε ê Abla'am le,
'Me nu ηke embuw bonyii bocii yî ekolε ke nshε le
nfele yî kfuu diuw e.'

²⁶ ε Nyo' mum caw wee we lemme yaw tum ε è
nu fô ben e le wvú eto elan kembonen yî yene le,
ege é ben ecinε jé yene yì befe le."

4

ε Bita bô Jon taje diuw

¹ Ke no Bita bô Jon to bεε jemyi ê bonyii nonen, ε
bocee ncese bomew bô ekolε ke bonyii bo nci le bò
to ceyte yew ncese noo Bosadusii bomew sele fó.

² Bó to ton'yi shém njefo Bita bô Jon to yεεyi
bonyii, fewci le no Jisos to buyεε yî kpwe le nu ε
bonkfu nu ke ebuy ten yî kpwe le.

³ ε bó mum koo bó gεn fen no è to nu wase
fokiεguu, le bvú ke edioo ε yuu, é bó se no yuuke.

3:24 3:18   **3:25** Keη 12:3; Gal 3:8, 16   **3:26** 13:46; 18:6; Lum
1:16   **4:1** 5:17; 23:8; Luk 20:27   **4:1** Luk 22:4, 52   **4:2** 2:24;
4:33; 17:18; 26:23   **4:3** 5:18

⁴ Geenen, bonyii nteen bò to yuwεε n'yεεyi Bita bô Jon, to nu ε bee, ε ηgoo yibo bise, ε bolemsε no nu wase diεwε bontfuke botin e (5,000).

⁵ Ε bvu ke buy yuu, ε bocee won bô bonyii bò saake won noo bonyii bò to duŋci bonci bo Nyo' le, tase bvudvuu bvumwaan Jεlusalεm.

⁶ Ε Annas wvù εkolε ke bocee ncese le bô Kayfas noo Jon bô Aleksanda noo bonyii bomew bò to nu tεn kfuu di εkolε ke bocee ncese le nu fó.

⁷ Ε bó mum leke Bita bô Jon ê bó εjise, bife ê bó le, “Ben se jo fεε mvuŋgay ε se fε wee wvun? Ben se fε ê diee di yεε le?”

⁸ Ε Keyoy ke Yuule yiηsen yî Bita le, ge ε wvù tfuse ê bó le, “Bocee won bô bonyii bò saake won,

⁹ bese leeme fen εben keetanε diuw εkumε lemme di jee di bese se gee fô ηkεwlε le, wvù ε se no lene. No ben gomte keekiεε no fí se ghanεε,

¹⁰ ben noo bonyii bocii bo Islael ekeè le wee wvun leeme ê ben εjise keseen tεmyi nen, ε è nu nje mvuŋgay mvu diee di Jisos Klistu wvu Nasalet e. Jisos wvudvu wvun nu wvù ben to joε ta yî kentam e ε wvù kpwe, geenen ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le.

¹¹ Wvù nu tε di Nɔwa' Nyo' jemyi εkumε dí le, “Tε di ben bonyii bo kembom e to tunεε nu ε dí nε wase ε tu tε di buu di yew e.’

¹² Ε mεy ke Jisos maan wvù boysee bonyii. Kε diee di wee mvu le bvuu nu dvú fokuse fen di Nyo' nu ε gee le è nulo é dí eboyse beene kε.”

13 Ε bonyii bò to saake ba, yuw no Bità bô Jon jemyi yaa fane κε, bvuu yen λε è nu bonyii bo ncεw, ε bó baa kee ηwa' ntay κε, ε diuw yum lo bó. Ε bó mum κιεε λε φί nu nonεn, njefo è nu bonyii bò to ghane bô bo Jisos.

14 Ε bó fanε yaa bvuu κεηκε φιεε φί bó ekicεn Bità bô Jon yî dvú le κε, njefo bó to yεne wee wvù bó to fελεε le, ε wvú leeme bô bó.

15 Ε bonyii bò to saake bodvu nε yaw bvuse bó εκfun, mum shεε no cuu bontan εbonεbon gayte λε,

16 “Beene nu ege nεε bô bonyii ban? Bonyii bocii bo Jelusalem nu ε bó ε κιεε wase εκumε φιεε φί dunçi mvunγay mvu Nyo' le endan fin φί bó ge, ε κε è nulo é beene etun κε.

17 Geenεn, keege λε fo saaka wvudvu wvun ebvuu esaankenè γενè fwe, beene ekan bonyii ban λε fo bó ebvuu emom lo ejeme φιεε ê wee εκumε diee di Jisos wvun e κε.”

18 Ε bó tee Bità bô Jon ε bó kase ley. Ε bó mum lew lo ê bó λε fo bó ke ebvuu emom lo ejeme, κεnεε eyεεyi wee εκumε diee di Jisos e κε.

19 Ε Bità bô Jon tfuse fibole λε, “Ben κε kpawwεε λε laa φιεε φί nu len fô Nyo' le nu λε bese eyuw ε è nu ben e, nuu wvú wvù Nyo' le λε?”

20 Κε è nulo é bese elu keejemyi εκumε mwεεm mvù bese nu ε yen ε bvuu ε yuw e κε.”

21 Ε bonyii bò to saake bodvu bvuu loocε lew lo tεme, mum cinε bó le ε bó no γενε. Ε bó to tan ε è nu φιεε φί bó elese bó dvú yî ηγεw e, njefo bonyii bocii to bensee Nyo' yî φιεε φί to kooyεε le,

22 *se* bvuu ge *ε* wee wvudvu wvù bó to ge*ε* fi*εε* fi duñci mvunğay mvu Nyo' le fin keefe wvù to nu *ε* wvù *ε* fey wase bilum mbaany*ε*.

ε bonyii bo mbee le lekε mvunğay ê Nyo'

23 No bó cin'y*εε* Bita bô Jon e non*ε*n, *ε* bó kase tu jim fô bonyii bobole bo ηgoo le, see ê bó fi*εε* fi bocee ncese bo baay baay bó bonyii bô saake woñ be jeme.

24 *ε* bó yuw, mum baanc*ε* ye lek*ε* ê Nyo' yî wee le mwaan*η* *ε*, “Tata wvù Cee Ekol*ε*, è to bom wo *ε*bul*ε* bô nsh*ε* bô jóo noo mw*εε*m mvunciim mvù nu mondvuum man e.

25 Wo to nu *ε* ge *ε* icee bo'icee bos*ε*se wvù Dawe, wvù to nu waa wo lemme jeme yî mvunğay mvu Keyoy ke Yuule le *ε*,
‘*ε* nu nje la wvù bonyii bô yaa nu ke Bojuu ffuuke bô fi*εε* shém e,
ε bonyii cuu bontan*η* *se* bó nu ke elem ηkuun*η*?’

26 Bonfon bo fokuse f*ε*n seysee jem,
ε bonyii bô saake woñ taashi
keediu Tata bô wee we wvù wvù nu *ε* yefe *ε* è nu Mboyse.’

27 *ε* nu ke *ε*η*η*η*η* fi*εε* fi to kooy*εε* elaan*te* jan. Nfon 'Elod bô Bontus Baylet to nu *ε* taash*ε* bô bitum noo bonyii bo Islael die mvunan*η* *ε*jim jo Jisos wvù Waa wo lemme wvù yuule wvù wo to yef*εε* *ε* è nu Mboyse.

28 Bó to taashi keege *ε* è nu mw*εε*m mvù wo to nu *ε* seyse wase ncejole bô mvunğay mwuw *ε* wo koonke *ε* mvù ke ekooy.

²⁹ Nonεn, yî keseen e Tata, taa eyεn je yî bonyii ban bεmsee bese jó. Nya bese bonyii buw bo lemme le bô mvuntelem mvù tεmyi keefewci diεw yo yaa fane naa lo kε.

³⁰ Nya bese bô mvunḡay mwuw keefele bonyii bvuu gee mwεεm mvù duḡci mvunḡay mwuw bô mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e dvú ê diee di Jisos wvù Waa wo lemme wvù yuule le.”

³¹ No bó mεse ε bunle, ε nshε shiw fò bó to nu. ε Keyoy ke Yuule yinḡen yî bó le, ε bó mum no fewci diεw Nyo' yaa fane kε.

ε ηḡoo bonyii bo mbee le no κεηke fiεε fibole fimwaan

³² ε ηḡoo bonyii bo mbee le no nu fitele fimwaan, nu yî wee le mwaan, ε wee yaa teḡe fiεε fimew le è nu fiwene wen εmbeḡ kε. ε fiεε fi wee le nu fi bonyii bocii le.

³³ ε Nyo' nya mvunḡay mvu baay ê boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bvuu no fewci kε ê bonyii tεmyi lo le Tata Jisos to nu ε buy yî kpwe le. ε bó no nu ε Nyo' ε buw bó bô nfi we baay.

³⁴ Kε wee yaa to nu dvú wvù fuute ê bó εnteleḡ kε, nḡefo bonyii bô to κεηke ηεε κενεε yéw to ké gese, to bô bigew bidvu,

³⁵ nya can boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó mum gaw ê bonyii bocii no ηḡεw wee to nu.

³⁶ Wee mvu to nu ε bó teḡe le Yosew, ε boom bo ntum e bo Jisos e ε cu diee diεw dimew le Banaban, (dì nu le, Wee N'yvuwsε Mvuntelem). Wvú to

nu wee wvu ê kfuu di Lεwe le, ε bó to boke wvú Sayblus.

³⁷ Ε wvú mum γεν ten gese we wεε, to nya bigew bidvu can boom bo ntum e bo Jisos e.

5

Ananias bô Safilia

¹ Ε wee mvu wvù bó to tenε le Ananias bô kpweσε wvù Safilia gese ten keεw ke wεε le.

² Ε bô kpweσε seyσε kaa fafe lo bigew bidvu, ε wvú mum jo keβεσε γεν nya can boom bo ntum e bo Jisos e.

³ No wvú nya nonεn, ε Bita bife ê wvú le, “Ananias, è ge la fi wo cine Satan ε ley ê fitele fiuw e ε ge le wo embiay mbiay ê Keyoy ke Yuule, wo ε mum ε fafe bigew bì wo gese wεε dvú?”

⁴ Wo dioo gese wεε ε è nu wo, ε bigew nu ke biuw, wo ε ghan nεε ε σε ge kfuu fin fiεε? Wo baa mbiay ε è nu ê bonyii ke, wo mbiay ε è nu ê Nyo'.”

⁵ Kan mwaan no Ananias yuw njeme wvun nonεn, mum gbwe kpwe. Ε bonyii bocii bò yuwεε saaka wvudvu fan baay.

⁶ Ε cubonyii ley baance wvú ê ndvu le, jo buy dvú γεν dwey.

⁷ Ejim jo bontam bo kefew e diεwe botεte, ε kpweσε ley, yaa kee fiεε fi be kooy bô dweese ke.

⁸ Ε Bita bife ê wvú le, “Kε see ê me, bin nu bigew bicii bì ben ε dwee wo gese wεε dvú?” Ε wvú tfuse le, ““Eε, è nu bí nen bicii.”

⁹ Ε Bita bvuu bife ê wvú le, “Ben ε dwee wo ghan nεε ε σε seyσε keemom Keyoy ke Tata le? Yeke

eyuw, ncin bonyii bò be γεν ε dwey dwee wo nu wase ê yew fwese, ε bó nu eley etuu ten wo ebuy dvú egεν edwey.”

¹⁰ No Bita jeme nonεν, kaη mwaan ε Safilía mum gbwe ê wvú εjise kpwe. Ε cubonyii ba dío ley yεν ε wvú ε kpwe wase, ε bó mum tuu wvú buy dvú γεν dwey mbew dweese le.

¹¹ Ε kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii noo bonyii bomew bò to yuwεε saaka wvudvu fan baay.

Mwεεm mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le bô mwεεm mvu diuw wvù yumεεν e

¹² Ε boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεεm mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le bô mwεεm mvu diuw wvù yumεεν e nteen ê bonyii εnte. Ε bonyii bo mbee le bocii ké no taashi fô kebuw ke Saamun e yew ncese le.

¹³ Κε wee wvu ncεw to ké mum taashε lo bô bó κε. Geenεν ε bonyii to ké no bεnsee naa bó ntay.

¹⁴ Ε bolemσε bô bokενε nteen bò to leese fitele yî Tata le no biise ηgoo bó le.

¹⁵ Ε mwεεm mvù boom bo ntum e bo Jisos e to gee, ge ε bonyii no tuule bonyii bo bincεm e jiwse mbew jé le yî bintaw e noo yî dighaam e wvu λε Bitá ké dío fele, ε è cim nu kenjinjin kew é kí egbwe yî wee le.

¹⁶ Ε bibombom bi bonyii le no nen'yi bilaante bi mbew Jεlusalεm e too bô bonyii bo bincεm e noo bò κεηke biyoy bì yiile yî bó le, ε bó fele bó bocii.

Ε bó no ghεεke boom bo ntum e bo Jisos e

17 Ε εkolε ke bocee ncese le bô ηγοο ye yì è to nu Bosadusii ke ja κew no ghεεke boom bo ntum e bo Jisos e,

18 mum tum bonyii ε bó γεν koo bó fen yew ncaw e.

19 Geenεn, ε è ke no nu εntαη ε nceendaa Tata to yene dew fwese yew ncaw bvuse bó. No wvú bvuse bó, mum gay ε,

20 “Ben eγεν yew ncese le, eγεν efewcì fιεε ficii ê bonyii εκumε nce wvu fwε wvun.”

21 No bó yuw nonεn, mum γεν. Ε εκfuη ke dīoo eyuule, ε bó ley fô yew ncese le, mum κew no yeεyi bonyii.

Κε kefew kedvu le, ε εkolε ke bocee ncese le bô bonyii bew bo ηγοο le, kum bonyii bo Islael bò saake won bocii ε bô bó shii, mum tum bonyii bo nci le ε bó eγεν yew ncaw e, eto bô boom bo ntum e bo Jisos e.

22 Ε bó γεν buy fó gom bó ηkuuη mum tu jim to see ε,

23 “Bese γεν ε buy yew ncaw e, ε yeη ε dew fwese nu ε bó ε looce ε fen, ε bonyii bo nci le leeme fó cεyte. Bese ε dīoo yene yew ley ε fanε yaa eyen wee le dvú κε.”

24 Ε εkolε ke bonyii bo nci le bò to cεyte yew ncese bô bocee ncese bo baay baay, yuw nonεn, ε fí ffumse bó, ε bó no ghayte laa bó nu ke etu fee bô fin fιεε ε.

25 Ε wee ne ley gay ê bó ε, “Ben eyuw, bonyii ba bò ben se fenεε yew ncaw e, boba wase fô yew ncese le yeεyi bonyii.”

26 No bó yuw nonen, ε εκολε ke bonyii bo nci le bô ηgoo ye mum buy γεν jo bó, no too bô bó. Geen, bó to baa joo bó kane lo bó κε, njefo bó, bonyii bo nci le bodvu to fane fo bonyii etumye bó bô ετα.

27 Ε bó to bô boom bo ntum e bo Jisos e, ley bô bó leke fwe dvu bonyii bô saake won. Ε εκολε ke bocee ncese le no biwci mwεεm ê bó gayte le,

28 “Bese nu ε looce wase ε lew lo le fo ben ebvuu emom eyεεyi wee εκυμε diee di wee wvun e κε. Geen, ben eyen fiεε fi ben mom! Ben nu ε ge wase n'yεεyi wene ε saanken Jelusalem jocii. Ε ben gomte keege é fi edunçi le bese kee fiεε fô kpwe ye le.”

29 Ε Bita bô ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e tfuse le, “Bese κεηκε keeyuw ε è nu Nyo' le, εfey keeyuw wee le.

30 Ben to nu ε ta Jisos yî kentam e ε wvú kpwe. Ε Nyo' bo'icee cee bosεεbeene bvuse wvú yî kpwe le,

31 bense wvú, shike ê εbo kew ke εεεy e le wvú enù Cee Εκολε noo Mboyse, wvu le bonyii bo Islael ekumen mvuntelem mvubole, é wvú wvù Nyo' elεεshε bibefe bibole.

32 Bee bo Keyoy ke Yuule kè Nyo' nyaa ê bonyii bô yuuke wvú le ε mum ε no fewci mwεεm mvun.”

33 No bonyii bô to saake won yuw njeme wvun nonen, ε mvuntelem bente lo bó. Ε bó mum no gomte keeyuwye boom bo ntum e bo Jisos e.

34 Geen, ε wee mvu ηgoo bonyii bô to saake won e wvù diee to nu Gamalia, ε è nu wee Falasii bvuu nu wee wvù dunçi bonci bo Nyo' le, ε bonyii

bocii wvumte wvú ntay, nε we. No wvú nε we, gay ε bó yaw bvuse boom bo ntum e bo Jisos e εkfuη.

35 Ε wvú shεε jeme ê bonyii bò to saake won ηε, “Bonyii bo Islael, ben ejo wεε bô fiεε fi ben gomte keege bô bonyii ban.

36 Ben ekume ε è to nu kefew kemew e, ε wee mvu ja fεn ε bó teηe λε Teodas no duηci λε wen nu wee wvu baay. Ε bonyii shfum ê wvú εjim ke diεwε gee nε le. Ε bó ke yu wvú ε ηgoo ye tawse, ε fiεε fi wvú to too dvú laayε εcici.

37 Ε wvumvu wee ke bvuu ja kefew kè bó to taanke bonyii le ε bó teηe λε Judas, ε è nu wee wvu Galilee. Ε wvú gufe bonyii nteen ê wvú εjim. Ε bó ke yu tεn wvú, ε ηgoo ye saanken.

38 Yî fin e, me ε no nteete ben λε fo ben ege fiεε bô bonyii ban κε. Ben ecine je yibole. Ε è fεn nu λε fiεε fi bó too dvú bvuu γεεyi bonyii dvú fin κεw wee wvu wum, tu fí nu ke elaayε εcici.

39 Ε no nu λε fiεε fidvu κεw Nyo', tu κε è nulo é ben ke eso bó κε. Ε ben baa eyεne, é fí ke enε ebuy λε ben diuu ε è nu ben ε bo Nyo'.”

40 No Gamalia jeme nonεn, ε bonyii bò to saake won η yuw ntefe we, kase tee boom bo ntum e bo Jisos e ε bó ley. No bó ley nonεn, ε bó tam bó, ciise lo λε fo bó ke ebvuu emom lo eyεεyi wee ekumε diee di Jisos e κε, mum cine bó le ε bó no gene.

41 No bó buyεε dvú no gene fibole yuuke ε è nu njon λε bowen nu ε bó ε kocεn bonyii bò bó eshoose bó nje diee di Jisos e.

42 Ε bó γεν nonεn, bvuu no γεεyi κε bonyii εdiuw

εcii fô yew ncese le noo εla le, fewci saaka wvù jee wvù ε Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.

6

Ε bó baaye bonyii bo lemme le bosooshwiy

¹ Ε ε ke no nu kefew kemew e, no ηgoo bonyii bo mbee le to kuu gene fwe, ε Bojuu bò to jemyi κε ε ε nu díεw Glek nε κεw no wvukene Bojuu bò to jemyi díεw won ε bó gawte mwεεm ê bokε' bo bonkfu le εdiuw εcii nyaa mvu bo bowen e caan.

² Nonεn, ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum kum ηgoo bonyii bo mbee le bocii gay ê bó ε, “Κε fí jee ε bese ecinε keefewci díεw Nyo' egεn shii ε ε nu yí keεyte le κε.

³ Boom bo bwee wese le, fí jee ε ben ebaaye bonyii bosooshwiy ê ben εnte, ε bese enya lemme din can yibole. Ben dioo baayi taa ε ε nu bonyii bò κεηke nce wvù jee, ε bó ε yiηsen bô Keyoy ke Yuule bvuu κεηke bvufee.

⁴ Nonεn, ε bese emum enya wase bikuu bisεse ε ε nu yí bunle bô yí lemme di díεw Nyo' le.”

⁵ Ε bonyii bocii yuw ntaη wvudvu, ε wvú jon bó le. Ε bó mum baa Tεfan ε ε nu wee ε mbee we ε looce ε yiηsen, ε wvú ε yiηsen ten bô Keyoy ke Yuule. Ε bomew no nu Filew bô Blukolus, Nikano bô Timon, Balmεnas bô Nikolaus wvù to nu wee wvu Antiok ε wvú to banke lo tu wee mbee Bojuu.

⁶ Ε bó mum jo bonyii ban leke fwe dvu boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bunle fô bó le, mum gεε can yí bó le.

⁷ Ε díεw Nyo' mum no saankene gene. Ε ηgoo

bonyii bo mbee le yi Jelusalem no kuu gene fwe. E bocee ncese nteen lese ten fitele yi Jisos e.

E bó no teyte mwεem yi Tεfan e

⁸ E Nyo' buw Tεfan ntay, ε wvú no keηke mvunḡay, gee mwεem mvu diuw wvù yumεen e bô mwεem mvù duñci mvunḡay mvu Nyo' le ê bonyii ente.

⁹ E bonyii bomew ke ne kew mbew bô bo Tεfan. Bonyii bodvu to nu Bojuu bô to nen'yεε Selin bô Aleksandia noo Silishia bô Esia. E è to nu bonyii bo yew bunle yi bó to teje le yi Bonfaw bô Boy wase le.

¹⁰ No bó to bewci nonen, ε Keyoy ke Yuule nya Tεfan bô bvufee ε wee faηε yaa nu dvú wvù eso wvú ke.

¹¹ E bó mum ne beyse bonyii bomew ejim ejim le bó embiaytè le bó nu ε yuw ε Tεfan jemyi díew yi befe ekumε Muses bô Nyo'.

¹² No bó ge nonen, mum shiw mvuntelem mvu bonyii le, bô mvu bonyii bô saake woη e, noo mvu bonyii bô duñci bonci bo Nyo' le. E bó mum ley yi Tεfan e, jo wvú gen bô wvú fwe dvu bonyii bo woη e bô saake bonsaw.

¹³ E bonyii ba bvuu to bô bonyii bomew bô eben jim nsaw mbiay, ε bó no teyte mwεem yi Tεfan e gayte le, “Ke wee wvun ké no nu se wvú jemyi díew yi befe ekumε yew ncese yin bô bonci bo Muses e ke.

¹⁴ Bese nu ε yuw wase ε wvú jemyi le Jisos wvu Nasalet we nu ke ebvuw yew ncese yin, ebvuu

ekumen nce wesebeene won wvù Muses to yeyeyee beene dvù.”

¹⁵ E bonyii bocii bò to nu yew nsaw e luη ejise yî Tefan e, ne yen ε bvushiw bwew ε banke wase ye ε no fieesene bvù nceendaa Nyo' le.

7

E Tefan taje diuw fwe dvu bonyii bò saake won

¹ E εkolε ke bocee ncese le bife ê Tefan ε, “Mwεem mvù bó jemyi mvun nu kecεey e?”

² E Tefan tfuse ε, “Bo'icεm bô boom bo bwεem e, ben eyeke eyuw. Nyo' bvukuke to nu ε buynen fô icee wesebeene wvù Abla'am e ε wvù bεε cee Misobotemia, ε wvù se ke ne yen no cee 'Alan,

³ gay ê wvú ε,
'Cine kfuu diuw e, ebuy won wene le,
egen won wvù me nu ηke enduηce ê wo le.'

⁴ Nonεn, ε wvú mum ne Kaldia jodvu, yen no cee 'Alan. E ice ke dioo kpwe, ε Nyo' ge ε wvú ne to jan jò beene cee keseen.

⁵ E wvú no nu jan ε Nyo' fanε yaa ecim enya wvú ke naa bô kpwen ke, geenεn, kaw le wen nu ke enya won wvun é enu we bô εηgokε kew. E Nyo' to kaake nonεn ε Abla'am baa cim keηke wase wan ke.

⁶ E Nyo' bvuu gay ê wvú ε,
'Eηgokε kuw nu ke enu botolo won mvu le,
ke elemte bvunfaw jó,
ε bó nvuwse bó yî bilum e gee ne (400).

⁷ E me nu ηke enlan ηgεw yî won wvudvu le,
é εηgokε kuw ke ebuy jó eto ebunlee me jan.'

⁸ E Nyo' bvuu die kelew bô Ablam, ε nciise kelew kedvu nu le Ablam nu ke etfuuse boom bew yew. E Ablam ke boo Aysik, ε è ke dioo nu ediuw nyan ε wvú tfuse wvú yew. E Aysik ke boo Yakow tfuse ten wvú yew. E Yakow ke tfuse ten boom bew bo yuufe ncow bofεε yew bô è nu bo'icee cee bosεεbeene fô kfuu disεεbeene to sanεε.

⁹ E bo'icee cee bosεεbeene bodvu ke ne no bene kendoη bô Yosεw wvú waa bwee bó mum gese wvú, ε wvú gen no nu nfa woy wvú Ijiw e. Geenεn, ε Nyo' no taale ke fô wvú le,

¹⁰ fii wvú yî bonjεw bew e bocii. E Nyo' bvuu nya wvú bô bvufee, ε Felo, Nfon wvu Ijiw no kooηke wvú, mum gεε wvú ε wvú no nu wee we kebak bvuu nu wee wvú taale fô kfuu diew e.

¹¹ E jeη ke ne koo Ijiw jocii noo Kanaan, ε bonyii yen ηjεw baay. E bo'icee cee bosεεbeene fanε yaa keηke fiεε fidien ke.

¹² E Yakow ke yuw le mwεεm mvudien nu Ijiw, mum tum boom bew bô è nu bo'icee cee bosεεbeene ε bó gen jó yî kaη wvu fwe le.

¹³ E bó ke dioo kase gen jó yî bokanη bo bofεε le, ε Yosεw mum ge ε boom bo bwee le kiεε wvú. E wvú mum duηce ten bó ê Felo.

¹⁴ E Yosεw mum ciinse ntum fô Yakow wvú ice le, le wvú bô kfuu dicii eto Ijiw. Kfuu di Yakow e to nu sekedvu wee mbansooshwiw ncow botin (75).

¹⁵ E Yakow yuw nonεn, mum jo kfuu diew dicii bow dvú Ijiw. E wvú bô bo'icee cee bosεεbeene ke kpweken jó bocii.

7:8 Kej 17:9-14; 21:2-4; 25:26; 29:31-30:24; 35:16-18   **7:9** Kej 37:11, 28; 39:2, 21   **7:10** Kej 41:37-44   **7:11** Kej 41:54; 42:1-2, 5
7:13 Kej 45:1, 3, 16   **7:14** Kej 45:9-10, 18; 46:6-7, 27

16 Ε bó ke tuu εgvun εbo kase to dvú jan, to dwey Shekem ê jem yì Abl'am to guyεε ê boom bo Amol e.

17 Ε kefew ke dioo kocine kè Nyo' to nu keeke ege fiεε fi wvú to kawεε Abl'am dvú, ε bonyii bosεεbeene duule wase Ijiw baay.

18 Ε bonyii bo jó ke ghaa nfon mvu ε wvú yaa kee Yosεw κε.

19 Ε Nfon wvudvu mum no wεεntene, sene bonyii bosεεbeene, kane ε bo'icee cee bosεεbeene elaanke mvunley mvu boom e εkfuη ε bó kpwekene.

20 Ε nu kefew kekin e kè bó to bokεε Muses, ε è to nu wan ε wvú jee baay fô Nyo' le. Ε bó κηηκε wvú yew kee τε,

21 mum jo γεν γεε εkfuη. Ε waa Nfon Felo wvú kpwoon ke γεν boηye wvú, ley diεwε waa we le.

22 Ε bó mum γεεyi Muses bô bvufee bvu bonyii bo Ijiw e bvucii, ε wvú no nu wee wvú kee njeme bô keege fiεε ntay.

23 Ε wvú ke dioo nu ke diεwε bilum mbaanyε le, ke nε kpawwεε ε wen nu eγεν eyen no boom bo bwee wen e bô è nu bonyii bo Israel nu.

24 Ε wvú dioo gene, γεν ε wee wvu Ijiw nvuwse wee wvu Israel mvu. Ε wvú ley fó ε wen etfuse ενvυκε, mum yu lo wee wvu Ijiw wvudvu.

25 Wvú to kpwaake ε boom bo bwee wen e nu ekiεε ε è tum Nyo' wen ε wen eto ebvuse bó yì ηgew e. Geenεn, ε bó fanε yaa kiεε κε.

7:16 Kerj 23:3-16; 49:29-30; 50:13; Yosh 24:32; Ibu 11:9, 13 **7:17**

Ksm 1:7-8 **7:19** Ksm 1:10-11:22 **7:20** Ksm 2:2-10; Ibu 11:23

7:23 Ksm 2:11-15; Ibu 11:24-27

26 Ε bvú ke buy yuu, ε Muses bvuu no gene, buyneñ yî bonyii bo Islael e bofeε ε bó ne ε no diuu. Ε wvú ley fó keegawsen bvudiuw bvudvu, bife ê bó le, 'Boom bo bwεem e, ben nu wee bô waa bwee, è ge la ben ε se no diuu ebenεben?'

27 Ε wee wvù to nvuwse waa bwee kaa domse lo Muses, bife ê wvú le, 'Ε geke γεε wo le wo esaakè bese, sumtene bonsaw bosese?'

28 Wo fen bvuu gomte keeyu me no wo se yue wee wvu Ijiw we foguu le?'

29 Ε Muses yuw nonen, mum fan ne won wvù Ijiw e, fee gen no nu won wvù Midian e, ke boo boom bolemse bofeε jó.

30 Ε è ke no nu ejim jo bilum mbaanyε, ε nceenda Nyo' buyneñ fô Muses e ê ηguy e, ε wvú beenci yî kete le ηkpwaante mbew kum wvù Sinay e.

31 Ε Muses yen ε fí ghaw wvú, ε wvú bence nceencee keetaa ntay. No wvú benci, yuw ε Tata Nyo' jeme ê wvú le,

32 'Ε nu me wvù Nyo' bo'icee cee wene, Nyo' Abla'am bô wvu Aysik noo wvu Yakow.'

Ε Muses yuw nonen, no ciinke bô nfan, fanε yaa ebvuu emom lo etaa ke.

33 Ε Tata Nyo' bvuu jeme ê wvú le, 'Baaye bolaba buw, njefo fen fò wo leeme fó nu bvudvuu bvù yuule.

34 Me nu ε nlooce wase ε n'yen no bó nvuwse bonyii bem Ijiw,

ε mbvuu ε n'yuw no bó cone,

ε mum ε nshii ε nto keembvuse bó yî ηgew wvudvu le.

Yeke eyuw, me nu entum wo Ijiw keseen.'

³⁵ Muses wvun nu wvù bó to yawεε wase tun, bife ê wvú ε, ‘E gεke yεε wo ε wo esaakè bese, sumtene bonsaw bosεse?’ E nu wvú wvù Nyo' to tumεε le wvú egen enu wee sa' wvubo, ebvuse bó yî ηgew e. E Nyo' to tum ε è nu nceendaa we ε wvú to yî kete kè to bεenci kiε le tefe ntum wvudvu ê wvú.

³⁶ E Muses mum gen Ijiw, ge mwεem mvu diuw wvù yumεen e bô binghaw bi mwεem e, bvuse bó jó. E wvú ge mvumew fô Joo yi Baay yi Yεεle le, bvuu ge mvumew ηkpwaante jò bó to lenεε yî bilum e mbaanyε.

³⁷ E è nu Muses wvudvu wvù to gayεε ê bonyii bo Islael ε,

‘Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu ê boom bo bwεe wene le εnte,

eciinse fô ben e κε no wvú to bvuseε me.’

³⁸ E è bvuu nu κε wvú wvù Muses wvù nceendaa Nyo' to jemyεε ê wvú yî kum wvù Sinay e, kefew kè kentaashε ke bonyii bo Islael e to nu ηkpwaante bô bo'icee cee bosεεbeene, ε Nyo' nya díew yi nyaa nshii le wvú efese ê beene.

³⁹ Geenεn, ε bo'icee cee bosεεbeene kaa faη keeyuw Muses e, banke jim ê wvú le, mum no kooηke le bowen bee ekase etu jim Ijiw.

⁴⁰ E bó mum gay ê Elon ε, ‘Bomε bonyo' ê bese bò nu esaa fwe dvuseεbeene, njefo bese baa bvuu kiεε fiεε fi kooyi bô Muses wε wvù bvuseε beene won wvù Ijiw e κε.’

7:35 Ksm 2:14; 3:2   **7:36** Ksm 7:3; 14:21-29; 16:1-17:16; Ktj 14:33; 20:1-11   **7:37** 3:22-23   **7:38** Ksm 19:1-20:17; Lem 7:53; Gal 3:19

7:39 Ktj 14:3   **7:40** Ksm 32:1-8

41 Ε bó mum kene fimooso ε fí fieesene waa na',
 σεεγε nyám ge ncese dvú ê fí, mum no lanlanje yí fieε
 le ε è kene bó bô can yibo.

42 No bó ge nonεn, ε Nyo' mum banke jim ê bó le, ε
 bó mum no bunlee wase ε è nu diuu bô kpwee noo
 jón. Ε è nu no bó to sanεε ê Nwa' bonyii bo ntum
 Nyo' le ε Nyo' jemyi ε,

'Bonyii bo Islael, ben to σεεε nyám ηkpwaante yí
 bilum e mbaanyε,
 ceese ε è nu me dvú le?

43 Ben to ghane tuule cun ε è nu yì nyo' wvù bó teje
 le Molok,

bvuu tuule jon ε bó ε kene le ε è nu yì nyo' wvù diee
 nu Lefan,

ε è nu mvumooso mvù ben to keenceε keebunlee
 mvú.

Nje fifin, me nu ηke ebvuse ben é ben ebuy ege
 efey lo Babilon.'

44 Bo'icee cee bosεεbeene to lene ηkpwaante keηke
 cun yì duηci le Nyo' nu bô bó, ε è to fe Muses cun
 yidvu, bii ke leηleη no yì Nyo' to duηceε ê wvú to
 nu.

45 Ε boom bo bo'icee cee bosεεbeene le ke fi, ke
 tuu to dvú jan kefew kè bô bo Yoshua to lole nshe
 ê bitum bì to nu jan e, ε è to gene Nyo' fwe kuηke
 bitum bidvu. Ε cun yidvu no nu jan to buy kefew
 kè Nfon Dawe to saake woη wvun e.

46 Ε Nyo' no koonke wvú ntay, ε wvú mum leke le
 Nyo' ebee é wen ebom yew enya é wvú wvù Nyo'
 Yakow eceè dvú.

47 Ε è ke kaa ghan Saamun bom yew Nyo' yidvu.

48 Geenen, ε Tata Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεem Mvunciim e yaa ké no cee yéw yì è bom bonyii le ke. Ε nu ke ληληη no wee ntum Nyo' mvu to sanεε wase ε Nyo' gayte λε,

49 'Fowe nu kawla wεm, ε nshε yin nu kedvuushεε ke bikaa biem e. Yew yì è nulo é wee ebom λε è nu yεm nulo enu nεε? Nu λε bvudvuu nu dvú bvù è nulo é me enshii fó λε?

50 Ke è fe me mwεem mvun mvunciim e?" "

51 Ε Tεfan mum nε gay λε, "Ben tεmyi bikuu baay, ε mvuntelem mvunen bô bitem nu naa lo ntffuse. Ben ε bo'icee cee bonen nu ke ληληη. Ben tune sekecii keeyuuke Keyoy ke Yuule le.

52 Wee ntum Nyo' mvu nu dvú wvù bo'icee cee bonen to baa ebone bikaa ê wvú εjim e? Bó to nu ε yuwye bonyii bo ntum Nyo' le bò to jemyεε wase λε Wee Lemme Nyo' wvu Teytey nu ke eto. Ε wvú ke to, ε ben gese wvú bvuu yu wvú.

53 Ε è bvuu nu ke ben bò Nyo' to tumεε bonceen-daa bew ε bó nya bonci bew ê ben, ε ben tun keebii bó le."

Ε bó tumye Tεfan bô eta

54 No bonyii bò to saake wonj yuw fiεε fi Tεfan jeme, ε mvuntelem bente lo bó, ε bó no ηgeci bigew.

55 Ε Keyoy ke Yuule yinσen yî Tεfan e, ε wvú no taale fiew ε è nu we, nε yen n'yuw wvù è nu wvu Nyo' le, bvuu yen Jisos e ε wvú leeme ê εbo ke εεεy ke Nyo' le.

7:48 17:24-25   **7:49** YeSa 66:1-2   **7:51** Ksm 32:9; 33:5; Yeli 4:4; Lum 2:28-29; YeSa 63:10; Esek 2:3-5   **7:52** Luk 11:47-48   **7:53** 7:38; Ibu 2:2   **7:54** Mben 37:12; 112:10   **7:55** Mat 26:64; Lem 2:33

56 Ε Τεφαν νε gay λε, “Ben etaa eyen, me nu ε n'yen ε fowe ε yene, ε wee wvù diee nu Waawee leeme ê εbo ke εεεy ke Nyo' le.”

57 Ε bó yuw fifiε, mum jine bintuntunj bô can, no wamte foweεwe, mum sen bocii ley yî Τεφαν e,

58 gufe wvú buy dvú elaante, gen no tumte bô εta. Ε bonyii bô benεε jim nsaw baaye bikum bibole, nya ê cuwee mvu ε bó teje λε Saul, se no tumte.

59 No bó to tumte Τεφαν bô εta nonen, ε wvú bunle λε, “Tata Jisos, fiisen keyoy kem.”

60 Ε wvú mum νε tum envuw fokuse, funj foweεwe λε, “Tata, fo wo etaa ê fiεε fi befe fin fi bonyii ban gee λε ke.” No wvú gay nonen, mum kpwe.

8

¹ No bó yu Τεφαν, ε Saul tom.

Ε Saul nya ηγεw ê kentaashε ke bonyii bo mbee le

Κε εbvubwε, ε bó κew no nyaa ηγεw wvù temyi ê kentaashε ke bonyii bo mbee λε ke Jεlusalεm. Ε kí saanjen kecii buy jó, gen biba bi Judea bô Samalia λε, ε è shεε κε boom bo ntum e bo Jisos e.

² Ε bolemσε bomew bô to nu ε loocε lese fitele yî Nyo' λε, to jo gvune di Τεφαν e dwey, bee wvú baay.

³ Ε Saul nu fiew looci gene lo bô kentaashε ke bonyii bo mbee λε, danse ne yéw e kooyi bonyii bo mbee λε bô bolemσε noo bô bokεε ciinse yew ncaw e.

Ε Filew fewcε diεw Nyo' Samalia

7:56 10:11; Luk 3:21; Jon 1:51   **7:58** 22:20   **7:59** Mben 31:5;
 Luk 23:46   **7:60** Luk 23:34   **8:1** 8:4; 11:19   **8:3** 9:1, 13, 21;
 22:4-5; 26:9-11; 1Kol 15:9; Gal 1:13

4 Ɛ bonyii b̀̀ to saanƙεεε ba no Ɠεne mondvuum e monciim fewci diεw Nyo'.

5 Ɛ Filew bow fiew Ɠεn ƙε kelaante k̀̀ Samalia le, no fewci saaka j̀̀ wvu εkumε Mboyse wv̀̀ Nyo' to kawεε.

6 Ɛ bonyii nteen yuw bvuu yeƚ mwεεm mv̀̀ duƚci mvuƚƓay mvu Nyo' le mv̀̀ wv̀̀ to Ɠεε, mum nya bitem ƙε wv̀̀ ntaƚ.

7 Biƚoy bi yiile to buyte ỳ̀ bonyii le, wamte foweεwe, ε bonyii nteen b̀̀ to nu ε kpweƙεn keba kemwaan noo bontεƚε bonene ten.

8 Nonεn, ε nlanƚan wvu baay no nu εlaante jodvu.

9 Wee mvu to nu εlaante jodvu ε diee nu Semon, ε wv̀̀ to shee wase duƚci nfim ye ε ƙεw lo, ε bonyii bo Samalia bocii yeƚε ε diuw yumte b̀̀. Ɛ wv̀̀ to bvuu duu ƙε wen nu wee mvu wvu baay.

10 Ɛ bonyii bocii bo εlaante jodvu naa noo bo baay baay nya bitem ƙε wv̀̀ no Ɠayte ƙε, “Wee wvun nu mvuƚƓay mvu Nyo' le mv̀̀ b̀̀ teƚε ƙε MvuƚƓay mvu Baay.”

11 B̀̀ to nya bitem ƙε wv̀̀ nonεn, njefo wv̀̀ to shee wase duƚci nfim ye ε ƙεw lo ncejole ε bonyii yeƚε ε diuw yumte b̀̀.

12 Ɠεεnεn, ε Filew ke dioo eto efewci saaka wv̀̀ jee wvu εkumε bvunfon bvu Nyo' le noo εkumε diee di Jisos Klistu le, ε bokεεε b̀̀ bolemε bee ε wv̀̀ lese b̀̀ ƙε joo.

13 Ɛ Semon wε kebεε bee ten ε b̀̀ lese wv̀̀ ƙε joo. Ɛ wv̀̀ mum mεy ƙε wase no nu mbew Filew e yeƚε biƚƓhaw bi mwεεm e bi baay baay b̀̀ mwεεm

mvù dunçi mvunḡay mvu Nyo' le mvù wvú to gee, ε diuw yumte wvú.

14 Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke yuw Jelusalem le bonyii bo Samalia nu ε fiisen wase diew Nyo', ε bó mum tum Bita bô Jon fô bó le.

15 Ε bó ḡen buy jó, bunle fô bonyii bo mbee le bodvu le le bó ekeḡke Keyoy ke Yuule,

16 njefo Keyoy ke Yuule to baa to wase yî mvu bó le ke. Bó to bæε lese ke lo bó ê joo maan̄ ê diee di Tata Jisos e.

17 Ε Bita bô Jon bunle, ḡεε can yî bó le, ε bó mum keḡke Keyoy ke Yuule.

18 Ε Semon dioo yen le boom bo ntum e bo Jisos e ḡεεε can yî bonyii le ε Keyoy ke Yuule too yî bó le, ε wvú mum no nyaa bigew ê Bita bô Jon,

19 ḡayte le, “Ben enya me bô mvunḡay mvun ten, wvu le naa yeε wvù me ε ḡεεε can yem yî ye le, é wvú ekeḡke Keyoy ke Yuule.”

20 Ε Bita tfuse ê wvú le, “Ben ε bigew biuw bidvu egen lo ḡuy e. Wo ghan neε ε se no kpwaake le è nulo é bó eguy nnya yì è nu yi Nyo' bô bigew?”

21 Ke wo yaa keḡke naa lo kelen̄ ente jo lemme din ke, njefo ke fitele fiuw yuule fô Nyo' le ke.

22 Kumen̄ fitele fiuw yî fiεε fi befe fi wo gomte keege fin e, ebunlee laa è nulo é Tata Nyo' elεshe bon̄kpawacε bò befe ban bò wo keḡke fô fitele le le.

23 Me n'yene le wo nu ε yiḡsen wase bô ken'yεε ejise, ε tu nfwa kebefε.”

24 Ε Semon lekε Bita bô Jon le, “Kee, ben ebunle ê Tata le fo fiεε fimew ente jo mwεem mvù ben jemyi mvun e ekooy bô me ke.”

25 Ε Bita bô Jon ke mæse fewcε diεw Nyo', see mwεεm mvù bó kee εκυμε Jisos, mum nε no tuu jim Jεlusalεm. No bó to tuu jim, no fele bontεw bo Samalia bomew e, fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' jó.

Ε Filew lese wee wvu Itofia ê joo

26 Ε nceendaa Tata ke nε gay ê Filew λε, “Nεnε ebow je εκυεku, eγεν ê je yì nεn'yi Jεlusalεm fele ηkpwaante γενε Gasa le.”

27 Ε Filew mum nε no booke. Ε wee wvu baay mvu wvu Itofia nu ê je yidvu le. Wvù to nu wee ε bó ε bvushε, ε è nu wee wvù to taale fô kpaw Yaa Kanda wvù to saake woj wvù Itofia le. Wee wvudvu to nε Jεlusalεm jò wvù to γενεε keebunle Nyo',

28 no tuu jim woj e ê kekoto kemew kè è guute nyám e, ε wvù ε shii jó, taanke fiε ê Nwa' wvù Yεsaya wvù wee ntum Nyo' to saηεε le.

29 Ε Keyoy ke Yuule gay ê Filew λε, “Bencε eγεν mbew kekoto keki le.”

30 Ε Filew lewtε γεν mbew yî dvú le, yuw ε wee wvudvu taanke ê Nwa' Yεsaya le. Ε wvù bife ê wvù λε, “Wo taanke nεn yuuke fiε fi wvù gayte?”

31 Ε wvù tfuse λε, “Ε nulo é me en'yuw nεε le σε wee ε nele ê me?” Ε wvù mum gay λε Filew eben é bô wvù eshii ê kekoto le.

32 Bvudvuu bvù wvù to taanke ê Nwa' wvudvu le to jemyi λε,
“Wvù to nu diεwε njee yì bó γενε keεεε le,
bvuu nu diεwε waa njee wvù bó ké dioo mvuu
yvúw ye,

wvú saa beele ke.

Ɛ nu ke ten no wvú to nu diuw tfu.

³³ Bó to nu ε shoose wvú, tun keesaw nsaw we len.

Ɛ nu ke eyuu ejemyi yeε ekumε boom bew,

ε bó ε sum wase nshii we fokuse fen?"

³⁴ Ɛ wee wvu baay wvudvu mum leke Filew gay le, "Kee wo, ke see ê me, wee ntum Nyo' wvun jemyi ε è nu ekumε yeε? Wvú jemyi ekumε ekole kew nuu ekumε wee mvu le?"

³⁵ Ɛ Filew mum kew ke bô bvudvuu bu Nwa' le bvudvu, no neci saaka wvù jee wvu ekumε Jisos ê wvú.

³⁶ Ɛ bô wvú no gene ke ê je, ke gen buy bvudvuu bvumew e ε joo nu fó. Ɛ wee wvu baay wvudvu gay le, "Taa eyen, joo nu fen, è nulo é ebvuu etun la fó wo elese me ê joo?"

[
³⁷ Ɛ Filew tfuse ê wvú le, "Ɛ wo fen nu ε bee Jisos Klistu le bô fitele fiuw ficii, é me enlese wo ê joo." Ɛ wvú tfuse le, "Me nu ε mbee le Jisos Klistu nu Waa Nyo'."]

³⁸ Ɛ wee wvu baay wvudvu mum gay ε bó leke kekoto. Ɛ bô Filew shii, ley gen ê joo, ε Filew lese wvú ê joo.

³⁹ No bó buyεε ê joo, ε Keyoy ke Tata le cun Filew fó, ε wee wvu baay we fanε yaa ebvuu eyen wvú le ke. Geenε, no gene ke fiew lanlanε.

⁴⁰ Ɛ Filew ne buyneε ε è nu wase Asotus, mum ne no gene, fele ê bilaante bicii le, fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo', gen buy ê kelaante kè Kaysalia le.

9

Ɛ Saul kumɛn lese fitele yî Jisos e

¹ Ɛ to nu kefew kekiɛ le, ɛ Saul bɛɛ ke ffuuke, bɛmsee bonyii bo ηgoo le bo Tata le le wen nu eyuwyɛ bó. Ɛ wvú mum gɛn fô ekolɛ ke bocee ncese le,

² leke le wvú enya boηwa' é wen egeɛn dvú yéw bunle yi Damaskus e, bô duɲci le é wen yen ɛ bonyii nu jó bô bii Je Tata le keɛɛɛ è nu bokɛɛɛ, keɛɛɛ bolemse, é wen ekooyɛ bó ekay, eto bô bó Jelusalem.

³ Ɛ wvú nya, ɛ Saul mum nɛ no gɛne Damaskus, ke dioo feɲene kelaante kedvu, ɛ n'yuɛ mɛvɛ nɛ sese law fowe, shii to yî ye le.

⁴ Ɛ wvú gbwe fokuse, yuw ɛ diɛw jeme ê wvú le, “Saul, Saul, wo bone bikaa ê me ejim nɛn nje la?”

⁵ Ɛ wvú bife le, “Tata, è nu wo wvù yɛɛ?” Ɛ diɛw yidvu tfuse le, “Ɛ nu me wvù Jisos, ɛ è nu me wvù wo bone bikaa ejim jodvu.

⁶ Yî keseen e, ja we, eley egeɛn ɛlaante, é bó esee ê wo fiɛɛ fi wo keɲke keege.”

⁷ Ɛ bonyii bô to lɛne bô bo Saul leem fó ηgeɛmtɛn, no bó to yuuke diɛw yidvu yaa yɛne wee le ke.

⁸ Ɛ Saul ke ja we fokuse, dioo yene ejise, faɲɛ yaa ebvuu eyɛne mwɛɛm e ke. Ɛ bó mum jice wvú yî kebo le, no ceɲse gɛne bô wvú Damaskus.

⁹ Ɛ wvú gɛn no nu yî ɛdiuw e ɛta yaa yɛne mwɛɛm e ke. Ɛ wvú nu nonɛn, yaa diee fiɛɛ ke, yaa wuu tɛn fiɛɛ ke.

10 Wee mbee mvu to nu Damaskus jodvu ε diee diew nu Ananias. Ε Tata Jisos nε tee wvú ê fiεε diεwε εfilε le le, “Ananias.” Ε wvú bee le, “Tata, me wvun fεn.”

11 Ε Tata gay ê wvú le, “Nεnε, eγενè ê je yì bó teηε le Teytey e, dīoo buy fô yew e fo Judas, bife wee mvu wvu Taasus ε bó teηε le Saul. Yεkε eyuw, wvú nu fó bunlee,

12 ε wvú be ε yen wase wee le ê fiεε diεwε εfilε le ε bó teηε le Ananias, ε wvú ε to ε γεε can yî ye le, le wvú ekase eyene mwεεm e.”

13 Geenεn, ε Ananias gay le, “Tata, me nu ε n'yuw wase ê bonyii nteen ekumε wee wvun no wvú gee mwεεm mvù befe fô bonyii bò è nu bo Nyo' le Jelusalem.

14 Ε wvú too nεn, ε wvú ε fi mvuηgay ê bocee ncese bo baay baay, le wen eto ekooyε bonyii bocii jan bò bunle teηε diee diuw.”

15 Ε Tata tfuse ê wvú le, “Γεnε kε lo. Me nu ε ncaw wase wee wvudvu wee wεm lemme le, le wvú efewcì diee diem ê bonyii bò yaa nu kε Bojuu bô bonfon bobole, noo ê bonyii bo Islael.

16 Me kebεε nu ηke enduηce ê wvú no wvú kεηke keeke eyεn ηγεw nje diee diem.”

17 Nonεn, ε Ananias mum γεν, ley yew dvudvu, γεε can ye yî Saul e, tee le, “Saul waa bwεεm, è tum Tata Jisos me. Ε nu wvú wvù Jisos wvù wo se yenεε ê je seke wo se too jan. Wvú tum me nεn, le me ento eηγε é wo ekase eyεnè mwεεm e, é Keyoy ke Yuule eto eyiηsen yî yo le.”

¹⁸ Kε no wvú jeme nonεn, ε fiεε fimew diεwε ηgáw e nε yî εjise Saul e gbwe fokuse, ε wvú mum kase no ye ne mwεεm e. Ε wvú ja we, ε bó mum lese wvú ê joo.

¹⁹ Ε wvú ke diekεn, ε mvuηgay kase tu yî ye le.

Ε Saul fewcε saaka Jisos Damaskus

Ε Saul ce Damaskus bô ηgoo bonyii bo mbee le yî εdiuw e caan,

²⁰ mum kεw lo kaη mwaanη no ghane yéw bunle le, fewci le, “Jisos nu Waa Nyo'.”

²¹ Ε bonyii bocii bô to yuuke no ghayte le, “Wvun nu kε wee wvú se ghane gene lo bô bonyii bô bunlee teηe diee din Jεlusalεm e? Ε kε wvú to jan nεn ε è nu keekooyε bô nu jan ekase egeη dvú, enya can bocee ncese bo baay baay e le?”

²² Ε Saul no fewci kε fiew εkumε Jisos temyi lo, duηci le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε. Ε Bojuu bô to nu Damaskus ma lo fiεε fi è nulo é bó εtfuse ê wvú.

²³ Ε εdiuw ke dīoo fey nteen, ε Bojuu bodvu shii, cu ntaη keeyu Saul.

²⁴ Ε bó mum no shee, cεyte wvú diuw ketaanη ke Damaskus e, le wvú ke dīoo fele, kεnεε è nu εntaη kεnεε εmvunsheenη, é bó eyu wvú. Geenεn, ε Saul kiεε ntaη wvubo.

²⁵ Ε bonyii bew bo ηgoo le ke jo wvú εntaη, lese ê ηkaa le, bvuse fô ntoo ketaanη e, shike wvú fokuse wase εkfuη.

Ε Saul γεη Jεlusalεm

26 Ε Saul tu jim Jelusalem, dīoo gomte keetaashe bô ηgoo bonyii bo mbee le, ε bó no fane lo wvú, njefo κε bó to beje le wvú looci nu wee wvubo ηgoo κε.

27 Geenεn, ε Banaban jo wvú, ε bô wvú γεν fô boom bo ntum e bo Jisos e. Ε wvú see ê bó no Saul to γενεε Tata le ê je ε bô wvú jeme, bvuu see ê bó no wvú to fewci εκυμε Jisos Damaskus yaa fane κε.

28 Nonεn, ε Saul mum no nu bô bó ghane mondvuum monciim Jelusalem, fewci εκυμε Jisos, yaa fane κε.

29 Ε wvú ke no jemyi ten ê Bojuu bò to jemyi díεw Glek, beeke mbew bô bó, ε bó mum ne no gomte keeyu wvú.

30 Ε bonyii bo mbee le κιεε le bó gomte keeyu wvú, mum jo wvú bow dvú ê kelaante kè Kaysalia le, ciinse wvú ε wvú γεν Taasus.

31 Yî kefew kekin e, ε kentaashe ke bonyii bo mbee le læten yî ηγεw e ê biba bi won e bì Judea bô Galilee noo Samalia le. Ε Keyoy ke Yuule ge ε kentaashe kedvu ciim, bvuu no tomte ηgoo ε yí kuu. Ε bó no cee, wvumte κε ε è nu Tata.

Ε Bita γεν ntεw wvù Lida noo wvù Jofa le

32 Ε Bita no ghane, γενε fô bonyii bò è nu bo Nyo' le mondvuum e monciim, ke ghan γεν buy fô bó Lida le.

33 No wvú to nu jó, γεν wee mvu le ε wvú ε kpwe keba kemwaan, ε diee nu Enias ε wvú ε ηγεy wase εntaw bilum nyan.

34 No Bitá yɛn wvú le, tee le, “Enias, Jisos Klistu fele wase wo. Ja we eseyse kentaw kuw.” Kan mwaan ε Enias mum ja we.

35 Ε bonyii bo Lida noo bo yî bale di Shalon e bocii yɛn no wee wvudvu nu ε bonɛn wase, ε bó lese fitele yî Tata Jisos e.

36 Ε to nu ε kpwoon mvu nu ê kelaante kè Jofa le, ε è nu wee mbee, ε diee nu Tabita, di nu ê díɛw Glek e le Dokas. * Wvú to ké no gee mwεem mvú jee sekecii, fii bonyii bò fuute.

37 Ε è no nu εdiuw yoya le, ε kpwoon wvudvu gbwe kencem, mum kpwe. Ε bó cukε gvune diew, ben gee ê kebuw ke yew e ke εwe le.

38 No Jofa to nu mbew Lida le, ε ηgoo bonyii bo mbee le ke yuw le Bitá nu Lida, mum tum bolemσε bofεε fô wvú le. Ε bó γεν λεκε wvú, le kee wvú, le wvú eto ke ncin e.

39 Ε Bitá mum nεκε nonɛn ε bó bó no gene. Ε wvú γεν buy fô, ε bó jo wvú ben bó wvú ê kebuw ke yew e ke εwe kiε le. Ε bokε' bo bonkfu le bo jó bocii gem wvú tase no beele, duñci ndvú yì Dokas to gee seke wvú to bεε dvú.

40 Ε Bitá bvuse bó εkfuñ bocii, tum envuw fokuse bunle, nε banke ye gay ê gvune didvu le, “Tabita ja we.” Ε wvú mum yene εjise, taa Bitá, mum ja shii we.

41 Ε Bitá jicε wvú le yî kebo le, ε wvú leem we. Ε wvú kase tee bonyii bò è nu bo Nyo' le bó bokε' bo bonkfu le ba, duñce wvú ê bó, ε wvú ε kase wase ε tu dvú.

---

* **9:36** Diee di Tabita bó Dokas nu ê díɛw Glek e, ε è nu nyam yì bó teñe le λελεε. **9:40** Mak 5:40-41

42 Ε saaka wvudvu saan̄ken gen Jofa jocii. Ε bonyii nteen lese fitele yî Tata le.

43 Ε Bita no nu Jofa yî εdiuw e nteen, cee bô wee mvu wvù to seysee jéw ε diee nu Semon.

10

Ε fiεε diεwε εfilε le to fô Konεyu le

1 Wee mvu to nu ê kelaante kè Kaysalia le ε bó teje le Konεyu, ε è nu εkolε ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Lum, yî bó to teje le yi Itali.

2 Ε wvù to nu wee ε bô bonyii bocii bo ê wvù yew ε loocε ε lese fitele yî Nyo' le. Ε wvù wvumte bvuu bunlee Nyo' sekecii, nyaa nnya ntay ê Bojuu bò to fuute.

3 Ε è ke no nu diuu dimew kε diεwε didiuu ditεte le fomvunsheen̄, ε fiεε diεwε εfilε le ne to fô wvù le, ε wvù loocε yεn nceendaa Nyo' le ê fiεε fidvu le. Ε nceendaa wvudvu to ley tee wvù le, “Konεyu”.

4 Ε Konεyu fan, luη εjisε yî ye le bife le, “Cee εkolε, è nu la?” Ε nceendaa wvudvu tfuse le, “Nyo' nu ε yuw wase bunle yo, ε bvuu ε yεn nnya yî wo nyaa ê bonyii bò fuute, ε kume wo.

5 Yî keseen e, tumε bonyii Jofa é bó egen etee wee mvu wvù diee nu Semon, ε dimew nu Bita.

6 Wvù nu ε to ε no cee bô Semon mvu wvù ké no seysee jéw wvù la diew nu mbew joo yi baay e.”

7 No nceendaa Nyo' wvudvu jeme nonen mum ne. Ε Konεyu shεε tee bonyii bew bo lemme le bofεε, bvuu tee ten wee nci mvu wvù to ké no cεyte wvù, ε è to nu wee ε wvù ten ε loocε ε lese fitele yî Nyo' le.

8 Ε bó to, ε wvú see fiεε ficii fi be kooy ê bó, mum tum bó Jofa.

Ε Nyo' duŋce fiεε fi nghaw e ê Bita

9 Ε εκfuŋ buy yuu, ε è ke no nu κε diεwe εmvunsheeŋ enteleŋ e, ε bó fεεse wase ê kelaante kedvu le. Ε Bita ne ben ê yew we keebunle.

10 Ε jen ke ne no yuu wvú, ε wvú no shieele keediekεn, ε bó bεε dεεle lo mwεεm mvudien. Ε fiεε diεwe εfile le ne to fô wvú le.

11 Ε wvú yen ê fiεε fidvu le, ε εbulε ε yene, ε fiεε fimew shiile fowe nu diεwe εκolε ke ndvu le, ε bó jici yí εbuw yo εna le.

12 Ε dikfuu di nyám e dicii, yì lene, bô yì sone lo, noo mvunyiim mvù bile we, nu ê ndvu yidvu le.

13 Ε diεw ne gay ê wvú le, “Bita, nεne we εεεye edie.”

14 Ε Bita tfuse le, “Tata, κε è nulo é me emom κε, njefo me ηke mbaa ndie wase fiεε fi ncεwnεw kenεε fi nu se fí yuule lo κε.”

15 Ε diεw yidvu bvuu jeme ê wvú le, “Fo wo enyensè fiεε ε Nyo' ε ge wase fí ε no yuule κε.”

16 Ε fí kooy nonεn buy bokan̄ botεte, ε bó mum kase bense fiεε fidvu we.

17 Ε fiεε fidvu fi toε diεwe εfile le ffumse Bita ε wvú no maa laa fi duŋci le la le. Κε sekedvu ε bonyii bô Konεyu to tumεε ba ε to wase ε biwce fò la di Semon wvù seysee jéw e nu, ε no leeme diuw ketaan̄ e,

18 teŋe, biite le, “Wee ghane mvu nu fen ε diee nu Semon Bita le?”

19 No Bitá to bæε kpwawci ekumε fiεε fidvu fi toε fô wvú le, ε Keyoy ke Yuule nε gay ê wvú le, “Taa eyen, bonyii botete gomte wo.

20 Nεnε we ebow é ben ε bó egεne ekale kemwaan. Fo wo ecimcim kε, è tum me bó.”

21 Nonεn, ε Bitá mum nε bow, gay ê bonyii bodvu le, “E nu me wvù ben gomte. Ben to le la?”

22 E bó tfuse le, “Konεyu wvù nu εkolε ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu ε tum bese. Wvú nu wee wvu teytey, fane Nyo', ε Bojuu bocii bensee wvú. Nceendaa Nyo' wvú yuule mvu se nu ε gay le wvú eciinse ntum é wo eto ê wvú yew, é wvú eyuw fiεε fi wo nu ejeme ê wvú.”

23 No bó tfuse nonεn, ε Bitá mum gay ε bó ley ε hô bó ce.

E Bitá gεn ntum Nyo' yew dvu Konεyu

E ekfuη buy yuu, ε wvú nε ε hô bó no gene. E bonyii bo mbee le bomew bo Jofa bi wvú le.

24 E bó len ce, ε bvú buy yuu ε bó fεse Kaysalia. E Konεyu hô bonyii bew bo kfu le noo nsáa ye shém yì wvú to bæε to cεyte wase bó.

25 No Bitá to leyte gεne yew, ε hô Konεyu tasen. E Konεyu gbwe ê wvú εjise wvum wvú.

26 Geenεn, ε Bitá cake wvú we gay le, “Nεnε we, me nu kε ten fiem wee wvu wum diεwε wo le.”

27 E wvú no jemyi hô Konεyu leyte gεne yew, ke dioo ley, yen ε bonyii ε njim lo yew.

28 E wvú jeme ê bó le, “Ben kee ntay le nci wese baa bee le wee Juu elaa ghane kenεε etase nsan hô wee wvù yaa nu kε wee Juu. Geenεn, Nyo' nu

ε duηce ê me λε κε me ηκηηke keenteηe wee mvu nduu λε wvú nu wee wvu ncεw κεηεε λε κε wvú yuule κε.

29 Nonεη, ben ε dīoo ciinse ntum λε me ento, me ε mum ε nto, me mbaa ηkicine κε. Me ε mum ε no mbiite ê ben λε laa ben teηe me λε la λε?”

30 Ε Konεyu tfuse λε, “Εben nu wase εdiuw ενα no me nto nu yew dvu me κε diεwε kefew ke keseen e didiuu ditete fomvunsheηη mbunlee. Ε wee mvu ne σεεε buynεη fwe dvu me ε wvú ε tfume ndvú ε yí lawkene.

31 Ε wvú gay ê me λε, ‘Konεyu, Nyo' nu ε yuw wase bunle yo ε bvuu ε yeη nnyá yì wo nyaa ê bonyii bo kefufe le, ε kume wo.

32 Nonεη, tumε bonyii Jofa é bó egeη etee wee mvu ε diee diew nu Semon, ε dimew nu Bita. Wvú nu ε to ε no cee bô Semon wvú seyseη jéw wvú la diew nu mbew joo yi baay e.’

33 Kaη mwaah nonεη, ε me mum nciinse ntum λε wo eto. Wo ε to ηεη, fí ε joη baay. Bese ε mum ε no nu feη ê Nyo' εjise keeyuw fiεε fi Tata tum wo λε wo eto ejeme ê bese.”

Ε Bita jeme ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu εκumε Jisos Klistu

34 Ε Bita mum κεw no jemyi gayte λε, “Yí keceey e, me nu ε n'yeη λε κε Nyo' duηci kejeey jεy κε.

35 Wee tfuu wvú fane wvú bvuu gee fiεε fi nu leη nu ε wvú fiisene wvú yaa taale laa mwεteη buy fiεε λε.

³⁶ Ben kee ntum wvù Nyo' to ciinsεε fô bonyii bo Israe! e, fewci saaka wvù jee ε Jisos Klistu to to wvu ε nyεkeey nulo enu εnteleη jo Nyo' bô bonyii. ε Jisos Klistu wvun nu Cee Ekole bonyii bocii.

³⁷ Ben kee fiεε fi to kooyεε won wvù Judea le tfuu, ε fi to kεw Galilee εjim jo kefew kè Jon to fewci leese bonyii ê joo.

³⁸ ε ben kee ten no Nyo' to tfuwεε lo Keyoy ke Yuule yî Jisos wvu Nasalet e, bvuu nya mvunγay ê wvú, no nu bô wvú. No Nyo' to nu bô wvú, ε wvú mum no lene mondvuum monciim gee lemme di jee bvuu fele bonyii bô dεwle nvuuse.

³⁹ ε nu bese bô to yenεε mwεεm mvù wvú to gee won Bojuu le tfuu, noo mvù wvú to gee ê kelaante kè Jelusalεm e. Bó to nu ε ta wvú yî kentam e ε wvú kpwe.

⁴⁰ Geenεn, ε è ke dioo nu εdiuw εta, ε Nyo' bvuse wvú yî kpwe le, ge ε bonyii yen wvú le.

⁴¹ ε ke ε yaa nu bonyii bocii bô to nu ε yen wvú le ke. ε to yen ke bese bô wvú wvù Nyo' to cawεε ε bese efewci ekumε Jisos. ε bese to nu ε dieken bvuu wukεn bee bo Jisos seke wvú to buyεε yî kpwe le.

⁴² ε wvú gay ε bese ke efewci diεw Nyo' ê bonyii, bvuu seηe ê bó ε è nu wen wvù Nyo' nu ε baa ε wen ke esaw bonyii bô bεε dvú noo bô kpweken wase.

⁴³ Jisos wvun nu wvù bonyii bo ntum Nyo' le bocii to jemyi ekumε wvú ε è nu naa yεε wvù nu ε lese fitele yî ye le, é Nyo' elεεshe bibefe biew fele

---

10:36 Yεsa 52:7; Lum 3:25-26; 5:1; 2Kol 5:18; Kolo 1:20; Mwm 19:16

10:38 Luk 4:18; 13:16; Jon 3:2   **10:39** 3:15   **10:41** 1:4; Luk 24:30-31, 41-43; Jon 21:12-13   **10:42** 17:31; Lum 14:9; 2Tim 4:1; 1Bi 4:5   **10:43** 13:38; Yeli 31:34

yî diee diew e.”

Ɛ Keyoy ke Yuule to yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le

⁴⁴ Kε no Bitā to bεε jemyi mwεεm mvun nεn, ε Keyoy ke Yuule nε shii, to yî wee tfuu wvù to yeke njeme wvudvu le.

⁴⁵ Ɛ diuw yum bonyii bo mbee le bò è nu Bojuu bò to biε Bitā le, no bó yεnεε ε Nyo' ε nya tεn nnya ye yì è nu Keyoy ke Yuule ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu.

⁴⁶ Ɛ Bojuu ba no yuuke ε bó jemyi díεw yì bó yaa kee kε, bensee Nyo'. Ɛ Bitā mum bife le,

⁴⁷ “No Keyoy ke Yuule nu ε to wase yî bonyii ban e leηleη no kí to toε yî yese beene le, è nulo é wee ebvuu etun fo bó elese bó ê joo le?”

⁴⁸ No Bitā bife nonεn, mum gay le bó elese bó ê joo ê diee di Jisos Klistu le. Ɛjim jodvu, ε bonyii bodvu leke le wvù ece bò bó yî εdiuw e caan sε nεnε.

11

Ɛ Bitā see fiεε fi to kooyεε yew dvu Koneyu

¹ Ɛ boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo mbee le Judea jocii ke yuw le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ε fiisεn wase tεn díεw Nyo'.

² Ɛ Bitā ke dioo kase ben Jelusalεm, ε bonyii bo mbee le bomew mum no saake wvù. Bonyii ban nu bò to ké no leeme kε le bó keηke keetfuse wee wvù yaa nu ke wee Juu yew, é mwεtεn sε no nu wee Nyo'.

3 Ε bó no saake wvú biite le, “Wo se ghan nεε ε σε laa ghane ê bonyii bò bεε ntfuse le, ε bvuu ε mεse ε diεken ben ε bó?”

4 Ε Bita mum loocε nyey fiεε ficii fi to kooyεε, gay ê bó le,

5 “Me nto nu ê kelaante kè Jofa le mbunlee, ε fiεε diεwε εfilε le nε to fô me le. Ε me n'yεn ê fiεε fidvu le, ε fiεε fimew shiile fowe nu diεwε εkolε ke ndvu le, ε bó jici yí εbuw yo εna le. Ε fí shii, leem ê me ejise.

6 Ε me ndioo ntaa jó, n'yεn nyám e dikfuu le dikfuu le, ε yimi nu yi fô yew e, yimi yi ηkpwaante bó yì sone, noo mvunyiim mvù bile we.

7 Ε me nε n'yuw ε diεw gay ê me le, ‘Bita, nεnε we εσεεγε edie.’

8 Ε me ntfuse le, ‘Tata, κε è nulo é me emom κε. Κε fiεε fi ncεwnεw κεnεε fi nu σε fí yuule lo ke nu ε ley wase ê me εmvu κε.’

9 Ε diεw yidvu bvuu jeme we le, ‘Fo wo enyεnsè fiεε ε Nyo' ε ge wase fí ε no yuule κε.’

10 Ε fí kooy nonεn buy bokan botεte ε bó mum kase gufe fiεε fidvu ficii ε fí ben we.

11 Κε sekedvu, ε bonyii botεte fεse fô yew e fò me nto ncee, ε bó nε Kaysalia, ε bó tum le bó eto etee me.

12 Ε Keyoy ke Yuule gay ê me le fò me enyaw keεnγεn bee bonyii bodvu κε. Ε boom bo bwee wesebeene le bo Jofa bo bosooaan ban bi me le, ε bee bó bocii γεn ley yew dvu wee wvudvu.

13 No bese ley, ε wvú see ê bese no wvú to yεnεε nceendaa Nyo' le ê wvú yew, ε wvú gay le wen

etum wee Jofa é wvú egén etee wee mvu ε bó tenε
ε Semon Bitá.

¹⁴ Wee wvudvu nu ke eto bô saaka wvù bô
bonyii bocii bo ê wen yew nu ke eboy yî dvú le.

¹⁵ Ε me ηke ndioo ηkεw keenjemyi, ε Keyoy ke
Yuule nε shii to yî bonyii bodvu le ke lenlen no kí
to toε yî yese beene le fonkεw.

¹⁶ Ε me n'yεn nonεn, mum ηkume fiεε fi Tata to
jemyεε le, 'Jon to leese bonyii ê joo, geenεn, Nyo' nu
ke elese ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.'

¹⁷ No Nyo' to nu ε nya bonyii bodvu bô nnya ε è
nu ke yî yî wvú to nyaε ê beene seke beene to lesεε
fitele yî Tata Jisos Klistu le, é me enu yεε wvù etunè
fiεε fi è gee Nyo'?"

¹⁸ Ε bonyii bodvu yuw no Bitá jeme nonεn, fanε
yaa ebvuu esaake wvú ke. Ε bó mum nε no tumte ε
è nu monkum mo Nyo' le gayte le, "Ε è fen nu nonεn,
ke tu Nyo' nu ε nya wase ten je ê bonyii bô yaa nu
ke Bojuu, le bó ekumεn mvuntelem mvubole ke
ekεnke nshii wvù mεy lo."

*Ε bonyii nteen bô yaa nu ke Bojuu lese fitele yî
Tata Jisos e Antiok*

¹⁹ Bonyii bô to saankenεε no ηgεw to kεwεε seke
bó to yuε Tεfan to nu ε gen mondvuum e mondvuum
e, gen buy Fonishia, ε bomew gen Sayblus,
bomew Antiok. No bó genεε nonεn, no fewci diεw
Nyo' ε è nu ke ê Bojuu maan.

²⁰ Geenεn, ε bomew bonyii bo mbee le bô to
nen'yεε Sayblus noo Sεlin, gen Antiok no fewci ten

saaka wvù jee wvu ekumε Tata Jisos ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu.

²¹ Ε mvunḡay mvu Tata Nyo' le, ε bó ge ε bonyii nteen lese fitele yî Tata Jisos e, kumεn tu bô wvú.

²² Ε saaka wvudvu wvun ley bitem bi kentaashε ke bonyii bo mbee le Jelusalεm. Ε bó mum tum Banaban Antiok jodvu.

²³ Ε wvú ḡεn buy jó, yεn no Nyo' nu ε buw bó bô mboyma, ε wvú yuw njon, mum no teete bó ε bó ebii Tata le bô mvuntelem mvubole mvunciim.

²⁴ Banaban wvun to nu wee wvù jee, ε wvú ε yiḡsen bô Keyoy ke Yuule bvuu keḡke mbee ntay. Nonεn, ε wvú ge ε bonyii nteen jó lese fitele yî Tata le.

²⁵ Ε Banaban ke mum nε ḡεn Taasus keegom Saul.

²⁶ Ε wvú ke gom yεn wvú le, jo ε bô wvú tu jim Antiok. Ε bô wvú no nu jó yî kelum e kecile bô kentaashε ke bonyii bo mbee le, yeεyi bonyii nteen. Ε nu Antiok jodvu jò bó to kewεε keetenε ḡgoo bonyii bo mbee le ε bonyii bo Klistu le.

²⁷ Ε è ke no nu ke kefew kedvu le, ε bonyii bomew bò ké no seḡe mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, nε Jelusalεm bow ḡεn Antiok jodvu.

²⁸ Ε Keyoy ke Yuule ge ε mvu bó le wvù diee to nu Agabus ke nε leem we, tefe le jeḡ yì tεmyi nu ke ekoo won tfoo. Jeḡ yidvu to nu ε ḡhan koo kefew kè Klawdius to nu Nfon wvu Lum.

²⁹ Ε ḡgoo bonyii bo mbee le bo Antiok yuw nonεn, seyse le wee tfoo esuw bigew no wvú keḡke,

é bó efi boom bo bwee bó le bò nu Judea dvú.

³⁰ É bó mum suw, tum Banaban bô Saul dvú le bó egɛn enya ê bocee kentaashɛ ke bonyii bo mbee le.

12

É Nfon 'Elod nya ηgew ê bonyii bo mbee le

¹ É è no nu kefew kedvu le, ε Nfon 'Elod κɛw no nyaa ηgew ê bonyii bomew bo kentaashɛ ke bonyii bo mbee le.

² É wvú gay ε bó gbwo Jɛm wvù waa bwee Jon ε wvú kpwe.

³ É wvú ke dioo yɛn le fí nu ε jon Bojuu le, ε wvú mum gɛn fwe gay ε bó koo tɛn Bitá. Bó to kole wvú ε è nu ɛdiuw ε Nkaw Blɛɛd wvù bó baa gɛɛ Fintunjɛɛn jó le κɛ.

⁴ No bó koolɛɛ wvú, mum fen yew ncaw e, gɛɛ ηgóo bonyii bo nci le nyɛ le bó ecɛyte wvú bonɛw bonɛw. É 'Elod to gɛke Bitá nonɛn le Nkaw Danɛfey ke dioo ε fey, é wen ebvuse wvú eleke ê bonyii fwe é bó esaw wvú.

⁵ É Bitá mum no nu κɛ yew ncaw e. Geenɛn, ε kentaashɛ ke bonyii bo mbee le no bunlee Nyo' fô wvú le shiee le.

É nceendaa Nyo' bvuse Bitá yew ncaw e

⁶ É è ke dioo nu ɛntan wvù ɛkfunj nu ebuy eyuu é 'Elod ebvuse Bitá é bó esaw wvú, ε Bitá no leete ɛntelɛn jo bonyii bo nci le bofɛɛ ε bó ε kay wvú bó boncaw bofɛɛ, ε no cɛyte. É bonyii bo nci le bomew cɛyte yew ncaw ê fwese.

⁷ É fí kooy le nceendaa Tata to nu ε nɛ sɛsɛ buyɛn, ε n'yuu ba yew ncaw yidvu le. É nceendaa

wvudvu kum Bita yî keβεε le, ε wvú kamse. Ε wvú gay ê wvú le, “Ja we cekey.” No wvú gay nonεn, ε boncaw ba mum feyken can Bita le gb-weken fokuse.

⁸ Ε wvú bvuu gay ê wvú le, “Temε ndvu yo, elese bolaba buw.” Ε Bita ge nonεn. Ε nceendaa wvudvu bvuu gay le, “Bule ndvu yo ebii me le.”

⁹ Ε Bita bu, mum no bii wvú le ekfunj. Κε wvú to cim kee le fiεε fî nceendaa wvudvu gee nu keceey κε. Wvú to kpwaake le è nu fiεε diεwε εfilε le ε fí too fô wen e.

¹⁰ Ε bô wvú len fey bvudvuu bvυ fwe fô bonyii bo nci le to ceyte, bvuu fey bvυ ejim, mum fεse diuw ketaan wvú buyte gene εlaante le, ε bó ε fe bô ketfu. Ε diuw ketaan wvudvu yene κε εwvunεwvun, ε bó buy. No bó buy nonεn, no lεne booke κε ê je, ε nceendaa Tata Nyo' wvudvu mum nε la ê wvú ejise.

¹¹ Ε Bita shεε, ε bvufee tu wvú fó, ε wvú gay le, “Keseen nu ε me ε ηkiεε wase le è nu keceey le è be tum Tata nceendaa we le wvú eto ebvuse me can 'Elod e, é me emboy yî ηγεw wvú Bojuu se ceyte le bó nu ke enya ê me le.”

¹² No wvú kiente nonεn, mum nε no gene fô yew e fo Maalia wvú bwee Jon Maaku, ε bonyii nu ε bó ε tase fó nteen ε no bunlee.

¹³ Ε wvú gen buy fó, kumce diuw ketaan, ε wan kpwoon mvu ε diee nu Loda wvú to lemte fô yew e fodvu to keeyene.

¹⁴ Ε wvú dīoo yuw ε è nu diεw Bita, ε njon yu wvú, ε wvú fanε yaa yene ketaan κε, kaa nε lewte kase

ley γεν yew, see ê bonyii ε, “Bitá nu diuw ketaan e.”

¹⁵ Ε bó tfuse ê wvú ε, “Wo jewte lo.” Ε wvú no taame κε ε è nu Bitá. Ε bó mum nε gay ε “Ε nulo enu nceendaa Nyo' we.”

¹⁶ No bó to jemyi nonεn, ε Bitá mεy κε no kumci. Ε bó díoo yene, γεν κεεεy ε è nu wvú, ε diuw yum bó.

¹⁷ Ε wvú few bô can ε bó lu bô diuw, mum see ê bó no Tata be bvuse wvú yew ncaw e, bvuu gay ε bó esee ê Jεm noo bonyii bo mbee le bocii. No wvú gay nonεn, mum nε γεν keba kemew e.

¹⁸ Ε εkfuη buy yuu, ε bvufee no bvuuηke lo bonyii bo nci le ε laa è sε kooy la bô Bitá ε.

¹⁹ Ε 'Elod bvuse bonyii ε bó eghan egom wvú. Ε bó gom, gom ηkuuη. Ε wvú mum tee bonyii bo nci le bô to cεyte Bitá ba, biwce mwεεm ê bó, mum nε gay ε bó jo bó γεν λεσε. Ejim jodvu, ε 'Elod nε ê keba ke won e kè Judea le, bow γεν no nu ê kelaante kè Kaysalia le.

Kpwe Nfon 'Elod

²⁰ Ε to nu kefew kedvu le ε Nfon 'Elod ton'yi shém bô bonyii bo Taya noo bo Sidon. Ε bonyii bodvu ke mum baance ye keeγεν eku can ε nyεkeey enu dvú, njefo won wvubo to keηke mwεεm mvudien ε è nu won we le. Ε bó γεν, yaw koo nsan bô Blastus wvù to nu cee ntow.

²¹ Ε diuu ke to kocεn, ε Nfon 'Elod tfume ndvú won, shii yí kawla le, mum no nyaa sa' ê bonyii bodvu.

22 Ε bó nε no wvuuyi lo, bensee wvú gayte λε, “Wvun njeme nu wvu nyo', κε è nu wvu wee wvu wum κε.”

23 Kan mwaan, ε nceendaa Tata mum tum kencεm yí Nfon 'Elod e, njefo wvú to baa efese mbense wvudvu ê Nyo' κε. Ε ngense mum die wvú, ε wvú kpwe.

24 Geenεn, ε diεw Nyo' no leyte ê mvuntelem mvu bonyii le, saankene gene lo fwe fwe.

25 Ε Banaban bô Saul ke mεse fiεε fi bó to tumεε bó Jelusalem dvú, mum kase tu jim Antiok. Ε bó dioo etuu jim, jo Jon Maaku.

13

Ε bó tum Banaban bô Saul

1 Bonyii bomew to nu ê kentaashε ke bonyii bo mbee le Antiok, ε è nu bô seje mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, bvuu yeεyi bonyii. Bonyii bodvu to nu Banaban bô Semeon wvù bó to teje λε Wvù Yiile, noo Lushus wvu Selin bô Saul noo Manεεn wvù bó to leyεε wvú bô 'Elod wvù wee sa'.

2 Ε è ke dioo nu ε bó bamte mwεεm mvudien bunlee Nyo', ε Keyoy ke Yuule nε gay ê bó λε, “Ben ebaa Banaban bô Saul eγεε, é bó elemtè lemme di me nu ε ntee bó λε bó elemtè.”

3 Ε bó yuw nonεn, bvuu no bamte κε mwεεm mvudien bunlee, ke nε γεε can yí bó le, mum ciinse bó ε bó no gene.

Ε Banaban bô Saul γεν Sayblus

12:22 Esek 28:2   12:24 2:41   12:25 11:29-30   13:1 11:27
13:2 9:15; 10:19; 22:19; Gal 1:15-16   13:3 6:6

4 Ε Banaban bô Saul mum no gene no Keyoy ke Yuule to tumεε bó. Ε bó nε bow ê kelaante kè Selusia le, ley ê ηguw wvu ê joo le, no leenci, gene won wvù Sayblus e.

5 No bó lente, buy ê kelaante kè Salamis e, mum no ghane fewci diεw Nyo' yéw bunle Bojuu le, ε Jon Mak ghane bô bó, fici bó.

6 Ε bó ke len won wvu ê joo entelen wvudvu le, danσen gen buy naa ê kelaante kè Bafos e. No bó gen buyne yî wee Juu mvu le jó, ε è nu wee nfim ε diee nu Bal Jisos, ε wvú to ké no mbiayte le wen nu wee wvù seηe mwεem mvù wen yuuke ε Nyo' jemyi.

7 Wvú to ké no shee bô Σεgus Baulus wvù wee sa' wvu won wvudvu le. Wee sa' wvudvu to keηke bvufee baay. Ε wvú ke tee Banaban bô Saul njefo wvú to gomte keeyuw diεw Nyo'.

8 Ε bó to, geenεn ε Elimas wvù wee nfim wε no diee diew nu ê díεw Glek e, mum no kicine bó, momte keege le fo wee sa' wvudvu elese fitele yî Jisos e kε.

9 Ε Keyoy ke Yuule yiησen yî Saul e, wvù diee diew dimew to nu le Baul, ε wvú luη ejise yî wee nfim wvudvu le,

10 gay ê wvú le, “Wo nu waa dεwle, ε wo nu wee wvù bane fiεε ficii fi nu leη. Kenλεema bô mbiay nu ε cin fô fitele fiuw e. Ke è nulo é wo enu nen se wo kumene kecεey ke Nyo' le le kí etuù mbiay e?”

11 Yekε eyuw, keseen nu ε kebo ke Nyo' le nu egbwe yî yo le é wo efefe, é fí ke ejo kefew é wo se ebvuu eyen ke naa diuu le.” Kaη mwaanη nonεn, ε

fiεε fimew shii κε diεwε kembew e, ban εjise Elima. Ε wvú mum nε no ghaale lo mondvuum, gomte wee wvù ecεηseè wvù.

¹² Ε wee sa' wε yεn nonεn, mum lese fitele yî Jisos e, no wvú to κεηκε ηghaw yî mwεεm mvù bó to yεεyi εκumε Tata Jisos e.

Ε Baul bô Banaban γεν Antiok wvu Bisidia le

¹³ Ε Baul bô ηgoo ye ley ê ηguw e Bafos, lente joo yi baay buy ê kelaante kè Belga le won wvù Bamfilia le. No bó buy jó, ε Jon Mak cinε bó le, tu jim Jelusalem.

¹⁴ Ε bó nε jó, fey γεν ê kelaante kè Antiok wvu Bisidia le. Ε è ke no nu diuu di mbam e, ε bó γεν ley shii yew bunle le.

¹⁵ Ε bonyii ke nε tan ê Nwa' bonci bo Muses e noo ê wvu bonyii bo ntum Nyo' le mεse, ε bocee εκολε yew bunle yidvu mum tum ntum fô bo Baul e le, “Boom bo bwee wese le, é ben κεηκε fiεε keetefe bonyii dvú, é ben jeme.”

¹⁶ Ε Baul mum nε we, ci bonyii bô kebo mum kew no jemyi le, “Bonyii bo Israel noo bonyii bò yaa nu κε Bojuu bò wvumte tεn Nyo', ben eyeke eyuw.

¹⁷ Nyo' bonyii bo Israel to nu ε caw bo'icee cee bosεse, ge ε kfuu dibole no kuuke seke bó to nu botolo won wvù Ijiw e. Ε wvú ke mum bvuse bó jó bô mvungay mwew,

¹⁸ kuu shém bô bó, no taale κε fô bó le ηkpwaante yî bilum e mbaanyε.

19 Ε wvú ke ge ε bó shike bitum bisooshwiw won wvù Kanaan e, mum nya won wvudvu ε è no nu wvubo.

20 Mwεεm mvun mvunciim to nu ε jo diεwε bilum gee nε kecow mbaanshen e (450). No wvú nyaε won wvudvu ê bó, mum gεε bonyii bò esaakè bó. Ε bó saw γεν buy yî kefew kè wee ntum we wvù Samwel to saake le.

21 Κε yî kefew kekίε le ε bó ke nε lεkε keekεηke ε è nu nfon, ε Nyo' mum nya Saul, waa Kish wvu ê kfuu di Benjamin e. Ε wvú saw bvunfon yî bilum e mbaanyε.

22 Ε Nyo' ke shwaw wvú, gεε Dawe Nfon wvubole. Nyo' to nu ε jeme εκumε Dawe wvun le, 'Me nu ε n'yεn ε Dawe wvù waa Jεεse nu fitele fiem. Wvú nu ke egee fiεε ficii fi me ηgomte.'

23 Ε to nu ê kfuu di Nfon Dawe wvun e di Nyo' to bvuseε Mboyse, nya ê bonyii bo Islael no wvú to kawεε. Ε Mboyse wvun nu Jisos.

24 Ε Jisos wvun σε keeke ekεw lemme diew nu ε Jon to fewci wase ê bonyii bocii bo Islael le bó εκumεn mvuntelem mvubole é wen elese bó ê joo.

25 Ε Jon ke no nu wase keemεεse lemme diew, ke nε bife ê bonyii le, 'Ben kpwaake le me nu yεε? Κε me n'yaa nu wee wvù ben cεyte κε. Wee wvudvu too εjim jo me, ε me mbaa encim ενkocεn keεηgvuwce mbaayε bolaba bew κε.' "

26 Ε Baul γεν fwe jeme le, "Boom bo bwεεm e bò è nu kfuu di Aba'am e noo ben bonyii bocii bò yaa

13:19 Dito 7:1; Yosh 14:1
1Sam 8:5, 19; 10:21; 11:15
11:1; Lum 1:3; Mwm 5:5

13:20 Biku 2:16; 1Sam 3:20
13:22 1Sam 16:12; 13:14
13:23 Yεsa
13:24 Luk 3:3
13:25 Luk 3:15-16

nu ke Bojuu bò wvumte ten Nyo', Nyo' to ciinse ntum wvun wvù è nulo é bonyii eboy yí dvú le ε è nu ê beene.

²⁷ Geenε, ε bonyii bo Jelusalem bò bonyii bobole bò saake won, fanε yaa jo Jisos diewe Mboyse le ke. Ε bó bvuu fanε yaa kieε kenyi ke mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to sanεε ekumε wvú ke. Ε è nu ke mvú mvù bó to shee taanke ediuw ε mbam e ecii. Ε bó ke dioo gay ε bó eyu wvú nonεn, ε fifin mum ge ε fí to kocεn no bonyii bo ntum Nyo' le to jemyεε.

²⁸ Naa no bó to baa cim yen jay wvù è nulo é bó eyu wvú yí dvú le ke, ε bó gen ke fwe gay ê Baylet le bó eyu wvú.

²⁹ Ε bó ke ge fiεε ficii no Nwa' Nyo' to jemyεε ekumε Jisos, ε bó shike wvú yí kentam e gen lese wvú ê jem.

³⁰ Geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le.

³¹ Ε wvú ghan yí ediuw e nteen dunεε ekole kew ê bonyii bò bò bó to nen'yεε Galilee gen Jelusalem. Ε nu bó bò fewci ekumε wvú keseen ê bonyii bo Israel.

³² Nonεn, bese ε no nu ten fen keseen kefewce saaka wvù jee wvudvu ê ben. Saaka wvudvu nu le, fiεε fi Nyo' to kawεε bo'icee cee bonyii bo Israel dvú,

³³ nu ε wvú ε ge wase fí ε to ε kocεn keseen kefew kesεεbeene le, beene bò nu boom bobole. Fifin kocine no Nyo' to bvuseεε Jisos yí kpwe le. Bó to nu ε san wase ekumε fiεε fin ê Nwa' Mbense le biba bifεε, ε Nyo' jemyi le,

---

13:27 3:17   **13:28** Luk 23:4, 14-15, 21-23   **13:29** Luk 23:50-56

13:30 3:15   **13:31** 1:3, 8   **13:32** Mben 2:7; Lum 1:3-4

'Wo nu Waa wεm,
ε me nu wase Ico εβεn.'

³⁴ Ekumε mbvuse wvù Nyo' to bvuseε Jisos yî kpwe
le le fo wvù efo κε, Nyo' to nu ε jeme ê yin je le le,
'Me nu ηke enya ê ben kembonεn kè è nu kem,
kè me nto ηkawεε Dawe dvú, nlew.'

³⁵ Fí nu ε bó ε bvuu ε san bvudvuu bvumew e ê Nwa'
Mbense le ε Dawe gayte le,
'Kε wo nu ke ecine Waa wo lemme wvù Yuule le,
é wvù efo ê jem κε.'

³⁶ Fi ekumε Dawe nu ε wvù to lem lemme diew di
Nyo' to nyaε ê wvù yî kefew kew e, ke kpwe ε bó
dwey wvù mbew bo ice le, ε wvù fo.

³⁷ Geenεn, ε wee wvun wvù Nyo' to bvuseε yî kpwe
le to baa fo ê jem κε.

³⁸ Nonεn, boom bo bwεεm e, ben emum ekeè
ntay le saaka wvun wvù bó fewci le Nyo' leεshi
bibefe bi bonyii le nu ε wvù leεshi nje Jisos wvun.

³⁹ Wee wvù nu ε lese fitele fiew yî Jisos e, nu ε
wvù ε boy wase yî bibefe biew e bicii, ε è nu fiεε fi è
nulo nci Muses saa ege κε.

⁴⁰ Nonεn, ben eyεnè fo fiεε fi bó sanεε ê Nwa'
bonyii bo ntum Nyo' le ke ekoo ben. Bó jemyi jó
le,

⁴¹ 'Ben eyeke eyuw ben bò wεysee Nyo'.
Diuw nu ke eyum ben, é ben ekpwekεn.
Me nu ηke emom fiεε yî kefew kenεn e,
ε è nu fi wee be jeme lo ê ben, ben saa ebee κε.' "

⁴² E Baul bô Banaban ke dioo ebuyte yew bunle
yidvu le, ε bonyii bodvu no leke le bó ke ebvuu eto
κε bvu mbam wvù too le ejeme mwεεm mvun.

43 Ɛ bonyii ke dīoo buy yew bunle le, Ɛ bonyii nteen bō to nu Bojuu bō bonyii bō to bankeε lo tu bo mbee Bojuu le, no bii Baul bō Banaban e. Ɛ bō no jemyi teete bonyii bodvu le bō eyuukè ke Ɛ è nu Nyo' le wvù nu Ɛ buw bō bō nfi we.

44 Ɛ è ke no nu bvū mbam wvù biε wvuwe le, Ɛ kelaante no gomte keebuy lo kecii keeto eyuw diεw Nyo'.

45 Ɛ Bojuu yεn no kebombom ke bonyii le tase nonεn, mum no bene kendon, kicine fiεε fi Baul jemyi, nan'yi wvù.

46 Ɛ Baul bō Banaban no jemyi lo yaa fane ke, gayte le, “Fí nu leη le bese bee keeyaw efewce diεw Nyo' Ɛ è nu ê ben Bojuu. No ben nu Ɛ ηwase lo, Ɛ jo bikuu binεn le ben baa kocεn keeke ekeηke nshii wvù mεy lo, tu bese nu ebanke fisese efewci Ɛ è nu ê bonyii bō yaa nu ke Bojuu.

47 Ɛ nu no Nyo' nu Ɛ gay ê bese, no wvù to jemyεε le,

‘Me nu Ɛ ntome wo le wo enu ken'yeese ke bonyii bō yaa nu ke Bojuu le,

é wo ege é bonyii bo εbuw Ɛ won Ɛ ecii ke eboy.’ ”

48 Ɛ bonyii bō yaa nu ke Bojuu yuw nonεn, mum no yuuke njon, benseε diεw yi yi Tata. Ɛ bonyii nteen bee saaka wvudvu le, Ɛ è nu bō Nyo' to nu Ɛ baa wase le bō nu ke ekeηke nshii wvù mεy lo.

49 Ɛ diεw yi yi Tata mum len won wvudvu le tfuu.

50 Geenεn, Ɛ Bojuu mum nε beyse bocee ntεw bō bokε' bo bonyii bo baay baay e, Ɛ bokεε ban nu

bò to ké no too yew bunle le, ε bó no bane Baul bô Banaban, mum kuη bó le bó ene jó.

⁵¹ Ε bó dioo nen'yi nonen, kuce kebvu ke yî bikaa bibole le è nu nciise fiεε fi bó mom, mum γεν ê kelaante kè Ikonium e.

⁵² Ε ηγοο bonyii bo mbee le shεε no nu fibole yuuke njoη baay, ε Keyoy ke Yuule ε yiηsen yî bó le.

14

Ε Baul bô Banaban fewce saaka wvù jee ekume Jisos Ikonium

¹ No Baul bô Banaban γενεε Ikonium, bvuu ge ke leηleη no bó to geε Antiok, keeley yew bunle Bojuu yi jó le, efewci saaka wvù jee dvú. Ε bó looce fewce, ε Bojuu noo bonyii bò yaa nu ke Bojuu bee nteen.

² Geenεn, ε Bojuu bò to faηεε keebēe ne beyse bonyii bomew bò to yaa nu ke Bojuu, befe bô mvuntelem mvubole le bó eton'yi shém bô bonyii bo mbee le.

³ Ε Baul bô Banaban mεy ke jó ε kefew defe, no fewci yaa fane ke ekume Tata. Ε Tata nya bó bô mvunγay keegeε mwεεm mvù duηci mvunγay mvu Nyo' le bó mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e mvù duηci le fiεε fi bó fewci ekume Tata no wvú nu ε buw bonyii bô mboyma nu keceεy.

⁴ Ε bonyii bo ê kelaante kedvu le gawsen. Ε bomew tu ê keba ke Bojuu bò to faηεε keebēe ba le, ε bomew tu ê keba ke boom bo ntum e bo Jisos e.

⁵ Ε Bojuu ba bô bonyii bô yaa nu κε Bojuu noo bikuu bi won e tase, cu ntaη keenyεwle bô boom bo ntum e bo Jisos e, etumyε bó bô ετα é bó ekp-wekεn.

⁶ Ε bó κιεε ntaη wvudvu, mum lewte γεν won wvù Likonia le, no ghane ê bilaante bì Lista bô Delbi le noo ê bontεw bô mbew jó le,

⁷ fewci saaka wvù jee jó.

Ε Baul bô Banaban fε ηκεwλε Lista

⁸ Wee mvu to nu Lista, ε wvù to ké no shee κε fokuse, ε è yaa nulo é wvù elεn κε, njefo bó to boke wvù ε è nu ηκεwλε. Ε è ke no nu diuu dimew,

⁹ ε wvù shii no yeke fiεε fi Baul to γεεyi. Ε Baul lun εjise yí ye le, yεn ε wee wvudvu κεηke mbee le Nyo' nulo efε wen,

¹⁰ mum gay ê wvù foweεwe le, “Ja eleem we.” Ε wvù mum sele we, κεw no λene.

¹¹ Ε kebombom ke bonyii le yεn fiεε fi Baul ge, mum no sane εταλε, jemýi ê díεw yi Likonia le le, “Bonyo' nu ε tu bonyii ε shii ε to ê beene le.”

¹² Ε bó mum no teηε Banaban le Siyus, mum teηε Baul le Εmis * no è to ké no yante κε wvù jemýi.

¹³ Ε to nu ε yew ncese nyo' wvù bó teηε le Siyus wvun nu mbew kelaante kedvu le. Ε cee ncese wvu fó mum jo bona' bô bolemσε noo fow no too dvú diuw ketaη e le bô bonyii ege ncese dvú ê Banaban bô Baul.

14:5 14:19; 2Tim 3:11   **14:6** Mat 10:23   **14:8** 3:2   **14:11**

28:6   * **14:12** Siyus to nu nyo' Boglek wvu baay, ε Εmis nu wvù gene bontum bew.   **14:13** 10:25-26; Dan 2:46

14 Ε boom bo ntum e bo Jisos e ban κιεε φιεε φι bô bonyii bodvu to gomte keege, saaye ndvú ye le, † lewtε ley ê bonyii bodvu ente, no kayte le,

15 “Bonyii ban, ben gee ε ε nu la fin? Bese nu ke bonyii ληληη diewe ben e, ε bese to fen keefewce saaka wvù jee wvù nen'yi fô Nyo' le le ben ecine bonyo' bo ecici ban e, ebii ε ε nu Nyo' wvù Nyo' le. Nyo' wvun nu wvù to bomεε ebule bô nshε noo jóo yi baay baay bô mwεεm mvunciim mvù nu mondvuum man e.

16 Ε to nu fwele, ε wvú cine bonyii le bitum e bicii, ε bó no gee no bó koonke.

17 Geenεn, ε wvú no gee ke mwεεm mvù jee fô bonyii le keedunçi le wen nu dvú. Ε wvú no nyaa bó bô jan, ε bó keηke ηgu ê kefew ke ληη e, diee yuuke njonj.”

18 Naa no Banaban bô Baul jemyεε mwεεm mvun ê bó nen, ke ge lo le ce', ε bó se lu keege ncese ê bó.

19 Ε Bojuu bomew ke ne to jó, ε bó ne Antiok bô Ikonium, beyse bonyii nteen ε bó tumyε Baul bô εta. No bó tumyεε, mum gufe buy bô wvú εlaante kpwaake le wvú nu ε kpwe wase.

20 Geenεn, ε ηgoo bonyii bo mbee le ke to tase ê wvú we, ε wvú kase ne we, tu εlaante jodvu. Ε bvú ke buy yuu, ε bô Banaban mum ne jó, no gene ê kelaante kè Delbi le.

21 No Baul bô Banaban ley Delbi, fewce saaka wvù jee ekume Jisos, keηke bonyii bo mbee le jó

---

† **14:14** Bó to saayi ndvú keedunçe le φιεε φι bó gomte keege nu ε sase bó. **14:15** Ksm 20:11; 1Kol 8:4-6 **14:16** 17:30 **14:17** Mben 147:8; Yeli 5:24 **14:19** 14:5; 13:50; 17:13; 2Kol 11:25

nteen. E bó ke ne jó kase no tuu jim, fele ê bilaante bî Lista bô Ikonium noo Antiok wvu Bisidia le.

²² E bó no fele nonen, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le, teete bó le bó emey ke eleemè ntay yî mbee wvubole, keè le bô bowen kenke keeke eyen bonɛw nteen se keeke eley bvunfon bvu Nyo' le.

²³ E bó bvuu no baayi bocee bintaashε bi bonyii bo mbee le, gεele ê bintaashε bi bonyii bo mbee le bicii. E bó dioo gεele no bamte mwεem mvudien bunlee mum nya bó can Tata Jisos wvù bó beɛe wvú le.

E Baul bô Banaban tu jim Antiok wvu Silia le

²⁴ E Baul bô Banaban ke fey wonj wvù Bisidia le, danɛn ɛn wvù Bamflia le,

²⁵ fewcε diεw Nyo' ê kelaante kè Belga le, mum bow ɛn ê kelaante kè Atalia le.

²⁶ No bó bow jó, ley ê nguɔ wvu ê joo le, mum kase no tuu jim Antiok. E Antiok jan nu jò bó to nyaε bó can Nyo' le ε wvú buw bó bô nfi we ε bó se mum no ghane gee lemme din dî bó to mεεε.

²⁷ No bó fεse jó, baancε kentaashε ke bonyii bo mbee le, see fiεε ficii ê bó no Nyo' se lemεε bô bó, bô no wvú se yen'yεε mvuntelem mvu bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, é bó elese fitele yî Jisos e.

²⁸ E Baul bô Banaban ce bô ngoo bonyii bo mbee le bodvu ε kefew defε.

15

E bonyii bo mbee le shii nshii Jelusalεm

¹ Ε bonyii bomew ke ne Judea, bow to Antiok, mum no yeeyi bonyii bo mbee le le ke è nulo é Nyo' eboyse wee se bó nu ε tfuse mweten yew no nci Muses dunçi ke.

² Ε Baul bô Banaban ma lo n'yeeyi wvudvu, ε bô bonyii bodvu she bew mbew yî dvú le ε è yaa nu wvu wεε ke. Ε fí ke ghaw, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Antiok baa Baul bô Banaban noo bonyii bo mbee le bomew, tum le bó eben Jelusalem eyen boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashε ke bonyii bo mbee le ke jó le, le bó else diuw fô fiεε fidvu le.

³ Nonen, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Antiok mum ciinse bó, ε bó no gene fele biba bi Fonishia bô bi Samalia le seje ê bonyii bo mbee le bo jó le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ε kumen wase. Ε bonyii bocii no yuuke nonen, lanlanje baay.

⁴ Ε bó ke ben gen fεse Jelusalem, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashε ke jó fiisen bó. Ε bó see fiεε ficii ê bó no Nyo' se lemεε can yibole.

⁵ Geenεn, ε bonyii bo mbee le bomew bò to nu ten ê ngoo Bofalasii le, ja we gay le, “Bó kenke ke keetfuusè bonyii bò yaa nu ke Bojuu yew, gaytè ε bó gεεle bonci bo Muses e.”

⁶ No bó gay nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashε bvuu shii keeley ente jo fiεε fidvu.

⁷ Ε bó ke she jeme gen ncejole, ε Bitanε leem we gay le, “Boom bo bwεem e, ben kee le è to nu fwele ε Nyo' baa me ê ben ente le è nu diuw wεm e wvù

bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ke eyuuke saaka we wvù jee, beje wvù le.

⁸ E Nyo' wvù kee mvuntelem mvu bonyii le, dunçe le wen nu e fiisen bonyii bò yaa nu ke Bojuu, nya bó bô Keyoy ke Yuule lenlen no wvù to nya e ê beene.

⁹ Wvù to baa dunçi kejeey jeey beene e bonyii bodvu ke. Wvù to nu e ge e mvuntelem mvubole no yuule njefo bó to nu e lese fitele yí Jisós e.

¹⁰ No fí nu nonen, ben e ghan nee e se no gомte keeshiike fitele fi Nyo' le, joo bvujite geele yí ngoo bonyii bo mbee le, e bvujite bvun to ghaw wase beene noo bo'icee cee bossebeene?

¹¹ Fí baa nu len ke. Beene nu e bee le Nyo' boysee beene e è nu nje mboyma wvù Tata Jisós nu e buw beene dvù. E è nu ke ten lenlen no wvù boysee bonyii bò yaa nu ke Bojuu.”

¹² No Bitá jeme e mese, e bonyii bocii cife, mum no yeke no Banaban bô Baul fele no bó se ghane gene fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, e Nyo' nyaa bó bô mvungay le bó egeè mwem mvù dunçi mvungay mvu Nyo' le bô mwem mvu diuw wvù yumen e dvù.

¹³ E bó jeme mese, e jem mum gay le, “Boom bo bwem e, ben eyeke eyuw.

¹⁴ Semon be e see wase ê beene no Nyo' to kewee dunçe ten shiee we fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, caw bomew ê bó ente le è nu bew bonyii.

¹⁵ E fiie fi bonyii bo ntum Nyo' le to sanee lene ke ekale kemwaan bô fi Nyo' to gee. Bó to san le,

16 ‘Kefew too lo kè me nu ηke enkase ento, enseyse yew Dawe yì nu ε gbwe wase. Me nu ηke en'yoo binffuy bidvu, é yí ekase eleem we.

17 Nonεn, é kebεse ke bonyii le emum egomte Tata, ε bonyii ban bocii nu bò yaa nu κε Bojuu bò me nu ε ncaw le è nu bem bonyii.

18 Fifin nu ε è jemyi Nyo', ε wvù to ge wase ε bonyii kίεε ε è bεε lo bvuyvuum e.'

19 Me ε no n'yεne fiem le fo beene enyaà ηγεω ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu bò nu ε lese fitele yî Nyo' le κε.

20 Beene esan κε ε è nu ηwa' fô bó le, egay le fo bó edieè mwεem mvù bonyii nu ε ge bintanje dvú fô bonyo' le κε, njefo è nu mwεem mvu nnyεn e. Fo bó ekεηkè fiεε keege bô kenjan κε. Fo bó edieè nyam yì nu σε bó sele lo ελεμε ε buy κε. Fo bó edieè ελεμε ke nyam e κε.

21 Bó san nonεn, njefo bonci bo Muses e ban nu ε bó to yeεyi wase ncejole mondvuum monciim ε bonyii yuuke, ε è nu κε bó bò bó taanηke eβen yéw bunle le εdiuw ε mbam e εcii.”

ε bó san ηwa' fô bonyii bo mbee le bò yaa nu κε Bojuu

22 Nonεn, ε boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashε noo kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii bee fifiε, mum yεn le fí jee le bó ebaa bonyii ê bó εnte etum é bô bo Banaban noo Baul γεn

Antiok. E bó mum baa Judas wvù diee diew dimew to nu ε Basabas, bvuu baa tɛn Silas. Bonyii bo bofεε ban to nu bikuu εnte jo bonyii bo mbee le.

²³ E bó saŋ ηwa' wvù bó nu etum bó dvú ε wvú nu le:

“Bese boom bo bwee wene le bò nu boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashε gayte ben e bonyii bo mbee le bocii bò yaa nu κε Bojuu, bò nu ê kelaante kè Antiok e bô bò nu keba kè Silia le noo bò nu ê kè Silishia le.

²⁴ Bese nu ε yuw le bonyii bomew nu ε buy ê bese εnte ε to ε no nyaa ηγεω, bvυηse bvufee bvυnen bô n'γεεyi mvu se è tum bese bó ηkuuη.

²⁵ Nonɛn, bese ε mum ε shii bocii ε bee le bó ebaa bonyii bomew etum fô ben e, é bó etoò bô bo Banaban noo Baul bò nu nsáa yese shém.

²⁶ Bonyii ban nu ε bó ε yefe wase kpwe ye le nje lemme di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

²⁷ Bese ε mum ε tum Judas bô Silas le bó eto ebvuu ejeme tɛn bô diuw fiεε fi nu ê ηwa' wvun e.

²⁸ Bee bo Keyoy ke Yuule nu ε yen le fí baa jee keeyikε ben bô bvujitε bvumew efey bonci bo shiee le ban bò nu le:

²⁹ Fo ben edieè mwεεm mvudien mvù bó nu ε ge bintaŋε dvú fô bonyo' le κε. Fo ben edieè ελεμε ke nyam e κε. Fo ben edieè nyam yi nu se bó sele lo ελεμε ε buy κε. Fo ben eκεηkè fiεε keege bô kenjaŋ κε. E ben lewte mwεεm mvun, tu ben gee leŋ. Bó ε shεε wase.”

³⁰ E bó saŋ nonɛn mum tum bonyii ba dvú ε bó bow dvú Antiok. E bó γεn, kum kentaashε ke

bonyii bo mbee le ke jó kecii, nya ηwa' wvudvu ê bó.

³¹ Ε bó taη ηwa' wvudvu, ε saaka wvudvu læese mvuntelem mvubole, ε bó yuw njoη baay.

³² Ε Judas bô Silas bô to nu bonyii bô seηe mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, nya bon-tefe nteen ê bonyii bo mbee le, ge ε bó no keηke mvuηgay ê mvuntelem e.

³³ Ε bó bosen ce jó ntay. Ε bonyii bo mbee le ke ciinse bó ε bó no kaase bô nyekeey tuu jim fô bonyii bô to tumεε bó le.

³⁴*

³⁵ Ε Baul bô Banaban bosen ce Antiok ntay, ε bô bonyii bomew yeeyi bvuu fewci diεw Tata.

Ε Baul bô Banaban gawsen

³⁶ Ε kefew ke dioo gence, ε Baul gay ê Banaban le, “Bee wo ekase etu jim eghan bilaante bì bee wo se fewci diεw Tata bí le, eyen laa bonyii bo mbee le bo jó gee neε le.”

³⁷ Ε Banaban mum no gomte keejo Jon Mak le bô bó eghane.

³⁸ Geenεn, ε Baul faηε yaa ekoηke le bó ejo wvú ke, ηjefo wvú to nu ε cinε bó le Bamfilia faηε yaa mεse lene di bô bó to keηke ke.

³⁹ Ε Baul bô Banaban ke she kicεn baay, mum gawsen. Ε Banaban jo Maaku, ε bô wvú ley ηguw wvu ê joo, γεn Sayblus.

15:32 11:23, 27   * **15:34** Boηwa' bo boyvuum bomew keηke kencim ke 34, ε kí nu le, “Geenεn, ε Silas mey fiew Antiok.”   **15:37** 12:12   **15:38** 13:13   **15:39** 13:4

40 Ε Baul caw fiew ε è nu Silas. Ε bô wvú dioo nen'yi, ε bonyii bo mbee le nya bó can Tata le ε wvú buw bó bô nfi we.

41 Ε bó γεν je biba bì Silia bô bì Silishia le, no ghane yvuwse mvuntelem mvu bintaashe bi bonyii bo mbee le.

16

Ε Timatio ley ηgoο Baul bô Silas e

1 Ε Baul ghan γεν buy ê kelaante kè Delbi le, ke ne γεν ê ke Lista le. Wee ηgoο Jisos mvu to nu Lista jodvu ε diee nu Timatio, ε bwee nu wee Juu, nu ten wee mbee, geenε ε ice to nu wee Glek.

2 Timatio wvun to nu wee ε bonyii bo mbee le bocii bo Lista noo bo Ikonium bensee wvú.

3 Ε Baul no gomte keejo wvú ε bô wvú eghanè, mum tfuse wvú yew. * Ε wvú to tfuse wvú yew nonεn, njefo Bojuu bocii bò to cee biba bidvu le to kee lo ε icee Timatio to nu wee Glek.

4 Ε bó mum no ghane, gene ê bilaante le, dioo gene no seje ê bonyii bo mbee le bonci bò boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashe ke Jelusalem to shileε bee ε bó egεlè.

5 Nonεn, ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bidvu mum no temyi gene fwe fwe yî mbee le. Ε bonyii no biise bó le ediuw ecii.

Ε fiεε diεwε εfilε le to fô Baul e Towas

15:40 14:26   **16:1** 14:6; Lum 16:21; 1Kol 4:17; Fili 2:19; 2Tim 1:5

16:2 6:3; Fili 2:20, 22   **16:3** Gal 2:3-5; 1Kol 9:20   * **16:3** Bó to tfuse Timatio yew wvu ε è nulo é wvú efewci diεw Nyo' ê Bojuu ε bó yaa nyaake ke wvú no ice to baa nu wee Juu ke.   **16:4** 15:22-29

16:5 2:41

⁶ Ε Βαυλ βὸ η̄γoo ye nελε βὸ eγεν efewce diεw Nyo' won wvù εsia le, ε Keyoy ke Yuule tun. Ε βὸ mum len wase fey ε ε̄ nu je keba kè Fligia βὸ kè Galëshia le.

⁷ Ε βὸ ke dioo γεν buy mbew won wvù Misia le no gomte keeley γεν keba kè Bitinia le, ε Keyoy ke Jisos e bvuu tun.

⁸ Nonεn, ε βὸ mum fey won wvù Misia le, danσεν γεν ê kelaante kè Towas e.

⁹ Ε ε̄ ke no nu ενταη, ε fiεε diεwε εfilε le nε to fô Baul e. Ε wvù γεν ê fiεε fidvu le ε wee mvu wvu Masedonia leeme leke wvù le, “Kee wo, lente ke eto Masedonia jan efi bese.”

¹⁰ No fiεε fidvu to fô Baul e nonεn, ε bee βὸ † mum γεν le Nyo' nu ε duηce ê bese le bese eγεν efewce saaka we wvù jee won wvù Masedonia le. Kan mwaan, ε bese mum seyse keegen jó.

Ε Lidia lese fitele yî Jisos e Filibi

¹¹ Ε bese nε Towas, lente teytoy ê η̄guw wvu ê joo le, buσεν Samoteσ. Ε bvù buy yuu ε bese γεν fwe buy Niabolis.

¹² Ε bese ke nε fὸ len γεν Filibi, ε ε̄ nu kelaante ke ê keba ke fwe le Masedonia. ‡ Kelaante kedvu to nu wase ke bala bo Lum e. Ε bese ce jó yî εdiuw e.

¹³ Ε ε̄ ke no nu diuu di mbam e, ε bese buy εlaante jodvu, γεν diuw joo le fô bese to kpawci le bvudvuu bvυ Bojuu le bvυ bunle le nu enu. No bese γεν, ε bokεnε bomew to tase wase fὸ, ε bese mum shii no jemyi ê βὸ.

16:6 10:19 † **16:10** Luk wvù to sanεε η̄wa' wvun to ley η̄goo bo Baul e Towas fen, ε βὸ βὸ no lenε. ‡ **16:12** Masedonia to nu ε βὸ ε gaw biba binεw, ε kin to nu ke fwe. **16:13** 17:2

14 Kpwoon mvu to nu fò yuuke tɛn ε diee nu Lidia, ε wvú to ké no wvumte Nyo'. Wvú to buy ê kelaante kè Tayatila le, ε wvú to ké no geese kfuu ndvú yimi, ε yí nu kε yí yεεle lo, lumte. E Tata yene fitele fiew, ε wvú bee fiεε fi Baul to jemyi le.

15 E bó ke lese wvú bô bonyii bo ê wvú yew ê joo, ε wvú mum lεkε bese gay le, “Kee ben, é ben fɛn nu ε yɛn le me nu ε nlese fitele fiem ficii yí Tata le, é ben to kε gɛn ce ê me yew.” E wvú mɛy kε no nyεεyi nonɛn, ε bese ke ghan bee gɛn.

E bó fen Baul bô Silas yew ncaw e Filibi

16 E è ke no nu diuu dimew ε bese dioo egɛne fô bvudvuu bvu bunle le, tasɛn bee bo wan kpwoon mvu ε è nu nƿwa. Wvú to kɛŋke keyoy kemew yí ye le, ε è nu kè ké ge ε wee no nu wee diam. Bonyii bò to kɛŋke wan kpwoon wvudvu to kawte bigew yí ye le naa ntay nje wvú to ké no seŋe mwεεm mvú nu ke ekooy.

17 E wan kpwoon wvudvu dioo yɛn bee bo Baul e, mum no bii bese le wamte, gayte le, “Bonyii ban nu bonyii bo lemme le bo Nyo' wvú nu Ekolε ke Mwεεm Mvunciim e, ε bó duŋci je yí è nulo é ben eghan jó sɛ boy.”

18 E wvú ke ge nonɛn buy εdiuw nteen, ε fí ke nɛ ton'yε Baul, ε wvú banke ye wam keyoy kedvu gay le, “Me ŋgayte ê wo ê diee di Jisos Klistu le, buyε yí wan wvun e.” E kí mum buy yí ye le kε sekedvu.

19 E bonyii bò to kɛŋke nƿwa wvudvu yɛn le je bowen yi bigew nu ε yí ε ka wase, ε bó mum koo

Baul bô Silas gufe γεν bô bó fwe dvu bocee won ya le fô bó to ké no saake bonsaw.

²⁰ No bó γεν bô bó, leke fwe dvu bala bo Lum bò to saake bonsaw gay λ, “Bonyii ban nu Bojuu, ε bó nyaa ηγεω ê kelaante kesεse le.

²¹ Bó γεγι bonyii bô nce wvù nci wese baa bee κε. Bese nu bonyii bo Lum, ε è yaa nulo é bese ebii nce wvudvu le κε.”

²² Ε kebombom ke bonyii le kè to nu fó mum tom bó, fente yî Baul bô Silas e. Ε bonyii bò to saake bonsaw ba mum saayε ndvú yî Baul bô Silas e, gay λ bó etam bó.

²³ Ε bó loocε tam bó ntay, jo bó γεν lese yew ncaw e, gay ê wee wvù to cεyte yew ncaw λ wvú ecεytè bó ntay.

²⁴ No wvú yuw nonεn, mum jo bó γεν fen naa ê kebuw ke εnte le yew ncaw e, fen bikaa bibole ê difwan e.

²⁵ Ε è ke no nu κε diεwε entan entelen e, ε Baul bô Silas bunlee yemte bensee Nyo', ε bonyii bo ncaw e yeke,

²⁶ ε nshε ne σεσε shiw bô mvunḡgay, ε yew ncaw shiw γεν buy yî kenffuy e. Kan mwaan, ε dew fwese yicii yene ye, ε boncaw feyken yî bonyii bo ncaw e bocii.

²⁷ Ε wee wvù to cεyte yew ncaw yidvu kamse, dīoo yεn ε dew fwese nu ye, ε wvú mum no kp-waake λ bonyii bo ncaw e nu ε bó ε lewte wase. Ε wvú mum baa nyo ê ηku le λ wen eyu εkolε kew dvú.

²⁸ Ε Baul wam foweεwe gay λ, “Fo wo eyu εkolε kuw κε. Bese nu fen bocii.”

29 Ε wee wvù to cεyte yew ncaw wvudvu tee ε wee to bô ken'yeese, ε wvú lewτε ley yew, γεν tum ενvuw fwe dvu Baul bô Silas ciinjke bô nfan.

30 Ε wvú nε jo bó, buy bô bó εκfun, bife ê bó λε, “Bo'icεm, è nulo é me ενγε nεε nσε mboy.”

31 Ε bó tfuse ê wvú λε, “Lese fitele yî Tata Jisos e, é ben ε bonyii bo ê wo yew ke emum eboy.”

32 Ε bó mum fewcε saaka wvu εκumε Tata ê bô bonyii bo ê wvú yew.

33 Ε wvú ke jo bó κε ενταη jodvu, cukε bilεmte bibole. Kaη mwaan, ε bó mum lese wvú bô bonyii bocii bo ê wvú yew ê joo.

34 Ε wvú mum jo bó, ε bô bó ben ê wvú yew, ε wvú nya mwεεm mvudien ε bó die. Ε bô bonyii bocii bo ê wvú yew mum no lanlanε λε bó nu ε lese wase fitele yî Nyo' le.

35 Ε εκfun ke buy yuu, ε bala bo Lum ba bô to saake bonsaw tum bonyii bo nci le λε bó eγεν egay ê wee wvù cεyte yew ncaw wε λε wvú ebvuse bonyii ba é bó eγενè.

36 Ε wee wvù to cεyte yew ncaw wvudvu mum γεν yεν Baul e, gay ê wvú λε, “Bala nu ε ciinse ntum λε me embvuse ben, é ben eγενè yî nyεkeey e.”

37 Geenεn, ε Baul gay ê bonyii bo nci le ba λε, “Bó se nu ε tam bese ya le σε bó nu ε yaw wase ε saw nsaw wese ηkuuη, ε bese nu κε τεν bonyii bo Lum, ε bvuu ε fen bese yew, ε no duu keseen λε bó ebvuse bese εjim εjim nεε le? Ke è nulo é fí ekooy κε. Ε nu ke εto κε bala bodvu fen σε bvuse bese.”

38 Ε bonyii bo nci le ba kase tu jim see ê bala bo Lum ba no Baul jeme. Ε bó yuw λε Baul bô Silas nu

tɛn bonyii bo Lum, mum no fane.

³⁹ Ε bó mum to ku can ê bó, bvuse bó yew ncaw e, ciinse bó, lekε le bó enε εlaante jodvu.

⁴⁰ Ε Baul bô Silas buy yew ncaw e, γεν yew dvu Lidia ε bonyii bo mbee le nu dvú, ε bó tefe bó mum nεnε jó.

17

Ε Baul bô Silas γεν Τεsalonika

¹ Ε Baul bô Silas mum no γεne, fey ê bilaante bì Amfibolis bô Abolonia le, danσen γεν buy Τεsalonika. Ε yew bunle Bojuu to nu jó.

² Ε Baul mum γεν ley yew bunle le κε no nce we to ké no nu, no too jemyi ê bonyii dvú yî εdiuw ε mbam e εta, duηci fiεε ficii ê Nwa' Nyo' le.

³ Ε wvú no duηci jó, cεεyi le Mboyse wvù Nyo' to kawεε to κεηke keeke eyen ηγεw, ekase ebuy yî kpwe le. Ε Jisow wvun wvù wen fewci ekumε wvú nu Mboyse wvudvu.

⁴ Ε bonyii bomew yuw nonεn, bee bene Baul bô Silas e. Ε Boglek bomew bò to wvumte Nyo' noo bokεnε bo baay baay bomew bee tɛn nteen.

⁵ Geenεn, ε Bojuu bomew mum no bene kendon bô Baul noo Silas, kum bonyii bomew bò to gb-wayte εcici ε bó bó taashε kebombom e, κεw diuw εlaante. Ε bó mum nε γεν ηgoy yew Jason le bó gomte Baul bô Silas keebvuse enya ê bonyii εκfuη.

⁶ Ε bó dioo gom ηkuuη, mum gufe Jason bô bonyii bo mbee le bomew γεν bó bó fwe dvu bocee

ntew, no wamte gayte le, “Bonyii ban nu bò ghane banse won ε wvú tuu ncine, ε bó ε to wase ε buy jan,

⁷ Jason ε fiisen bó ε gee yew dvu wvú. Bó bocii ngoyte bonci bo Nfon wvu Lum e, duu le Nfon wvumvu nu dvú ε diee nu le Jisos.”

⁸ Ε bocee ntew bô bonyii yuw nonen, ne no wewte lo.

⁹ Ε bó mum kan ε Jason bô bonyii bo mbee le nya bigew le é fi ke bvuu kooy lo, bó saa etfuse bigew bidvu ê bó ke. Ε bó mum cine bó le ε bó no gene.

Ε Baul bô Silas gen Belia

¹⁰ Ε εkfuj ke dioo jiiim, ε bonyii bo mbee le jo Baul bô Silas ciinse ε bó no gene ê kelaante kè Belia le. No bó ley jó, gen yew bunle Bojuu le.

¹¹ Bojuu bo jó to nu bonyii ε bó kee fiεε fele bo Tesalonika, njefo bó to nu ε looce fiisen n'yeyi bô shiee, no taasse Nwa' Nyo' ediuw ecii keeyen laa mwεem mvù Baul yeyi bó dvú nu keceey ε.

¹² Ε bó mum bee diew Nyo' le nteen. Ε bokene bo baay baay nteen bò to nu Boglek noo bolemse nteen bò to nu ten Boglek bee ten.

¹³ Geenε, ε Bojuu bo Tesalonika ke yuw le Baul nu ε gen wase ε no fewci diew Nyo' Belia, ε bó mum gen ten jó, beyse kebombom ke bonyii le ε bó kew mvunlaa.

¹⁴ Ε bonyii bo mbee le mum gay lo ê Baul kan mwaan ε wvú gen diuw joo yi baay e. Geenε, ε Silas bô Timatio shεε Belia.

¹⁵ Ε bonyii bò to γενεε keeciinse Baul, gen buy Aten mum cine wvú le. Ε bó dioo tuu jim, ε Baul

tum bó ɛ bó eɛn tefe ê Silas bô Timatio ɛ bó emom
kɛ ɛ ebi wen e cekey.

ɛ Baul no nu Aten

¹⁶ ɛ Baul mum no cɛyte Silas bô Timatio Aten. ɛ
wvú ke dioo ghane jó, yɛn ɛ kelaante kedvu ɛ yinɛn
lo bô mvumooso. ɛ fí shiw fitele fiew.

¹⁷ ɛ wvú mum ɛn yew bunle Bojuu le, jeme bô
bó noo bonyii bô to yaa nu kɛ Bojuu bô to bunlee
tɛn Nyo' dvú. ɛ wvú bvuu no jemyi tɛn ɛdiuw ɛcii
ya le bô bonyii bô to ké nɛ to fô.

¹⁸ ɛ bonyii bo n'yɛɛyi le bomew bô bó to tɛɛ
ɛ ɛbikolian noo bô bó to tɛɛ ɛ Sitoyik ke nɛ to
keebew tɛn mbew bô bo Baul. No Baul to fewci
ɛkumɛ Jisos noo mbuy wvu yí kpwe le, ɛ bomew
mum no biite ɛ, “Keyun kin sɛ kumte diuw ɛ la
le?” ɛ bomew no duu fibole ɛ, “Fí yen'yi nɛn kɛ
diɛwɛ wvú fewci ɛkumɛ bonyo' bo bonyii bomew
e.”

¹⁹ Nonɛn, ɛ bó mum jo Baul ɛ bô bó ɛn fô
nshii wvù bó tɛɛ ɛ Aleobagus e, * gay ê wvú ɛ,
“Bese gomte keebvuu eyuw ɛkumɛ n'yɛɛyi wvu fwɛ
wvun wvù wo too dvú laa wvú nu ɛ la ɛ.

²⁰ Wo jemyi mwɛɛm mvumew ɛ bese ke baa yuw
wase kɛ. Nonɛn, bese ɛ no gomte keekiɛ kenyi
kedvu.”

²¹ (Bonyii bo Aten noo botolo bo jó to ké no
nu kɛ fibole keeshee yuuke ɛ è nu mwɛɛm mvu
mvunfɛm, jemyi ɛkumɛ mvú.)

17:17 17:2, 4   **17:18** 4:2; 1Kol 1:22   * **17:19** Nshii wvun nu fô
bó to ké no seysee mwɛɛm mvu ê kelaante kè Aten e, bvuu saake
bonsaw fô.

22 Ε Baul mum leem fwe dvu nshii Aleobagus wvudvu, gay λε, “Bonyii bo Atεν, me n'ylene λε ε̂ jé le yicii nu ε ben wvumte bonyo' baay.

23 Me njemyi nεν, njefo me nse ηghane εlaante jonεν, ε ndioo ntaale mondvuum mò ben bunlee bonyo' mó le, ε n'yεν ketan ke ncese le kemew e ε bó ε san yî dvú le λε, ‘Fô nyo' wvù bó baa kee le κε.’ Nyo' wvudvu wvù ben bunlee, wvù bó baa kee κε, nu wvú wvù me nu enfewcε ε̂ ben keseen.

24 Nyo' wvudvu wvun nu wvù to bomεε won wvun bó mwεεm mvunciim mvù nu yî dvú le. Ε nu wvú Nfon εbulε bó nshε, ε κε wvú ké no cee yéw ncese yî è bom bonyii le κε.

25 Κε wvú tane fiεε fimew fi wvú taale λε wee elem fô wvú le κε, njefo è nu wvú wvù gee ε bonyii bocii yoyte, nu dvú, κεηκε fiεε ficii fi bó shieele.

26 Wvú to nu ε ge ε dikfuu di bonyii le dicii buy yî wee mwaan e no nu yî εkolε ke nshε le. Ε wvú σε ge nonεν, nu ε wvú to seyse wase kefew kè bó nu ke enu dvú, noo bidwee bi mondvuum mò bó nu ke eceè mó le.

27 Wvú to ge nonεν, wvu λε bonyii ke eghaale, gomte wvú laa bó nu ke eyuu eyεν wvú le λε. Geenεν, ε κε Nyo' yaa cim nu ncejole fô wee mvu beene le κε.

28 Fifiν nu κε λεηλεη no wee mvu to jemyεε wase λε,

‘Ε nu wvú wvù gee ε beene σε cee, λεne,

bvuυ nu no beene nu.’

Ε wee wene binfε mvu to jeme wase tεν λε,

‘Beene nu naa boom bew’.

29 No beene nu boom bo Nyo' le nonen, fo beene ekpwaakè le Nyo' fieesene fiεε fi è seyse wee bô bvufee bwew, ε tfuy bô ketwaa ke bigew e, kenεε ε kene lo bô tε kε.

30 ε to nu kefew kè bonyii to bεε kenjiwe le, gee mwεεm mvù befe mvun, ε Nyo' cin'yi dvú. Geenεn, keseen nu ε wvú gayte le bonyii bocii ekumεn mvuntelem mvubole.

31 Bó ekumεn njefo wvú nu ε gεε diuu di wvú nu ke esaw woj tfuu bii kecεεy e. Wvú nu ε baa wase wee we wvù nu ke esaake. Fifin nu ε wvú dujce wase ê bonyii bocii le è nu kecεεy no wvú to bvuseε wee wvudvu yí kpwe le.”

32 No Baul jeme nonen, ε bó yuw ε wvú ε ben ekumε mbuy wvu yí kpwe le, ε bonyii bomew nε no kiele lo wvú. ε bomew gay fibole le, “Bese gomte keeke ebvuu eyuw ekumε fiεε fi wo jemyi fin.”

33 Nonen, ε Baul mum buy cinε bó le.

34 Geenεn, ε bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemyi le, bene wvú le. Wee mvu bó le to nu Dionisius wvù to nu wee nshii Aleobagus, ε mvu nu kpwoon ε diee nu Damalis noo bonyii bomew tεn.

18

ε Baul γεν Kolen

1 Ejim jodvu, ε Baul nε Aten γεν ê kelaante kè Kolen e.

2 No wvú γεν jó, ε bô wee Juu mvu tasen ε diee nu Akpwila, ε bó to boke wvú Bontus. Akpwila bô Blisilia wvù kpwεse to bεε nε kε lo Itali, njefo

Klawdius wvù Nfon wvu Lum to nu ε bvuse sa' le Bojuu bocii ebuy jó. Ε Baul ke laa ghane ê bó le,

³ dīoo yεn le bó seysee jéw yì bó saan̄ke cún dvú, ε è to nu ke ten lemme dī wvú wvù Baul to cee nje dí, ε wvú mum no cee fó, ε bô bó lemte.

⁴ Ε ké dīoo nu εdiuw ε mbam e εcii, ε wvú no γεne yew bunle le, jemyi bô Bojuu noo Boglek dvú, momte keege le bó ebee fiεε fi wvú to γεεyi le.

⁵ Ε Silas bô Timatio ke dīoo ne Masedonia to, ε Baul mum jo kefew kew kecii no fewci ε è nu diεw Nyo', duñci ê Bojuu le Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu Jisos.

⁶ Geenεn, ε Bojuu bodvu ke ne no kicine fiεε fi wvú to jemyi, nan'yi wvú. Ε wvú mum γεwse ndvú ye gay ê bó le, “Kpwe yene enù can yene le. Ke me ηκηηke εbo fó ke. Ε κεw yì keseen e, me nu ηγγενè wase ε è nu ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.”

⁷ Ε wvú mum cinε bó le, buy γεn no cee wase ε è nu bô wee mvu ε è yaa nu wee Juu ke, ε wee wvudvu to ké no wvumte Nyo'. Diee diεw to nu Titius Justus, ε la diεw nu mbew yew bunle le.

⁸ Ε Klisbus wvù cee εkolε yew bunle bô bonyii bocii bo ê wvú yew ke lese fitele yì Tata le. Ε bonyii bo Kolεn nteen no yuuke no Baul fewci εκυμε Jisos, beje, ε bó mum leese bó ê joo.

⁹ Ε è ke no nu εtan̄ jomew, ε Tata jeme ê Baul ê fiεε diεwε εfilε le le, “Fo wo efanè ke, è fewci ke diεw γεm γεne dvú. Fo wo ke elu dvú ke,

¹⁰ njefo me nu bee wo, ε ke wee yaa nu naa dvú wvù nulo ege fiεε bô wo ke. Bonyii bem nu ê

18:3 20:33-34; 1Kol 4:12; 9:12-18; 1Tes 2:9; 2Tes 3:7-9 **18:5** 11:18

18:5 3:26; 5:42 **18:6** 13:51; 20:26 **18:8** 8:36 **18:9** Yεsa 41:10;

Yeli 1:8; 1Kol 2:3-4

kelaante kin e nteen.”

¹¹ Nonen, ε Baul mum no nu jó yî kelum e kecile bô kenɣawten, γεεyi bonyii bô diew Nyo'.

¹² No Baul to nu jó, ε Galio ke dioo nu wee sa' wvu ê keba kè Akεya le, ε Bojuu baance ye koo wvú gen bô wvú yew nsaw e,

¹³ jeme ê Galio le, “Wee wvun momte keebaŋse bonyii ε bó bunlee Nyo' ê je mi le jεεy se è nu no nci gomte.”

¹⁴ ε Baul ke ne le wen ejemyi, ε Galio ne jeme ê Bojuu ba le, “Bojuu ben eyuw, é fiεε fin be nu fiεε fimew fi befε ε wee wvun ε ge, ke ne nci mvu ε wvú ε ηgoy, tu me mbe ε ηkuu shém ε n'yεke fiεε fi ben jemyi.

¹⁵ Geenεn, no fiεε fin nu ke mbew ekume díew bô εdiee noo bonci bonεn, ben eseysel ebenεben. Ke è yaa nulo é me ensaw fifin fiεε ke.”

¹⁶ No wvú jeme nonen, mum kuη bó ε bó buy yew nsaw e.

¹⁷ ε bó bocii mum ne ley yî Sostenes wvù to nu cee εkolε yew bunle le, mum suη wvú fwe dvu yew nsaw. ε Galio faηε yaa kpwe lo fiεε fó ke.

ε Baul tu jim Antiok

¹⁸ Ejim jodvu, ε Baul bvuu ce Kolεn bô bonyii bo mbee le yî εdiuw e nteen, ke mum ne cine bó le ε bô bo Blisilia noo Akpwila ley ê ηguw wvu ê joo le keεεne Silia. ε bó se ne Σεηκlia fò bó to leyεε ê ηguw e, ε Baul mvu ekole nje ηkawma wvù wvú to geε fô Nyo' le.

19 Ε bó no γενε, ke γεν buy Εφεesus, ε Baul cine Blisilia bô Akpwila le jó, yaw γεν fiew ε è nu yew bunle Bojuu le, jeme ê Bojuu dvú.

20 Ε bó ke λεκε λε wvú ebvuu ece κε bô bó εdiuw nteen, ε wvú tun.

21 Geenεn, ε wvú ke dioo nen'yi, gay ê bó λε, “Me nu ηke ενkase ento ê ben e é Nyo' fen ε bee.” No wvú gay nonεn, mum ley ê ηguw e νε Εφεesus.

22 Ε ηguw ke γεν buy Kaysalia, ε Baul buy, ben γεν gay kentaashε ke bonyii bo mbee le Jelusalem, mum νε bow Antiok.

23 Ε wvú ke ce jó ε kefew γενce, mum kase νε no λene fele ê biba bì Galeshia bô Fligia le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le bo jó.

Ε Abolos fewce diεw Nyo' Εφεesus

24 Ε wee Juu mvu ke νε to Εφεesus ε diee diεw nu Abolos, ε bó to boke wvú Aleksandia. Ε to nu wee ε wvú kee njeme, bvuu kee Nwa' Nyo' ntay.

25 Βó to nu ε γεeyi wase wvú bô Je yì Tata duñci, ε wvú mum no fiee lo bô n'γεeyi wvu εκυμε Jisos, γεeyi bonyii λη. Geenεn, wvú to kee κε ε è nu fieε fi Jon to fewci leese bonyii ê joo.

26 No wvú to toε Εφεesus, mum κew no γεeyi bonyii yew bunle le yaa fane κε. Ε Blisilia bô Akpwila ke yuw no wvú γεeyi nonεn, mum jo wvú, γεν bvuu yuuse wvú ntay εκυμε Je yì Nyo' duñci.

27 Ε Abolos ke νε kpawawce λε wen enu elente eγεν keba kè Akεya le. Ε bonyii bo mbee le bo Εφεesus mum ficε wvú, saη ηwa' ê ηgoo bonyii bo mbee le bo Akεya, tomte λε wvú ke dioo ε fεse ε bó fiisen wvú. Ε wvú ke γεν jó, fi bonyii bo mbee le

ntay, ε bonyii ban nu bô Nyo' to nu ε buw bó bô mboyma, ε bó lese fitele yî Jisos e.

²⁸ Ε wvú no beeke mbew bô Bojuu ya le ε è yaa nu wvu wεε ke, soo bó, duŋci ê Nwa' Nyo' le ε Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.

19

Ε Baul γεν Εφesus

¹ Ε to nu seke Abolos to nu Kolen, ε Baul ke jo je yi ente ente ê biba bì wvú to lene jó le, fese Εφesus. No wvú fese jó, yen ηgoo bonyii bo mbee le bomew e,

² bife ê bó le, “Keyoy ke Yuule to nu ε to yî yene le seke ben to lesεε fitele yî Jisos e?” Ε bó tfuse le, “Bese ke baa yuw wase le fiεε fimew nu Keyoy ke Yuule ke.”

³ Ε Baul bife le, “Ε è fεn nu nonεn, tu bó to lese ben ê joo nje la?” Ε bó tfuse le, “Bó to lese bese ê joo bii no Jon to fewci.”

⁴ Ε Baul mum gay ê bó le, “Jon to leese bonyii ê joo, keeduŋce le bó nu ε kumen mvuntelem mvubole, ε wvú to gayte le bó ebee ε è nu wee wvù too ê wen ejim e, ε wee wvù wvú to gayte nu Jisos.”

⁵ Ε bonyii bodvu yuw no Baul gay nonεn, ε bó mum lese bó ê joo ε è nu wase ê diee di Tata Jisos e.

⁶ Ε Baul gεε can yî bó le, ε Keyoy ke Yuule mum to yî bó le. Ε bó mum nε no jemyi díew yì bó yaa kee ke, bvuu seŋe ê bonyii mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi.

7 Bonyii bodvu to nu wee diεwε yuufe ncow bofεε le.

8 E Baul mum no nu ke Efesus, gene yew bunle le yî kee le τε, jemyi ê bonyii dvú yaa fane κε. E bô bó no beeke mbew, ε wvú momte keege ε bó ebee fiεε fi wvú jemyi ekumε bvunfon bvú Nyo' le.

9 E bonyii bomew teme bikuu fan keebē, mum no jemyi díεw yî befe ê bonyii ejise ekumε Je Tata. E Baul mum cinε bó le, jo ηgoο bonyii bo mbee le, ε bô bó γεν wase ε è nu yew n'yεεyi yi Taylanus e, no jemyi ê bó dvú εdiuw εcii.

10 E Baul ge nonεn yî bilim e bifεε. Nonεn, ε Bojuu noo Boglek bocii bo won wvù Esia jodvu le yuw diεw Tata.

E boom bo Sikεfa le no bejene Baul

11 E Baul no nu, ε Nyo' gee, ε wvú gee binghaw bi mwεεm e ε è nu lo bi diuw wvù yumεεn e.

12 Bó to ké joo κε naa fiεε fiew fi ye le diεwε fincake fi ndvu le, kenεε ndvu ye lemme, eγεν ekum wee kencεm e dvú, ε wvú mum bonεn lo, é è nu wvù kenke keyoy kè befe yî ye le, ε kí buy.

13 E Bojuu bomew bò to ké no ghane bvuuuse biyoy bì befe yî bonyii le, ke mum nε no momte keeteje diee di Tata Jisos e σε bvuuuse biyoy bidvu. E wee ké nε mum gay ê keyoy kè befe le, “Me mbvuuse wo ê diee di Jisos wvù Baul fewci le.”

14 Bonyii bò to momte fiεε fidvu to nu bosoosh-wiy, ε è to nu boom bo Sikεfa wvù ekolε ke bocee ncese Bojuu le.

15 Ε keyoy kè befe ke bife ê bó le, “Me ηkee Jisos, ηkee ten Baul, ben nu finen baa?”

16 Ε wee wvù keyoy kè befe kedvu to nu yî ye le mum fente lo yî bonyii bodvu le, gowse bó kuse, ε bó fεε lo buy yew dvu wee wvudvu nu wase binyi bincimte bô bilεmte ye le.

17 Ε Bojuu bô Boglek bocii bô to cee Efesus yuw εkumε fιεε fidvu, no fane. Ε bonyii mum no wvumte diee di Tata Jisos e fesene lo.

18 Ε bonyii nteen bô to nu wase bonyii bo mbee le no too senje bvuu bwaashi mwεεm mvu εjiwε le mvù bó to gee.

19 Ε bomew nteen bô to gee nfim, baance bonwa' bobole bo nfim e, to dvú, ton ê bonyii ejise. Ε bó tan kpaww bonwa' bodvu bocii, ε wvú buy ejise bigew bontfuke mbaanshen (50,000). *

20 Nonen, ε mwεεm mvun ge ε diεw Tata no leyte ê mvuntelem mvu bonyii le bô mvungay, saankene gene lo fwe fwe.

Ε bonyii kew mvunlaa Efesus

21 Ε è ke no nu ejim jodvu, ε Baul yen le wen nu egen Jelusalem, ε wen nu dioo gene, efey je biba bi Masedonia bô Akεya le. Ε wvú bvuu no gayte le, “Me nu ηke endioo ε ηγεν ε mbuy Jelusalem, enkenke keengen ten embuy Lum.”

22 Ε wvú mum yaw tum bonyii bofεε, Timatio bô Elastus bô to fici wvú, ε bó gen fwe Masedonia. Ε wvú shεε bvuu ce Esia caan.

19:15 16:17 19:17 5:11 * 19:19 Bigew bin to nu ε jise dimwaan nu nlawma wee lemme yî diuu le. 19:20 2:41 19:21 23:11; Lum 1:10, 13

23 Ε è no nu κε kefew kedvu le, ε mvunlaa ne κεw Efesus εκυμε Je Tata ε è yaa nu mvu wεε κε.

24 Cee ελαμε mvu to nu jó, ε diee nu Demitius, ε wvú to ké no tfuyte mwεεm mvù fieesene yew ncese nyo' wvù bó tenε le Atemis. † Lemme didvu din to ké no too bô bigew fô bonyii bô tone ελαμε le ε è yaa nu bi wεε κε.

25 Ε Demitius mum kum bonyii bô to tone ελαμε bocii noo bonyii bô to lemte kfuu didiε lemme, ε bó tase. Ε wvú gay ê bó le, “Boom bo bwεεm e, ben kee lo le lemme din nu ε beene ηole bigew yî dvú le.

26 Ben ε no yene bvuu yuuke fiεε fi fimbwε fi Baul fin gee. Wvú ghane gayte le κε bonyo' bô bó kene lo bô can yaa nu bonyo' κε. Wvú nu ε ge wase nonεn, ε banke bvufee bvu bonyii le nteen Efesus jan, ε no banse wase ten bvu bonyii bo Esia le bocii ε bó benε wvú le.

27 Me n'yene le lemme disεεbeene din nu ekenke diee di befe. Ε κε è mεy nonεn κε, yew ncese nyo' wvu baay wvù kpwoon wvù Atemis nu ke etu fiεε fi εcici. Ε fí kooy lo nonεn, tu bó ε shoose wase nyo' wvu baay wvun wvù nu ε bó wvumte Esia jocii, ε εκole ke nshε le kecii wvumte ten.”

28 No bonyii bodvu yuw nonεn, ε mvuntelem bente lo bó. Ε bó mum κεw no wamte, gayte le, “Atemis wvu Efesus nu nyo' wvu baay.”

29 Ε kelaante kedvu kecii mum bvun. Ε kebon-bom ke bonyii le kè to taseε mum ley yî Gayus bô Alistakus e, ε è to nu bonyii bo Masedonia bô to lene bô bo Baul, gufe γεν bô bó yew nshii noo

---

19:23 9:2; 2Kol 1:8   19:24 16:16   † 19:24 Atemis to nu nyo' ηgu fô Boglek e.   19:26 17:29   19:29 20:4; 27:2; Kolo 4:10

bondvum e.

³⁰ Ε Baul no gomte keeley γεν fwe dvu kebom-bom kedvu, ε bonyii bo mbee le tun.

³¹ Ε bonyii bomew bo baay baay bo jó bò κηηke wonj bò to nu nsáa ye, bvuu ciinse ntum fô wvú le λεκε ε fo wvú emom lo etome εκαλε dvú κε.

³² Ε kebombom kè to taseε kedvu mum νε bvunj no wamte κε lo ncew ncew. Ε bomew wamte fin fiεε, ε bomew wamte fifi. Κε bonyii nteen to cim kee fiεε fi bó to taseε fó nje fí κε.

³³ Ε Bojuu mum jo Ελεksanda fese fwe dvu kebombom ke bonyii le, ε bonyii bomew yen mum no kpwaake ε wvú kee fiεε fó. Ε wvú mum no cici bonyii bò kebo keetaηe diuw we.

³⁴ Ε bonyii bodvu ke dioo kiεε λε Ελεksanda nu wee juu, ε bó bvuu mεse no wamte lo gene fwe yî wee le mwaan, gayte λε, “Atemis wvu Εφεsus nu nyo' wvu baay.” Ε bó ke wam nonen, γεν buy bontam bo kefew e bofeε.

³⁵ Ε wee nsan wvu εlaante jodvu ke νε ci bó, ε bó lu bò diuw. Ε wvú bife ê bó λε, “Bonyii bo Εφεsus, wee nu dvú wvù maa λε κε è κηηke beene bo Εφεsus jan yew ncese nyo' wvù Atemis noo τε di nyo' le di to gbweε fowe le?”

³⁶ No wee nu σε wvú nu dvú wvù nulo ekicen fin, tu ben bee keelaame, saa eyunjsene nen κε.

³⁷ Ben ε to bò bonyii ban fen σε bó nu ε con fiεε yéw bonyo' le, κενεε ε jeme díew yì befe εκυμε nyo' wesebeene wvù kpwoon wvun ηkuun.

³⁸ Ε Demitiyus bò bonyii bew fen κηηke nsaw bò wee, tu εdiuw ε nsaw nu dvú yò è nulo é bó egen eyen bonyii bò saake bonsaw e, é bò bó esaw.

³⁹ Ε fiεε fimew fen bvuu nu dvú fele fin fi ben

gomte, tu bó nu ke etaa ente jodvu fô nshii bocee ntew e.

⁴⁰ Me njemyi nen, njefo me n'yene le fiεε fi εben fin nu elese beene diuw e le beene nu ε kew mvunlaa. E fi kooy nonen, beene saa ekenke fiεε fi len fi bó etfuse ke.”

⁴¹ No wvú jeme nonen, mum gay ε kebombom kedvu tawse.

20

E Baul gen Masedonia noo Glees

¹ E mvunlaa mvù to nu Efesus ke leeten, ε Baul tee ngoo bonyii bo mbee le, tefe bó mum gay bó le no gene Masedonia.

² E wvú gen, ghan biba bi jó le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le ntay, mum danşen gen Glees,

³ ce jó kee te. E wvú ke ne no nu le wen nu egen eley ngu wvu ê joo egen Silia, mum yuw le Bojuu nu ε gbwe wvú ê je. E wvú mum yen le è jee le wen ekase etu jim je Masedonia.

⁴ Wvú to lene bô bô Sobata wvù waa Bilus wvu Belia, noo Alistakus bô Sekundus bo Tesalonika, noo Gayus wvu Delbi, noo Timatio, noo Tikikus bô Toofimus bô to nu bonyii bo Esia.

⁵ E bonyii ban mum gen fwe no ceyte bee bo Baul Towas.

⁶ E Nkaw Blaed wvù bó baa gee Fintunleen jó ke fey, ε bese ley ngu Filibi, jo ediuw etin bene bó le Towas, ε bee bó ce jó ediuw esooshwiw.

E Baul bvuu ghan kentaashe ke Towas

⁷ Ε è ke no nu diuu di fwe yî kema le, ε bee bo kentaashε tase fokiεguu keeguuten blεed. No Baul to nu keebuy nε fò bvú ε yuu, ε wvú mum κew no jemyi ê bó, ke jeme γεν buy ενταη εντεληη.

⁸ Bee bó to nu ε è nu ê kebuw ke yew e ke εwe le, ε bin'yeese baa dvú nteen.

⁹ Ε cuwee mvu wvù diee to nu Yutikus ε shii yî ntoo yew e. Ε wvú ke nε κew no leete no Baul to jemyi κε gene lo. Ε nyii ke dioo gooke wase lo wvú, ε wvú mum nε fó gbwe εκuse, ε fó to nu biηkente bi yew e bitεte ε κew fokuse. Ε bó γεν jo ε wvú ε kpwe wase.

¹⁰ Ε Baul shii γεν ηgvuum ê wvú εwe, bam wvú gay ê bonyii le, “Wvú bεε dvú, fo ben ebuukè κε.”

¹¹ Ε Baul ke kase ben ê kebuw ke εwe kiε le, guse blεed die, σε bvuu κew no jemyi, ke jeme ε bvutfuu ghan yuu ε wvú mum nε.

¹² Ε bonyii ke jo cuwee wε kfulε bô wvú fô yew e ε wvú nu wum, ε mvuntelem lεeten bó baay.

Ε Baul nya ntefe ê bocee kentaashε ke Efesus

¹³ Ε bese ke ley ηguw wvu ê joo, γεν Asos, no Baul to seysεε wase le è nu jó jò bese nu ke ejo wen. Wvú to gay nonεn, njefo wvú to gomte keelen fokuse.

¹⁴ Ε wvú ke koocε bese le Asos, ε bese mum jo wvú ê ηguw e, ε bee bó γεν buy Mitilin.

¹⁵ Ε bese ke nε fó ê ηguw e, ε bvú buy yuu, ε bese fεse mbew Kios e, fey, ε bvú bvuu buy yuu, ε bese fεse Samos, bvuu fey, ε bvú bvuu buy yuu, ε bese ley Miletus.

¹⁶ Bese to lene nonεn, wεmte lo Efesus njefo κε Baul to gomte keejewse kefew Εsia κε. Wvú to gene

cekey cekey laa è nulo é wen ke enu Jelusalem diuu di Nkaw Bentekos e le.

¹⁷ No bese ley Miletus, ε Baul ciinse ntum fô bocee kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Efesus e le bó eto eyen wen e.

¹⁸ Ε bó ke to, ε wvú jeme ê bó le, “Ben kee no nce wem to nu beene ε kew yî diuu di fwe di me nto ntomyεε ekale yî nshε yi Esia le.

¹⁹ Me nto nu ε nshike ekole kem, no nlemte fô Nyo' le bô misem ejise. Ε me mbvuu n'yen bonjεw ê jé le nteen no Bojuu to bone bikaa ê me ejim.

²⁰ Ε ben bvuu kee no me nto n'yεεyi ben ya le, mbvuu nghane n'yεεyi yéw e. Me nto mbaa nyile fiεε fimew fi è nulo é fi efi ben ke.

²¹ Me nto nfewci ke ε è nu fiεε fimwaan ê Bojuu noo ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ngayte le bó ekumen mvuntelem mvubole, etu bô bo Nyo', else fitele yî Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

²² Keseen, ben eyeke eyuw, me ηgene Jelusalem ε è nu no Keyoy ke Yuule gay ê me, ε me n'yaa ηkee le laa è nu egen ekooy la bô me jó le.

²³ Fiεε fi me ηkee nu ke le mondvuum monciim mò me nfele mó le, nu ε Keyoy ke Yuule senje ke ê me le ncaw bô ηjεw ceyte me fwe.

²⁴ Geenεn, ke me n'yene nshii wem e le è nu fiεε ke, efey le me emεse lemme di Tata Jisos nu ε nya ê me di nu le me enfewci saaka wvù jee wvu ekumε no Nyo' nu ε buw bonyii bô mboyma.

²⁵ Yî keseen e, ben eyeke eyuw, me ηkee le ke wee mvu ben e wvù beene ε bó se nu, ε me nfewci

ekumε bvunfon bvu Nyo' le bεε ke ebvuu eyεn
bvushiw bwem e κε.

²⁶ Me ε mum ε no nlooci njemyi ê ben εben le é
wee mvu ben e la lo keseen, tu κε me ηκεηκε εbo fó
κε,

²⁷ njefo me nse mbaa nyilε keensee fiεε ficii ê ben
fi Nyo' shieele κε.

²⁸ Ben dīoo ε shεε, no taalè fô bikuu binεn e noo
fô ηgoo bonyii bo mbee le bô nu diεwε njée le, bô
Keyoy ke Yuule nu ε gεε ben ê bó we le. Ben enù
boncεy njée bo kentaashε ke bonyii bo Nyo' le kè
wvú to sumεε bô εlεmε ke Waa we le.

²⁹ Me ηkee lo ε me nu ηke endīoo ε mbase εkalε, é
bokuula eto eley ηgoo yene le, saa ecawte wee wvù
bó ekoo κε.

³⁰ Bonyii bomew nu ke ebuy κε naa ê ben εnte,
elεεle ηgoo bonyii bo mbee le, guute ε bó tuu ê ηgoo
yibole.

³¹ Nonεn, ben eyεnè, kumyì le yî bilum e bitete
nu ε me ε n'yεeyi ben bocii εntaη bô εmvunsheen
bô misεm εjisε.

³² Me ε mum ε no nyaa ben keseen can Nyo' le
noo yî diεw ye yì nu ekumε nfi wvù Nyo' nu ε buw
bonyii dvú. Diεw yin nu yì nulo ege é ben ekuu,
wvu le ben ke eκεηκε kelenη fô bvudvuu bvù Nyo'
nu ε gεε ê bonyii bô wvú nu ε ge le è nu naa bew e.

³³ Me nto mbaa njeenηke bigew bi wee le kεnεε
ndvú wee κε.

³⁴ Ben kee ntaη le è nu can yεm yin yì to lemte fiεε
ficii fi bee ηgoo yεm to shieele.

³⁵ Yî mwεεm mvunciim e nu ε me nto nduŋci ê ben le wee keŋke keelemtè ntay emum efii bonyii bo ηγεω e, kumyì no Tata Jisos to jemyεε le, 'Njoŋ wvu baay nu wvu wee wvù nyaa lo, fele wee wvù fii lo le.' "

³⁶ No Baul mεse ε jeme nonεn, ε bô bó mum tum εnvuw fokuse bocii, bunle.

³⁷ Ε bó nε kεse bô kpwe no beele, bamte Baul ηoci le bó ε shεε wase.

³⁸ Fiεε fi to γεε é bó se no beele baay nεn, nu diεw yì Baul to jemyεε le ke bó bεε ke ebvuu eyεn bvushiw bvuwene κε. Ε bó mum ciinse wvú γεν buy fô wvú nu eley ηguw wvu ê joo.

21

Ε Baul γεν Jεlusalεm

¹ Ε bee bo Baul gay bó le, mum nε fó lente ê ηguw e teytey, fεse Kos. Ε bvú buy yuu, ε bese γεν Lodεs, ke nε fó, γεν Batala.

² No bese buy jó, yεn wvumvu ηguw wvu ê joo wvù to gene Fonishia le, mum ley jó no gene.

³ Ε bese ke yεn Sayblus e, cinε εbo ηηκοηκο, mum fey γεν buy Taya, woŋ wvù Silia le fô ηguw to nu keebvuse mwεεm.

⁴ Ε bese gom bonyii bo mbee le, ε bee bó ce εdiuw εsooshwi. Ε Keyoy ke Yuule ge ε bó tefe Baul le fo wvú emom eγεν Jεlusalεm κε.

⁵ Ε bee bó ke ce, ε diuu ke to kocεn dì bese enε, ε bese mum jo je. Ε bó bocii bô boke' bobole noo boom, ciinse bese buysεn kelaante kedvu γεν buy

diuw joo yi baay e, ε bee bó tum envuw fokuse, bunle mum gaynen.

6 Ε bese ley ê ngu e, ε bó no tuu jim fô yew e.

7 Ε bese mum nε Taya, jo je, γεν buy Tolεmay. Ε bee bo boom bo bwee wese le bo mbee le gaynen, ce diuw dimwaan.

8 Ε bvú buy yuu, ε bese nε, γεν fεse Kaysalia, γεν yew dvu Filew wvù to ghane fewci diεw Nyo', ε bee bó ce. Filew wvun to nu wee mwaan ηgoo bonyii bo bosooshwiw bò bó to baayεε ba le.

9 Wvú to κεηke boom bokεεε bonεw, ε bó baa kee wase bolemσε κε, ε bó to ké no seηe ê bonyii mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi.

10 Ε bese no nu jó yî ediuw e nteen, ε wee mvu wvù to ké no seηe mwεεm mvù wvú yuuke ε Nyo' jemyi ke nε Judea bow to jó ε diee nu Agabus.

11 Ε wvú ke to yεn bese le, jo kecaw ke Baul e, kay bikaa biew bi wvú wvù Agabus e noo can ye dvú, mum tefe λ, “Keyoy ke Yuule gayte λ è nεε no Bojuu bo Jelusalεm nu ke ekay wee wvù κεηke kecaw kin nen, enya wvú can bonyii bò yaa nu κε Bojuu le.”

12 Ε bese yuw nonεn, ε bee bo bonyii bocii bò to nu fó no λke Baul λ fo wvú eγεν Jelusalεm κε.

13 Ε wvú tfuse λ, “Ben gee ε è nu la fin nen? Ben kee κε λ ben beele nen shiike fitele fiem e? Me nu ε nseyse ε è yaa nu κε keenley ncaw Jelusalεm maan κε. Me nu ε nseyse tεn naa keenkpwe lo jó nje diee di Tata Jisos e.”

14 No je to baa nu dvú keege é wvú ekumεn

ηkpawwε we, ε bese mum lu, gay κε wase λε, “Fí enù κε no Tata gomte.”

¹⁵ Ε εdiuw fey, ε bese baance mwεεm mvusese, mum no bene Jelusalεm.

¹⁶ Ε bonyii bo mbee le bomew bo Kaysalia ben bee bó, ke jo bese ε bee bó γεν yew dvu Μενason dvù bese to nu keeke ecee. Ε Μενason wvun to nu wee wvu Sayblus, ε è to nu wee mvu εnte jo bonyii bò to yawεε lese fitele yî Jisos e.

Ε Baul laa ghane ê Jεm bò bocee kentaashε ke bonyii bo mbee le

¹⁷ No bese to fεσεε Jelusalεm, ε bonyii bo mbee le bo jó fiisen bese ntay.

¹⁸ Ε εκfunj buy yuu, ε bee bo Baul laa ghane ê Jεm e, ε bocee kentaashε to nu ten fó bocii.

¹⁹ Ε Baul gay bó le, mum nyεy fiεε ficii ê bó fi Nyo' to γεε fô bonyii bò yaa nu κε Bojuu le fele yî lemme dì wvú to lemte le.

²⁰ Ε bó yuw nonεn, mum κεw no tumte monkum mo Nyo' le. Geenεn, ke ne gay ê Baul λε, “Waa bwee wese, taa eyεn no Bojuu nu ε bó ε lese wase fitele yî Jisos e bontfuke le bontfuke le. Geenεn, bó nu nonεn bεε κε leeme yî bonci bo Muses e tεmyi,

²¹ Ε bó ε see wase ê bó εκumε wo λε wo ghane yεεyi Bojuu bò cee bitum bimew e λε bó ecinε bonci bo Muses e, jemyi λε fo bó etfuusè boom yew κε, bó λε fo bó ebii nce wonj e κε.

²² No fí nu ε bó nu ke ekiεε κε λε wo nu ε to, è nulo é beene ege neε keseen?

23 Bese nu esee fiεε fi wo nu ege. Bese keηke bonyii fen bonεw ε bó ε ge ηkawma fô Nyo' le.

24 Joo bó, é ben ε bó egen ekfum bikuu binen, é wo elaw fiεε ficii fi bó keηke keelaw wvu le bó egen emvu bikuu bibole. E wo ge nonen, é bonyii bocii emum ekiεε le wo gεεle ten bonci bo Muses e, ε mwεem mvunciim mvù bó jemyi ekumε wo yaa nu keceey ke.

25 Fi ekumε bonyii bo mbee le bò yaa nu ke Bojuu nu ε bese to jo ntaη saη ηwa' ciinse fô bó le le fo bó edieè mwεem mvudien mvù bó nu ε ge bintaηe dvú fô bonyo' le ke. Fo bó edieè ελεμε ke nyam e ke. Fo bó edieè nyam yi nu se bó sele lo ελεμε ε buy ke. Fo bó ekeηkè fiεε keege bò kenjaη ke.”

26 Nonen, ε Baul mum jo bonyii bodvu, ε ekfuη ke buy yuu ε hô bó gen kfum bikuu bibole. E Baul mum gen yew ncese le, see diuu di εdiuw ε ηkfum nu ke edioo ε ka, é bó emum ege ncese fô bó le wee mwaanη mwaanη.

ε bó gheη Baul fô yew ncese le

27 E εdiuw yodvu ke dioo ekaa, ε yó to nu εsooshwiη, ε Bojuu bomew bò to nen'yεε Esia yen Baul e fô yew ncese le, mum beyse kebombom ke bonyii le, koo wvú,

28 no sane εtalε gayte le, “Bonyii bo Islael, ben efi bese. E nu wee wvun wvù ghane yεeyi mwεem mvù befe ê bonyii mondvuum monciim ekumε wonη wesebeene hô bonci bo Muses e noo ekumε yew ncese yin. Wvú nu ε mese ε jo bonyii bò yaa

nu ke Bojuu, ε to bô bó yew ncese le fen, ε befe bô bvudvuu bvù yuule bvun.”

29 Bó to jemyi nonen, njefo bó to nu ε yen ε Baul ghane εlaante bô Toofimus wvù wee wvu Efesus. Ε bó mum no kpwaake le Baul nu ε ley bô wvú fô yew ncese le.

30 Ε εταλε kedvu ge ê kelaante kecii shiw, ε bonyii no lewte too fó. Ε bó ghen Baul, gufe buy bô wvú yew ncese le, kan mwaan, ε bó mum faaye dew fwese.

31 Ε bó mum no gomte keeyu Baul, ε saaka ley bitem bi cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le bo Lum e le Jerusalem jocii bvuuñke lo.

32 Ε wvú mum ne lo kan mwaan, jo bonyii bo nci le bô bikuu bimew bi ngóo bonyii bo nci le, ε bô bó lewte bow fó. Ε bonyii dioo yen nci le, ε cee ekole bikuu bi nci le nu fó, ε bó mum lu keesuñke Baul.

33 Ε cee ekole nci wvudvu mum to koo Baul, gay ε bó kay wvú bô boncaw bofeε. Ε wvú bife ê bó le, “Wvun nu yeε? Wvú jay ε è nu la?”

34 Ε fó ne no yole lo, ε ban wamte fin, ε boba wamte fifi. Ε wvú fanε yaa eloocε eyuw laa è se be kooy la le. Ε wvú mum ne gay le bó ejo Baul eben bô wvú fô la di bonyii bo nci le.

35 Ε bonyii bo nci le mum jo wvú, ke dioo bene fô je nu ε bó ε sewyε lo, mum ne wa tuu lo Baul no kebombom to ffluuke ke ê wvú ejim.

36 Ε kí to bii nonen wamte, gayte le, “Bó elsee lo wvú.”

Ε Baul tanε diuw

37 Ε bó ke dioo leyte wase bô Baul fô la di bonyii bo nci le, ε wvú lekε ê cee ekolε bikuu bi nci le le, “Ε nulo é me enjeme fiεε ê wo?” Ε wvú yuw nonεn, bife ê Baul le, “Fí nu le wo kee díεw Glek e?”

38 Ε baa nu wo wee wvu Ijiw wε wvù to kεwεε mvunlaa bô bikuu bi won e kefew kemew e, gufe ηgoo bonyii bontfuke bonεw (4,000) bò to yuwyi bonyii, ε bô bó gεn no nu ηkpwaante le?”

39 Ε Baul tfuse le, “Me nu wee Juu, ε bó to boke me Taasus won wvù Silishia le, ε ke Taasus nu kelaante ke ncεw ke. Kee wo, nya ke me bô je é me enjeme ê bonyii ban.”

40 Ε cee ekolε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum nya je le wvú ejeme. Ε Baul mum leem fô bó to sεwyεε fε, ci bonyii bô kebo. Ε bó lu bô diuw, ε wvú gay ê bó ε díεw Ibulu le le,

22

1 “Bo'icεm bô boom bo bwεεm e, ben eyke é me entaje diuw wεm fwe dvunεn.”

2 Ε bó dioo yuw no wvú jemyi ε è nu ê díεw yibo Ibulu le, ε bó mεse cife nen ndvumm. Ε Baul gay le,

3 “Me nu wee Juu, ε bó to boke me Taasus won wvù Silishia le, geenεn ley me Jelusalem jan, ε me n'yεεyi ηwa' can Gamalia le. Ε wvú looce yεεyi me bó bonci bo bo'icee bosεεbeene le, ε me mum no nleeme yí fiεε fi Nyo' le ntεmyi ntay ke diεwε ben bocii bò nu fεn εβεν e.

4 Me nto ηké no mbone bikaa ejim jo bonyii bò bii Je Tata le, ηgee ε bó yuwyi bó, ηkoole bokεnε bô bolemε nciinse yew ncaw e.

⁵ Fin nu fiεε ε εkolε ke bocee ncese le bô bonyii bô saake wonη kee baanη. Ε to nya bó bonwa' le me enηen dvú fô boom bo bwee wesebeene bô nu Damaskus e. Ε me mum no ηgene keenkooye bonyii bô bii Je Tata le, enkay, ento bô bó Jεlusalεm é bó enya ηγεω ê bó.

Ε Baul see no wvú to ghanεε se lese fitele yí Jisos e

⁶ Ε me ηke ndioo nfeηene Damaskus ke diεwe εmvunsheη enteleη e, ε n'yuu mvu wvu baay ne σεσε law fowe, shii yí γεμ e.

⁷ Ε me ηgbwe fokuse, n'yuw ε diεw jeme ê me le, 'Saul, Saul, wo bone bikaa ê me ejim nen nje la?'

⁸ Ε me mbife le, 'Tata, è nu wo wvú γεε?' Ε diεw yidvu tfuse le, 'Ε nu me wvú Jisos wvu Nasalεt, ε è nu me wvú wo bone bikaa ejim jodvu.'

⁹ Bonyii bô to nu bee bó to nu ε yen n'yuu wvudvu le, geenεn fanε yaa yuw diεw wee wvú to jemyi bee wvú le ke.

¹⁰ Ε me mbvuu mbife le, 'Tata, è nulo é me enge νεε?' Ε wvú tfuse ê me le, 'Ja we, eley γεν Damaskus, é bó esee ê wo jó lemme dicii di Nyo' nu ε seyse le wo elem.'

¹¹ Ε me ηke nja fó, ε n'yuu weε ge wase me ε nfefe, ε bonyii bô bee bó to lene mum ceηse wa lo me, ley γεν bô me Damaskus.

¹² Wee mvu to nu Damaskus jodvu, ε diee nu Ananias, ε wvú to looci wvumte Nyo', γεεle bonci bosεεbeene, ε Bojuu bocii bô to nu jó bensee wvú.

¹³ Ε wvú ke to yen me le, leem mbew γεμ e gay ê me le, 'Saul waa bwεεm, kase eyenè mwεεm e.' Κε

sekedvu nonen, ε me mum ηkase no n'yene mwεem e, mum n'yen ten wvú wvù Ananias e.

14 Ε wvú gay ê me le, 'Nyo' bo'icee boseseebene nu ε baa wase wo le wo ekiεε fiεε fi wvú shieele, bô le wo eyen Wee we Lemme wvu Teytey e, eyuw njeme wvù buyte diuw we le.

15 Wo nu ke enu wee wvù efewci ekumε wvú, senè ê bonyii bocii fiεε fi wo yen bô fi wo yuw e.

16 No fi nu nonen keseen, wo bvuu ceyte la? Nεnε we é bó elese wo ê joo, ecukε bibefε biuw, no wo leke ê Tata.'

Ε Baul see no Jisos to tumεε wvú fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le

17 Ε me ηke ntu jim Jelusalεm, ηke ndioo mbunlee yew ncese le, ε fiεε diεwε εfile le nε to fô me le.

18 Ε me n'yen Tata le ε fiεε fidvu le, ε wvú gay ê me le, 'Yanšen nε Jelusalεm jan cekey njefo ke bonyii bo jan nu ke ebee fiεε fi wo fewci ekumε me ke.'

19 Ε me ntfuse ê wvú le, 'Tata, bó kee naa ntay le me nto ηké no nleyte yéw bunle le, ηkooyi bonyii bò nu ε lese fitele yî yo le, nsuunke.'

20 Seke bó to yuu Tεfan wvù to fewci ê bonyii ekumε wo, nu ε me nto nu naa fó ntomte. Ε è nu me wvù bonyii bò to yuu wvú to baayεε ndvú yibo, nya ε me no ηκεηke.'

21 Ε Tata bvuu gay ê me le, 'Nεnε jan, njefo me nu entum wo naa ncejole fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.' "

22 No Baul to jemyi ε bonyii yeke, ε wvun njeme ke dioo buy diuw we le, ε bó kew no wamte lo

foweεwe, gayte ε, “Bó elεse lo kfuw wvun wee yí nshε le. Kε è nu wee wvù enu dvú kε.”

²³ Ε bó no wamte nonεn, γεwsee ndvú yibo we, tfumyi kebvú we.

²⁴ Ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le mum nε gay ε nci ejo Baul eγεν bó wvú fô la dibole, ε bó dioo ε γεν tam wvú, biwce mwεεm ê wvú, é wvú esee fiεε fi ge Bojuu ε se no wamte wvú nεn.

²⁵ Ε bó mum γεν bó wvú kay, nε ε bó etamte, ε Baul bife ê εkolε ke ηgoo bonyii bo nci le kemew kè to leeme fó ε, “Nci nu ε bee ε bó etam wee wvu Lum se bó ε saw nsaw we le?”

²⁶ Ε εkolε ke ηgoo bonyii bo nci le kedvu yuw nonεn, mum γεν γεν cee εkolε wvubole, gay ê wvú ε, “Wo gomte keemom ε è nu la? Ε keè ε wee wvun nu wee wvu Lum.”

²⁷ Ε cee εkolε wvudvu yuw nonεn, mum γεν γεν Baul e bife ê wvú ε, “Kε see ê me, wo nu wee wvu Lum e?” Ε wvú bee.

²⁸ Ε cee εkolε wvudvu gay ê wvú ε, “Me nto ηguy bigew nteen, nse no nu wee wvu Lum.” Ε Baul tfuse ê wvú ε, “Me nu fiem wee wvu Lum bootεεn.”

²⁹ Ε bonyii ba bò to nu keebiwcε mwεεm ê wvú mum tfuw bikaa. Ε cee εkolε wvubo no fane tεn, njefo wvú to nu ε gay ε bó kay Baul ε è nu wee wvu Lum.

Ε Baul taje diuw fwe dvu bonyii bò saake won Bojuu

³⁰ Ε cee εkolε wvudvu no gomte kε keelooce kiεε fiεε fi Bojuu to teyte yí Baul e. Ε bvú buy yuu, ε wvú gay ε bó fay Baul, tee bocee ncese bo baay baay noo

bonyii bocii bò saake won, ε bó to, ε wvú leke Baul ê bó fwe.

23

¹ Ε Baul lun ejise yî bonyii bò saake won e, gay le, “Boom bo bwεεm e, yî nce wεm e ε to ε buy εben e, nu ε me ηké no ηgee ke ε è nu mwεεm mvù me ηkee le mvú nu leη ê Nyo' ejise, ε ke fiεε yaa nu dvú fi saake me fô fitele fiem e ke.”

² Ε Ananias wvù to nu εkolε ke bocee ncese le gay ê bonyii bò to leeme mbew Baul e le bó ekfun lo diuw we.

³ Ε Baul tfuse ê wvú le, “Nyo' nu ke ekfun tεn wo. Wo fieesene kembew kè bó nu ε yefe kí ε no baa. Wo shile fe le wo saake me bii nci le, ε bvuu ε no ηgoyte nci wvudvu gayte le bó ekfun me le?”

⁴ Ε bonyii bò to leeme mbew Baul e bife ê wvú le, “Wo nan'yi εkolε ke bocee ncese Nyo' le le?”

⁵ Ε wvú tfuse le, “Boom bo bwεεm e, ke me mbe ηkee le è nu εkolε ke bocee ncese le ke. Bó nu ε san le, ‘Fo wee ejeme diεw yì befe ê wee wvù saake bonyii ke.’ ”

⁶ Ε Baul ke dioo taa yen le bonyii bò to nu fó nu ε bomew nu Bosadusii ε bomew nu Bofalasii, ε wvú mum jeme bô diεw yì temyi enteleη jo bonyii bò saake won ba le, “Boom bo bwεεm e, me nu wee Falasii, nu waa Bofalasii. Me nu fen yî nsaw e njefo me ntaale fwe, ηkee le bonkfu nu ke ebuy yî kpwe le.”

⁷ No wvú jeme nonεn, ε Bosadusii bô Bofalasii mum nε kew waa, ε nshii wvudvu mum bvun.

⁸ Bó to waale nonen, njefo Bosadusii to ké no duu le ké bonkfu nu ke ebuy yí kpwe le ké, bvuu duu le ké fiεε fimew nu dvú diεwε bonceendaa bo Nyo' le kenεε biyoy ké. Geenεn, ε Bofalasií benje le mvumvun mvunciim nu lo.

⁹ E waa ne tεme lo fó, ε bonyii bomew bò to dunji bonci bò to nu ngoo Bofalasií le, leem fó jeme tεme lo, gay le, “Bese baa yen fiεε fi wee wvun jay e ké. E nelo enu ε keyoy kemew kenεε nceendaa Nyo' ε jeme ê wvú.”

¹⁰ E waa wvudvu ke mum ne no gomte wase keetu bvudiuw, ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le no fane le sekemew é bó enε esaayε lo Baul fó biba le. E wvú mum gay le nci ebow fó, eloo Baul can yibole, ekase eben bò wvú fô la di nci le.

¹¹ E è ke no nu entan, ε Tata to leem mbew Baul e, gay ê wvù le, “Kuu shém. No wo nu ε see wase ê bonyii ekumε me Jelusalem, è nu ké lenlen no wo nu ke esee ten Lum.”

E bonyii bomew jo nsey keeyu Baul

¹² E ekfuñ buy yuu, ε Bojuu bomew koo ntfum, die kelew le ké bó nu ke edie fiεε kenεε ewu fiεε se bó ε yu Baul ké.

¹³ Bonyii bodvu bò to koolεε ntfum, die kelew to fele wee mbaanyε.

¹⁴ E bó mum gen fô bocee ncese bo baay baay e, noo bonyii bò saake won, gay ê bó le, “Bese nu ε loocε ε die kelew le ké bese nu ke elese lo fiεε emvu se bese ε yu Baul ké.

¹⁵ Yí keseen e, ben ε bo bonyii bocii bò saake won eciinse ntum fô cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le,

ebuwse wvú le wvú ebvuu ebowse Baul é wvú eto ê ben fwe, le ben gomte keebvuu etasse nsaw we ntay. Nonen, é bese emum egbwe wvú ê je, é bó dioo booke bô wvú, é bese emum eyu ε è beε ê je.”

16 No bó to koolεε ntfum yidvu nonen, ε waa jeme Baul wvú diemsen yuw, mum gen fô la di bonyii bo nci le, see ê Baul.

17 E wvú mum tee ekolε ke ηgoo bonyii bo nci le kemew gay ê kí le, “Joo cuwee wvun egen bô wvú fô cee ekolε bikuu bi bonyii bo nci le, wvú keηke fiεε keesee ê wvú.”

18 E wvú mum jo, gen bô wvú fô cee ekolε bikuu bi nci le, gay ê wvú le, “Baul wvú wee ncaw nu ε tee me, ε gay le me enjo cuwee wvun ento bô wvú fô wo le, le wvú keηke fiεε keesee ê wo.”

19 E cee ekolε wvudvu mum jicε wvú le yí kebo le, ε bô wvú lewse ye, ε wvú bife ê wvú le, “E nu la fi wo gomte keesee ê me?”

20 E cuwee wvudvu tfuse le, “Bojuu bomew nu ε jo ntaη le bó nu egay é wo ebowse Baul é wvú eto fwe dvu bonyii bô saake won ntfuu, le bó gomte keetasse nsaw we ntay, ε bó gee nonen buwsee lo wo.

21 Fo wo ke ebee ke, njefo bonyii nu dvú fele wee mbaanyε bô nu egbwe wvú ê je, ε bó die kelew le ke bó nu ke edie fiεε keηεε ewu fiεε se bó ε yu Baul ke. Bó nu keseen ε bó ε seyse wase ye, ε no ceyte ke wase ε è nu fiεε fi wo nu jeme.”

22 E cee ekolε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum gay le cuwee wvudvu egenè, ciise ê wvú le fo wvú dioo gene ge ε wee kiεε le wvú nu ε see fiεε fidvu ê wen ke.

E bó ciinse Baul Kaysalia fô Felew wvú wee sa' le

²³ Ε cee εκολε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum tee bikuu bi ηγόο bonyii bo nci le bifεε gay ê bíλε, “Ben eseyse bonyii bo nci le gee fεε (200) bô bo nyámbala le mban̄sooshwīy (70) noo bo εγον̄ e gee fεε (200), é ke edioo enu didiuu bvυukε εντᾱη, é bó εγεν̄ Kaysalia.

²⁴ Ben eseyse τεν̄ nyámbala ê Baul, ejo wvú εγεν̄ bô wvú fô Fεlew wvù wee sa' le ε fiεε baa kooy bô wvú ê je κε.”

²⁵ No wvú gay nonεn, mum saη ηwa' ε wvú jemyi λε,

²⁶ “Ε nu me wvù Klawdius Lisias. Me nsaan̄ke ηwa' wvun fô wo le wee wvu baay wvù Fεlew wvù wee sa'. Me ηgayte wo le.

²⁷ Bojuu se nu ε koo wee wvun ε no gomte keeyu. Me ε n'yuw λε è nu wee wvu Lum, bee bonyii bem bo nci le ε se ε mum ε ley fó ε loo wvú can yibole.

²⁸ Me ε nse ε no ηgomte keen'yuw fiεε fi bó teyte yî ye le, ε mum ε mbow bô wvú fô bonyii bobole bô saake won̄ e.

²⁹ Bó ε se ε dioo tasse, me ε n'yεn λε mwεεm mvù bó teyte yî ye le nu κε mbew wvu εκυμε bonci bobole, ε wvú baa ge fiεε fi bó eyu lo wvú κεnεε elese wvú yew ncaw e κε.

³⁰ Wee ε se ε dioo see ê me λε Bojuu bomew nu ε koo ntfum keeyu wee wvun, me ε mum ε nciinse wvú fô wo le kaη mwaaη. Me nu ε ηgay τεν̄ ê bonyii bô teyte mwεεm yî ye le λε bó eto eyεn ε è nu wo le, esee fiεε fi bô bó κεηke.”

³¹ Ε bonyii bo nci le ke mum ge κε no cee εκολε wvubo to gayεε, jo Baul εντᾱη, ε bô bó γεν̄ buy

Antibati.

³² Ε εκfuη ke buy yuu, ε bonyii bo nci le bò to λene bô bikaa cinε Baul e can bò to λene yî nyámbala le λε bó eγενè bô wvú fwe, mum kase tu jim fô la dibole.

³³ Ε bó ke γεν fese Kaysalia, mum nya ηwa' we ê wee sa' bvuu nya ten Baul can ye le.

³⁴ Ε wvú fi ηwa' wvudvu tan, bife laa Baul buy ê keba ke la le λε. Ε wvú dīoo yuw λε Baul nu wee wvu Silishia,

³⁵ mum gay ê wvú λε, “Me nu ηke en'yekε nsaw wo seke bonyii bò ben ε bó κεηke nsaw ε fese fen.” Ε wvú mum gay λε bó ejo Baul eγεν eγεε wvú ê ntow 'Elod e, eεyτè wvú.

24

Ε bó jike nsaw Baul fwe dvu Fεlew

¹ Ε εdiuw ke buy εtin, ε Ananias wvù εκole ke bocee ncese le, bô bonyii bomew bò saake won, noo Tεtulus wvù to nu ε wvú ε looce ε γεεyi nci, bow γεν Kaysalia. Ε bó mum γεν yeη Fεlew wvù wee sa' le, jike nsaw wvubo wvu εκumε Baul fwe dvu wvú.

² Ε bó tee Baul, ε Tεtulus mum κεw keeteyte mwεεm yî ye le, gay ê Fεlew λε, “Wee wvu baay, nyεkeey nu ε no nu dvú won wvun e ε to ε buy yî keseen e, ε è nu nje sa' yo yì jee, ε boηkumen bò jee nu dvú nteen won wvun e can yo le.

³ Bonyii bocii yuuke njon baay bvuu fiisene sa' yo mondvuum monciim sekecii.

⁴ Κε me ηgomte keenjewsee kefew kuw baay κε, me nλεke λε wo eyekε κε caan, eyuw fiεε fi bese nu ejeme.

⁵ Bese nu ε yεn λε wee wvun nu wee fiεε. Wvú ghane shiike mvunlaa entelεη jo Bojuu yî εkolε ke nshε le kecii. Ε è bvuu nu wvú cee εkolε ηgoo yî bó teje λε yi Nasalet.

⁶⁻⁷ Wvú to gomte tεn keebefe bô yew ncese ε bese koo wvú. *

⁸ Ε wo biwci lo mwεεm ê wee wvun, é wo eyuw ê wvú mwεεm mvun mvunciim mvù bese jemyi εkumε wvú.”

⁹ No Tetulus jeme nonεn, ε Bojuu tom, bεnse λε mwεεm mvun mvunciim nu keceεy.

Ε Baul tanje diuw fwe dvu Fεlew

¹⁰ Ε wee sa' wε few ê Baul λε wvú ejeme. Ε wvú mum jeme λε, “Me ηkee λε wo nu ε saw wase bonsaw won wvun e yî bilum e nteen. Me ε mum ε no n'yuuke njon keenleem ntanje diuw wεm ê wo εjise.

¹¹ Ε wo nε lo ε no biwci, é wo eyuw λε εdiuw baa efey wase yuufe ncow εfaa no me nto mbenεε Jelusalεm keebunle Nyo' κε.

¹² Bojuu to baa eyεn ε me mbeeke mbew bee wee κε, ε bó to baa eyεn tεn ε me mbεysee bonyii yew ncese le keνεε yéw bunle λε, keνεε bvudvuu bvumew e εlaante κε.

¹³ Κε bó yaa κεηκε naa lo fiεε fi dunçi λε me nto nu ε ηγε mwεεm mvun mvù bó teyte yî yεm e κε.

¹⁴ Me nu ε mbee fin fwe dvu wo, λε me mbunlee Nyo' bo'icee bosεse mbii Je le yî bó teje λε è nu yî

24:5 17:6   **24:6-7** 21:28, 30   * **24:6-7** Bojwa' bo boyvuum bomew κεηκε 6b-8a ε bó ε san λε, “Bese to gomte keesaw wvú bii nci wese λε, ε Lisias wvù cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le ley fó, loo wvú can yese λε gay λε bese eto eyεn wo λε, esaw nsaw we ê wo εjise.”   **24:14** 9:2

befe. E me mbeje e è nu mwεεm mvunciim mvù nu ê Nwa' bonci bo Muses e noo mvù nu ê Boŋwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le.

¹⁵ Me ntaale ke fwe yî Nyo' le leŋleŋ no bó ten taale, le bonyii bocii bò jee bô bò befe nu ke ebuy yî kpwe le.

¹⁶ Nonen, me e mum e no momte ntay sekecii keencee nce wvu leŋ fwe dvu Nyo' noo bonyii, wvu le fo fiεε enu dvú fi esaakè me fô fitele le ke.

¹⁷ E nu wase bilim nteen no me nen'yεε Jelusalem, e me nse nkase e ngen jó keenya bigew ê bonyii bem bo won e, noo keenje ncese.

¹⁸ E nu fiεε fin fi bó se yenεε me le yew ncese le e me ngee, e me e nkum wase ekole kem. E ke bonyii keεε diuw wvu kumεen se nu fó ke.

¹⁹ Bojuu bomew bo Esia se nu fó, e bó be keŋke keenu fen ejeme ê wo fiεε fi bó keŋke ekume me, e è fen nu le fiεε nu dvú.

²⁰ E è baa nu nonen, é ban bonyii see le fiεε fi bó se yenεε le me nu e njay seke me nse nleemεε fwe dvu bonyii bò saake won,

²¹ efey fiεε fi me nse njemyεε bô diεw yì temyi ê bó le, me nu ê bó fwe yî kefew kekiε le yî nsaw e njefo me nu e mbee le boŋkfu nu ke ebuy yî kpwe le.”

²² No Baul jeme nonen, e Felew yeke nen, e è to nu wee e wvú looci kee wase ekume Je Tata, mum leke nsaw gay le, “Seke Lisias wvù cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le e bow e to, e me nse nsumten nsaw wene.”

²³ Ε wvú mum gay ε εkolε ke ηgoo mi bonyii bo nci le ejo Baul eγεν elese yew, ecεytè. Geenεn, ε bó enya κε naa wvú bô je, ecinε é nsáa ye etoo fici wvú.

Ε Fεlew leke nsaw Baul yî bilum e bifεε

²⁴ Ε εdiuw ke dioo γενεε, ε Fεlew bô Dusila wvú kpwεse wvú to nu wee Juu γεν tee Baul ε wvú to, ε bó no yeke fiεε fi wvú jemyi εκumε keelese fitele yî Klistu Jisos e.

²⁵ Ε wvú ke dioo jemyi εκumε no è nulo é wee enù wee wvú jee, bô no è nulo é wee ekemsenè bô εkolε kew, noo no Nyo' nu ke esaw bonyii, ε Fεlew yuw nonεn, ε fi bεmσε wvú. Ε wvú mum gay ê Baul ε, “Ε nulo é wo eγενε keseen, é me ηke endioo ε ηκεηκε kefew nσε mbvuυ entee wo.”

²⁶ Wvú to jeme nonεn, κεηκε ηkpawce ε seke-mew é Baul ekew wen. Ε wvú ké mum no teηε Baul εfonεfon ε bô wvú fele kenfe.

²⁷ Κε nonεn, κε nonεn, ε bilum kum bifεε. Ε bó dioo γεε Bolsius Festus yî kentaw ke Fεlew e, ε Fεlew no gomte ε wen ege é Bojuu ekoonke wen, mum cinε Baul e yew ncaw e.

25

Ε Baul jo nsaw we keεεν dvú fwe fô Nfon wvu Lum e

¹ Ε è ke dioo nu εdiuw εta no Festus κεwεε keesaake keba ke won e kè Judea, ε wvú nε Kaysalia ben Jelusalem.

² Ε bocee ncese bo baay baay bô bikuu bi Bojuu le bi won e mum to yen wvú le, jike nsaw wvú bó κηηκε bô Baul ê wvú εjise, no λεκε wvú λε,

³ wvú efi κε λε bowen, ege é bó eciinse Baul é wvú eto Jelusalem. Ε bó to gee nonen, ε bó ε seyse wase λε bó nu ke egbwe wvú ê je, eyu.

⁴ Ε Festus tfuse ê bó λε, “Baul nu yew ncaw e Kaysalia, ε me keβεε nu enkaase ntuu jó εdiuw εyan.

⁵ Bonyii bô κηηκε mvun gay mvu sa' le bomew ebi me le Kaysalia, ejeme fiεε fi wvú jay ε è nu jó ε è fen nu λε fiεε nu dvú.”

⁶ Ε Festus ke ce bô bó γεν buy κε diewe εdiuw nyan kenεε yuufe le, mum kase tu jim Kaysalia. Ε εκfun buy yuu, ε wvú γεν shii yew nsaw e, gay λε bó eto bô Baul.

⁷ No Baul fese, ε Bojuu bô to nen'yεε Jelusalem bow jó, mum leemen gem wvú, no teyte mwεεm yí ye le nteen ε fi wεε yaa nu κε. Geenεn, ε fiεε yaa nu dvú fi bó nulo esee fi dun ci λε wvú nu ε ge fimew κε.

⁸ Ε Baul tanε diuw we gay λε, “Me mbaa njay naa lo nci Bojuu, κενεε wvu yew ncese, κενεε wvu Nfon wvu Lum κε.”

⁹ Geenεn, ε Festus no gomte λε wen ege é Bojuu ekoonke wen, mum bife ê Baul λε, “Wo koonke keeben Jelusalem é me keβεε ensaw nsaw wo jó yí mwεεm mvun e?”

¹⁰ Ε Baul tfuse λε, “Me nleeme wase fen ê keβεη ke nsaw e, ε è nu ke Nfon wvu Lum e. Ε è nu fen fò bó bee keesaw nsaw wεm. Wo keβεε kee naa ntay λε me mbaa njay fiεε bee Bojuu κε.

11 $\text{\textcircled{E}}$ è fɛn nu ɛ me nu $\text{\textcircled{E}}$ ɲgoy nci, $\text{\textcircled{E}}$ ɲjay fiɛ fi è nulo é bó eyu lo me, me nsaa entune keenkpwe kɛ. Geenɛn, é è nu ɛ mwɛɛm mvù bó teyte yí yɛm e nu mbiay, tu kɛ wee nu dvú wvù nulo enya me can Bojuu ban e kɛ. Me nu nɛkɛ ɛ nsaw wɛm eɣɛn fwe fô Nfon wvu Lum e.”

12 $\text{\textcircled{E}}$ Fɛstus yuw nonɛn, $\text{\textcircled{E}}$ bô bonyii bew bò bô bó to saake bonsaw tfumtfum. $\text{\textcircled{E}}$ wvú mum gay ê Baul ɛ, “No wo nu $\text{\textcircled{E}}$ ɛ ɛkɛ wase ɛ nsaw wo nu eɣɛn fô Nfon wvu Lum e, tu wvú nu eɣɛn fô.”

$\text{\textcircled{E}}$ Fɛstus be Nfon Aglifa bô nsaw Baul

13 $\text{\textcircled{E}}$ è ke no nu kefew kemew e ɛjim jodvu, $\text{\textcircled{E}}$ Nfon Aglifa bô Bɛnis* laa ghane ê Fɛstus e Kaysalia keegay wvù le.

14 $\text{\textcircled{E}}$ bó ke dioo nu wase jó yí ɛdiuw e nteen, $\text{\textcircled{E}}$ Fɛstus nɛ be Nfon bô nsaw Baul gay ɛ, “Wee mvu nu fɛn wvù Fɛlew to cin'yɛɛ yew ncaw e,

15 $\text{\textcircled{E}}$ me ɲke ndioo ɲɣɛn Jɛlusalɛm, $\text{\textcircled{E}}$ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò saake won Bojuu jike nsaw we ê me ɛjise ɛ me ɲɣay ɛ wvú nu $\text{\textcircled{E}}$ gbwe nsaw.

16 $\text{\textcircled{E}}$ me ɲgay ê bó ɛ, kɛ nce bonyii bo Lum nu $\text{\textcircled{E}}$ bee ɛ bó esumtɛn ɛ wee nu $\text{\textcircled{E}}$ gbwe nsaw sɛ bó nu $\text{\textcircled{E}}$ nya wase je wee wvudvu $\text{\textcircled{E}}$ leem ê kebɛɲ ke nsaw e fwe dvu bonyii bò bô bó kɛɲke nsaw $\text{\textcircled{E}}$ tanɛ diuw we yí mwɛɛm mvù bó teyte yí ye le kɛ.

17 $\text{\textcircled{E}}$ bó ke dioo to fɛn, $\text{\textcircled{E}}$ me ɲfanɛ n'yaa moocɛ lo kɛ. $\text{\textcircled{E}}$ ɛkfuɲ buy yuu, $\text{\textcircled{E}}$ me ɲɣɛn nshii yew nsaw e ɲgay $\text{\textcircled{E}}$ bó to bô wee wvudvu.

25:11 25:21, 25; 28:19
25:14 24:27

* 25:13 Bɛnis to nu waa bwee Aglifa.

18 Ε bonyii bò bô bó to κηηκε nsaw ke dioo leem we, fanε yaa dunεε jay wvù me nto ηκpwaaake λε ε nulo ε bó esee yî ye le κε.

19 Ε bó kaa no jemyi ε ε nu mwεεm mvu mbew e yî ye le εκυμε je yî bó bunlee Nyo' jó, noo εκυμε wee mvu wvú bó tenε λε Jisos ε wvú to kpwe wase, geenεn ε Baul leeme κε λε wvú nu dvú.

20 No me nto mbaa ηκιεε no ε nulo ε me enley εντε jo mwεεm mvun, ε me mum mbife ε Baul laa wvú koonκε keeben Jelusalem ε bó esaw nsaw we jó εκυμε mwεεm mvun ε.

21 Ε wvú tfuse λε wen nu emεy yew ncaw e, ε ke esumτεn Nfon wvu Lum nsaw wen. Ε me mum ηgay λε bó egεε wvú yew, eceyτè egεn ebuy no me ηκε enciinse wvú ε Nfon wvu Lum.”

22 Ε Aglifa yeκε nen, gay ε Festus λε, “Me kebεε ηkoonκε keen'yuw mwεεm mvun diuw wee wvudvu le.” Ε Festus tfuse λε, “Wo nu ebuy eyuw ntfuu.”

23 Ε εκfun buy yuu, ε Aglifa bô Benis no lene too bô bvuwee bvυ baay. Ε bô bocee bikuu bi bonyii bo nci le noo bonyii bo baay baay bo εlaante, len to ley ηgay. Ε Festus mum gay ε bó to bô Baul.

24 No bó toε bô wvú, ε Festus gay λε, “Nfon Aglifa bô bonyii bocii bò nu fen, ben eyen wee wvun. Ε nu wee wvù Bojuu bocii too nyεεyi me jan noo Jelusalem εκυμε wvú, wamte, gayte λε κε ε nu wee wvù enu dvú κε.

25 Ε me mbaa n'yεn λε wvú nu ε ge fiεε fi bó eyu wvú κε. No wvú se λεκεε wase λε nsaw we egεn fwe ε ε nu fô Nfon wvu Lum e, me ε mum ε n'yεn λε me nu enciinse wvú fô wvú le.

²⁶ Geenɛn, kɛ me n'yaa nlooci ŋkee fiɛɛ fi è nulo é me ensaŋ fô Nfon wvù cee ekolɛ wɛm e ekumɛ wvú kɛ. Nonɛn, me ɛ mum ɛ nleke wvú ê ben ɛjise keseen ɛfey mvunciim ê wo Nfon Aglifa ɛjise, lɛ ben etasse nsaw we, wvu lɛ me ɛŋkɛŋkɛ fiɛɛ fi è nulo é me ensaŋ.

²⁷ Me n'yene lɛ fí baa nu lɛŋ lɛ me enciinse wee ncaw fô Nfon e sɛ me nu ɛ nduŋcɛ fiɛɛ fi bó gayte lɛ wvú nu ɛ jay e kɛ.”

26

Ɛ Baul taŋe diuw fwe dvu Nfon Aglifa

¹ Ɛ Nfon Aglifa mum gay ê Baul lɛ, “Ɛ nu bvudvuu bvuw keseen keejeme bó diuw wo.” Ɛ Baul mum cake kebo we, kɛw keetaŋe diuw we, gay lɛ,

² “Nyaa', me n'yene lɛ keshi kem nu ɛ jon lɛ baay keenleem etaŋe diuw wɛm fwe dvu bó ɛben yí mwɛɛm mvunciim mvù Bojuu teytey yí yɛm e.

³ Me njemyi lɛ nɛn, njefo bó looci lɛ kee nce won Bojuu noo bombew bò bó ké no kɛŋkɛ. Nonɛn, me ɛ no nleke lɛ bó eyekɛ kɛ lɛ nyɛkeey eyuw fiɛɛ fi me nu enjeme.

⁴ Bojuu bocii kee nce wɛm ɛ kɛw naa ɛ me mbɛɛ lo. Bó kee no me nto ncee won wese le noo Jelusalɛm.

⁵ Ɛ bó kee naa ntay lɛ ɛ kɛw lo ncejole nu ɛ me nu wee ŋgoo Bofalasii ɛ è nu ŋgoo yí looci tɛmyi yí fiɛɛ fi Nyo' le fele yimi yicii. Fin nu fiɛɛ ɛ è nu lɛ bó koonke keejeme, é bó ebee lɛ è nu kecɛɛy.

⁶ Me ε no nleeme λε fen keseen yî nsaw e njefo me ntaale fwe, ηkee ηkawma wvù Nyo' to kawεε bo'icee bosεε dvú.

⁷ Nkawma wvun nu λε wvù dikfuu disεε di yuufe ncow difεε cεyte no bó bunlee Nyo' shiee le εntaη bó εmvunsheen. Nyaa', è nu λε nje ηkawma wvudvu wvun wvù Bojuu κεηκε λε nsaw dvú bee bó.

⁸ Me ε no mbiite ê bó noo ê bonyii bocii λε laa è ge la wvù ben yene ε fí temyi keebēe λε è nulo é Nyo' ebvuse wee yî kpwe λε?

⁹ Me kebεε nto ηkpawaci naa λε me ηκεηκε keeηge fiεε ficii keenfiwse diee di Jisos wvu Nasalet e.

¹⁰ Ε fifin nu naa fiεε fî me nto ηγεε Jelusalem. Me nto nu ε nfi mvunγay ê bocee ncese bo baay baay ηkooye bonyii bò è nu bo Nyo' le nteen, nfen yew ncaw e. Ke è to mεy κε fin κε. Bó to ké dīoo nu λε bó nu eyuwyε bó, ε me ten ntom.

¹¹ Me nto nyaa ηγεω ê bó εfonεfon yéw bunle le yicii, ηkane λε bó ejemyi díεw yî befe ekumε wee wvù Jisos. Ε shém ffuuke me hô bó baay, ε me mbone bikaa ê bó εjim, ηgene mbuyte bilaante bi bitum bimew e.

Ε Baul bvuu jeme no wvú to kumεεε no nu wee Klistu

¹² Ε me ηκε mum ne no ηgene Damaskus, ε bocee ncese bo baay baay ε saη ηwa', ε nya me mvunγay.

¹³ Nyaa', ε me ndīoo ηgene ε è nu λε εmvunsheen enteleη, ε me ne n'yεn ε n'yuu mvu ne law fowe baa fele diuu, shii to yî bee bonyii bò bee bó to lene le.

¹⁴ Ε bese bocii ne gbweken fokuse, ε me n'yuw ε díεw bife ê me ê díεw Ibulu λε λε, 'Saul, Saul, wo

bone bikaa ê me ejim nen nje la? Wo gee nen, kfone ε è nu ye yo, diewe na' lemme fô wvú bone ye yí kembangan ke ice le.'

¹⁵ Ε me mbife le, 'Ε nu wo wvù yεε Tata?' Ε wvú tfuse le, 'Ε nu me wvù Jisos, ε è nu me wvù wo bone bikaa ejim jodvu.

¹⁶ Ja leem we. Fiεε fi ge me ε mbuynen fô wo le nu le me embaa wo wee wem lemme le, é wo efewci mwεem mvù wo yen eben bô mvù me mβεε ηke enduηce ê wo le.

¹⁷ Me nu ηke enfi wo can Bojuu noo bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, ε è nu bó bô me nu entum wo fô bó le.

¹⁸ Wo nu ke egen eyene ejise εbo, ebvuse bó ê ejiwε le, eleke bó ê n'yuu le, é bó ebuy can Satan e, enu bô bo Nyo', é bó elese fitele yí yem e, é Nyo' elεeshε bibefe bibole. Ε bó ke emum ekeηke kelenj fô bvudvuu bvù bonyii bô wvú nu ε ge le è nu naa bew e.'

¹⁹ Nyaa', no fí to kooyεε le nonen, ε me mum ηge ke le no wvú jemyεε ê me fowe.

²⁰ Ε me mum n'yaw ηκεw no nfewci Damaskus, nse ηke ηgen Jelusalem. Ε me no ηghane wonj wvù Judea le tfuu noo bitum e bicii bì yaa nu ke bi Bojuu le, nfewci ê bó le bó ekumen mvuntelem mvubole, etu bô bo Nyo', egeè ε è nu mwεem mvù duηci le bó nu ε kumen wase.

²¹ Ε nεε le fiεε fi to gee é Bojuu se koo me yew ncese le egomte keeyu.

²² Geenεn, Nyo' ε se ε no fii me ε to ε buy eben e. Me ε mum ε no nleeme fen nfewci ten ê bonyii bo

baay baay noo bo caan caan. E fiεε fi me nfewci nu ke fí fi Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to teete le fi nu ke ekooy.

23 Bó to gayte le Mboyse wvù Nyo' to kawεε kenke keeke eyen ηγεω, enu wee wvu fwe keebuy yî kpwe le, eduηce n'yuu ê Bojuu noo bonyii bò yaa nu ke Bojuu.”

24 No Baul to tanyi ke diuw we gene, ε Festus ne kay lo wvù gay le, “Baul wo jewte wase lo. N'yεεyi wo wvu baay nu ε ge wase wo ε ne ε no jewte lo.”

25 E Baul tfuse ê Festus le, “Ke me n'yaa njewte ke wee wvu baay. Fiεε fi me njemyi nu keceey, ε me njemyi bô bvufee bwem fó.

26 Me njemyi ê Nfon endan nen, njefo bó kee mwεεm mvun ε ke mvú to kooyi ê kenyile le ke, ε ke fimew yaa nu dvú fi bó nu se bó kee lo ke.

27 Nyaa', bó nu ε bee ke fiεε fi Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le jemyi le? Me ηkee le bó nu le ε bee.”

28 E Nfon Aglifa bife ê Baul le, “Wo kpwaake le è nulo é wo ebanke me é me entu wee Klistu ke yî kefew e caan nen e?”

29 E Baul tfuse le, “Kenεε kí nu caan, kenεε kí nu baay, tu bunle yem fô Nyo' le nu ke le fo emey ke wo ke. Wee tfuu wvù nu fen eben yuuke no me njemyi ebanke ten enu diεwe me le, geenen, efufe ke ε è nu boncaw ban.”

30 E Nfon ne ja we, ε wee sa' bô Benis noo bonyii bò bó to shileε bi.

31 E bó buy, no jemyi εbonεbon le, “Wee wvun baa ge fiεε fi bó eyu lo wvù kenεε elese wvù yew ncaw e ke.”

26:23 3:15; Yesa 49:6; Luk 24:46-47; 1Kol 15:20   26:26 Jon 18:20

26:28 11:26   26:31 23:29

32 Ε Nfon Aglifa gay ê Festus ε, “Ε è be baa nu ε wee wvun nu ε εκε wase ε nsaw we egεν fô Nfon wvu Lum e, tu bó be ε cinε wvú le.”

27

Ε bó ciinse Baul Lum

1 Ε bó ke dioo seyσε ε bee bo Baul eley ηguw wvu ê joo egεν won wvù Itali le, ε bó mum nya Baul bó bonyii bo ncaw e bomew can Julius wvù to nu εκολε ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Nfon wvu Lum e.

2 Ε bee bó ley ê ηguw wvù nen'yεε Adamitium e wvù to nu keegεne leemene mondvuum mo ηgem joo le, keba kè Esia le. Ε Alistakus wvù wee wvu Tεsalonika, won wvù Masedonia le to nu ten bee bó. Ε bee bó mum no gεne.

3 Ε εκfun buy yuu, ε bese fεσε Sidon, ε Julius dunεε kenκοηεν fô Baul e, cinε wvú le ε wvú egεν fô nsáa ye le εlaante é bó efi wvú bó fiεε fi wvú shieele.

4 Ε bese ke kase ley ê ηguw e fó, dioo egεne, ε fwefwe no too cile bese fwe, ε bese mum no wεmte wase won wvù Sayblus wvu ê joo entelεη e, ε wvú cile fwefwe.

5 Ε bese ke gεn lente joo yi baay yì nu mbew won wvù Silishia bó yì nu mbew won wvù Bamfilia le, mum fεσε ê kelaante kè Mila le, won wvù Lisia le.

6 Ε εκολε ke ηgoo bonyii bo nci le kiε yεn ηguw wvu ê joo le jó wvù to nen'yεε Aleksandia gεne Itali le, mum bvuse bese, lese ε è nu ê wvuwe le.

7 Ε bese ke ja fó, len ke wase nen wεε wεε yì εdiuw e nteen, ke jεενεν lo σε fεσε mbew kelaante

kè Sinidus e. No fwefwe to baa bee le bese egen fwe teyey, e bese mum bee no wemte wase lo Klēt won wvu ê joo entelē e, e wvú cile fwefwe, mum fey Salmoni bvudvuu e bvú ley e gen ê joo won wvudvu le.

⁸ E bese mey ke no wemte tuu ngem joo le, ke jenen lo se gen buy bvudvuu bvú bó teje le Diuw Joo wvú Nyēkeey e, e wvú to nu nceencee mbew kelaante kè Lasia le.

⁹ No bese to nu e jewse wase kefew ê je baay, e Diuw di Baay di Nlēshē Bibefē le to fey wase, e è nu wase kefew ke nffum wvú tēmyi le, e Baul mum nya ntefe ê bonyii bo ê nguw e le,

¹⁰ “Bo'icem, me n'yene le e kew fen e gen fwe nu e lene disēbeene nu ke ebefe, é kenla enu dvú e è yaa nu ke ke mwem bô nguw e maan ke, bonyii nu ke ekpweken ten.”

¹¹ Geenen, e ekole ke bonyii bo nci le fanē yaa yuw njeme Baul e ke, yuw fiew e è nu cee ekole nguw bô cee nguw e.

¹² No diuw joo wvudvu to baa jee keenu fó yî kefew ke nffum wvú tēmyi le, e wee nteen mum no tomte le è jee le bó egenè fwe, momtè laa è nulo é bó efese diuw joo wvu Foniks e, wvú nu won wvú Klēt jodvu le, efese kefew kedvu fó le. Diuw joo wvudvu wvun to taale je ewewe bvuu taale ten je ekuēku jò diuu seeyi.

E nffum tuu nguw

¹³ E fwefwe wvumew ke ne no bene je ekuēku nen wee, e bonyii bo nguw e mum no kpwaake le bó e kenke wase fiē fi bó be gomte. E bó mum baa

ken'wow ke ηguw e, mum no gene ê joo, tuu ke ηgem e ηgem e Klet jodvu.

¹⁴ Ε nffum wvù temyi wvù bó teje le, “Wvù je εbo εηκοηκο jò diuu sane”, ke ne σεσε won wvudvu le, shii ê joo.

¹⁵ No wvù shiile, kfun ηguw ε je fanε yaa bvuu nu dvú keegene yí dvú le ke, ε bó mum cine ηguw e, ε nffum no tuule gene dvú.

¹⁶ Ε bese mum no gene ke lo, gen fey εkuεku jo won wvumvu wvu caan ê joo enteleη ε bó teje le Kawda. Ε won wvudvu no cile fwefwe, ε bese mum no katene keebense kekonê ηguw e.

¹⁷ Ε bese ke bense, mum yile ηguw bô bokfuu fo wvú esawyε, dioo gene no fane le ηguw nu ke egen kfun ye mbew won wvù Libia le yí bijiw bi monshεem e bì nu ê joo. Ε bó mum shike ndvu fwefwe, cine ε ηguw no gene εwvunεwvun.

¹⁸ No nffum wvudvu to temyi ke gene lo, ε εkfun buy yuu, ε bó mum kew no bvuse mwεem ê ηguw e, laanke ê joo.

¹⁹ Ε bvú ke bvuu buy yuu, ε bonyii bo ηguw e bvuse mwεem mvu ηguw e lanê joo bô can yibo.

²⁰ Ε εdiuw ke fey nteen ε bese baa yen diuu le kenεε jón e ke, ε nffum kfune ke lo ε è yaa nu wvu wεε ke, ε bese mum kiεε le fisese nu ε ka wase.

²¹ No bonyii to nu ε ce wase εdiuw nteen ε bó baa die fiεε, ε Baul ne bencε leem fwe gay le, “Bo'icεm, é ben se bee eyuw me le é bó emεy Klet, tu beene baa ekenke ηgew wvun bô kenla kin nen ke.

²² Geenεn, me nleke le ben ekuu shém, njefo ke naa wee mvu ben e nu ela ke, è nu ela ke ηguw mεy.

²³ Me njemyi nen njefo Nyo' wvù kɛɲke me, wvù me mbunlee, se nu ɛ tum nceendaa we ɛntaɲ ɛben wvù ɛ to ɛ leem mbew yɛm e,

²⁴ ɛ gay ê me le, 'Baul, fo wo efanè kɛ. Wo kɛɲke keeke eleem fwe dvu Nfon wvu Lum. Taa eyɛn, Nyo' nu ɛ duɲɛ wase kɛɲkɔɲɛn fô wo le ɛ ge le kɛ wee mvu ɲgoo bonyii bò ben ɛ bó nu ê ɲguw e nu ke ela kɛ.'

²⁵ Nonɛn, bo'icɛm, ben ekuu shém. Me nu ɛ nlese fitele yî Nyo' le le fɛɛ fî wvù jeme ê me nu ke ekooy kɛ lɛɲlɛɲ no wvù jeme.

²⁶ No fî nu nonɛn, ɲguw kɛɲke keeke ekfun ye yî won ɲwumew e ê joo ɛntelɛɲ."

²⁷ ɛ è ke no nu ɛdiuw ncow ɛna yuufe le ɛ nffum bɛɛ kɛ kale bô bese ê joo yi baay yi Adia le. * ɛ è ke no nu kɛ diɛwɛ ɛntaɲ ɛntelɛɲ e, ɛ bonyii bò lemte ê ɲguw e nɛ kpawwɛ le sekemew ɛ bó buyte wase mbew nshɛ le.

²⁸ ɛ bó mum few joo no yî shiiyine bô kfuu ɛ bó ɛ shɛɲke fɛɛ yî dvù le, yɛn le yî nu ɲkɛɲkɛɲ mbaanfiɛɛ. ɛ bó gɛncɛ fwe, bvuu few, yɛn ɛ yî nu wase ɲkɛɲkɛɲ yuufe ncow tin.

²⁹ ɛ bó no fane le è nelo é ɲguw ekfun ye yî bimbaan e, mum shike biɲwow biɲɛw ê joo ejim jo ɲguw, no bunlee le ekfun eyuu kɛ lo.

³⁰ ɛ bonyii bò lemte ê ɲguw e ke nɛ no gomte keelewtɛ buy ê ɲguw e, mum shike kekɔɲ ê joo, no buwsee le bó gomte keeshike biɲwow bí fwe dvu ɲguw ê joo.

³¹ ɛ Baul gay ê ekolɛ ke bonyii bo nci le bô bonyii bew le, "ɛ bonyii ban mom lo ɛ buy ê ɲguw e, naa é

27:24 9:15   **27:26** 28:1   * **27:27** Bonwa' bomew teɲe joo yi baay yin le Mɛditelinian.

wee mvu ben e saa ke eluŋ ke.”

³² E bonyii bo nci le mum sumye bokfuu bò bó to suuyee kekonj dvú yî nguŋ e, mum cine ε kí no leyte gene.

³³ E bvutfuu ke dīoo sam, ε Baul leke bonyii bocii le bó ediekēn, gayte le, “Eben nu wase ediuw yuufe ncow ena no ben nu yî nfan e, ε fiεε baa eley ê ben emvu ke.

³⁴ Me ε mum ε no nleke le ben edie ke fiεε, é ye yene etu fó. Ke naa yvuw miaaŋ nu ke ela ê wee efa ke.”

³⁵ No wvú jeme nonēn, mum jo bleed, nya key-oone ê Nyo', guse no diee ê bonyii bocii ejise.

³⁶ E bó mum kuu shém bocii diekēn.

³⁷ Bese bocii bò to nu ê nguŋ e to nu wee gee fee kecow mbansooshwiŋ ncow bosooaan (276).

³⁸ E bonyii bocii ke diekēn ffuu, ε bó mum bvuse egij yò to nu ê nguŋ e, laŋ ê joo keege le wvú eyaatēn.

E nguŋ sawye

³⁹ E ekfuŋ ke yuu, ε eŋkpwaante yene, ε bonyii bò lemte ê nguŋ e faŋe yaa kieε bvudvuu bvudvu ke. Geenēn, ε bó yen kendvuy e, ε kí ε gen ε buy yî monshēm e, mum yen le bó emom é nguŋ eley egen ece yî dvú le ŋgem joo le.

⁴⁰ E bó mum sumye biŋwōw ε bí shii gen ê joo, bvuu kase fay bokfuu bò bó to suuyee bite bi bó banse nguŋ dvú, mum bense ten ndvu fwefwe yi fwe ε fwefwe ley jó no domsee nguŋ ε wvú gene ê kendvuy kedvu le.

41 Geenen, ε wvú dioo gene, kfun ye yî kejiw ke monshεem e ê joo. Ε keba ke ηguw e ke fwe ley ce yî dvú le fanε yaa ebvuu eshiike κε. Ε joo mum no kfunε keba ke εjim ε kí sawyi.

42 Ε bonyii bo nci le mum nε no gomte ε bó eyuwyε bonyii bo ncaw e bocii wvu ε fo mvu bó le ke enε esam joo ebuy elewtε.

43 Geenen, ε ekolε ke bonyii bo nci le no gomte keeboyse Baul, mum kan ε fo bó ege nonen κε, gay fiew ε bonyii bò kee keesam joo eyaw esele ê joo, esam ebuy εηkpwaante,

44 É kebεse ke bonyii le ebii yî biwan e noo yî binsawye bi ηguw e. Ε nεε no bese to ghanεε se fεse εηkpwaante yuleyule.

28

Ε bo Baul fεse Malta

1 No bese to fεsεε εηkpwaante yuleyule nonen, mum yuw ε bó tenε bvudvuu bvudvu ε Malta, ε è to nu won ê joo entelen.

2 Ε bonyii bo won wvudvu le dunε kenkonen fô bese le ε è yaa nu ke wεε κε, fiisen bese, fwεε ηguy ε bese no yosene, njefo jan to nu ε kew wase no too ε kenton gule.

3 Ε Baul ke baance ηgay, gen ε wen efwεε, ε kefe to nu ê ηgay yidvu le, ε ηguy yvuwsε ge ε kí mum buy, lum kebo kew no njeεηkene yî dvú le.

4 Ε bonyii bo won wvudvu le dioo yen no kí njeεηkene yî kebo kew e, mum no jemyi εbonebon ε, “Wee wvun ke nu ε yu wase wee. Wvú be ε boy ê joo, geenen lon nu ε koo wvú ε wvú nu ekpwe.”

⁵ Geenen, ε Baul yεwse ke lo kefe kedvu ε kί gbwe ê ηguw e, ε fiεε fanε yaa ge wvú ke.

⁶ Ε bonyii bodvu mum no cεyte, kpwaake λε ye Baul nu ekεw ebene, kenεε λε wvú nu enε esεε egbwe ekpwe. Ε bó ke cεy nen cεy ηkuuη, ke dioo yen ε fiεε baa ge wvú, ε bó mum kumen ηkpawace wvubo nε wase no duu λε, “Wee wvun nu nyo' mvu.”

⁷ Wee sa' wvu jó to kenke ηεε ye ke nceencee mbew fô bese to nu le. Diee di wee wvudvu le to nu Bubluis. Ε wvú fiisen bese, ε bee bó ce εdiuw εta ε wvú taale fô bese le ntay.

⁸ Ε fí kooy λε icee Bubluis to jiime cemte bô ken'ya' noo ntoombun. Ε Baul mum γεν fô wvú to jiime, bunle, gεε can yî ye le, fe wvú.

⁹ No fí to kooyεε nonen, ε bonyii bo won wvudvu le bocii bô to kenke bincem mum no too ε Baul fele ten bó.

¹⁰ Ε bó mum no nyaa bese bô mwεεm nteen. Ε bese ke dioo nen'yi jó, ε bó bvuu to bô mwεεm mvunciim mvù bese to shieele gεε ê ηguw e.

Ε bo Baul nε Malta γεν Lum

¹¹ Ε bese ley ê ηguw e no gene ε bó ε ce wase Malta won wvu ê joo entelen wvudvu le kee te. Nguw wvudvu to nu wvu Aleksandia ε bó teηε λε Bonyo' bo Emam e, * ε wvú to nu won wvudvu le cεyte λε kefew ke nffum wvù temyi le efey.

¹² Ε bese ke γεν buy diuw joo wvu ê kelaante kè Silakus e, ce jó εdiuw εta,

---

28:5 Mak 16:18; Luk 10:19   **28:6** 14:11   * **28:11** Bonyo' ban nu bô bó teηε λε Kasto bô Bulok.

13 ke ne jó, γεν fese diuw joo wvu ê kelaante kè Legium e ce jó. Ε εκφυη buy yuu, ε fwefwe κew no bene je εκυεκυ, ε bese mum no γενε, ε è ke no nu εdiuw εfaa, ε bese fese diuw joo wvù Butioli le.

14 No bese fese jó, γεν bonyii bo mbee le bo jó le, ε bó λεκε λε bese egen κε λε é bee bó ece εdiuw εsooshwi. Ε bee bó ke ce, ε bese σε ke γεν fese Lum.

15 No bese to γενε, ε bonyii bo mbee le bo Lum ke dioo yuw λε bese too lo, ε bó buy no lene too λε bee bó etasen. Ε bó to naa buy fô Way wvu Abiyus e, bô fô Yéw Bonyii bo Ghane le yi Shε le. Ε Baul γεν bó le, ε fitele fiew λεετη, ε wvú nya keyoone ê Nyo'.

16 Ε bese ke fese Lum, ε bó cine Baul e ε wvú no cee fiew wvú εmbeη, ε wee nci cεyte wvú.

Ε Baul no nu wee ncaw Lum fewci diεw Nyo'

17 Ε εdiuw ke fey ετα, ε Baul tee bikuu bí Bojuu le bi jó. Ε bí to, ε wvú gay ê bí λε, “Boom bo bwεem e, me nu yî ncaw e nen ε bó to koo me Jelusalem, nya can bonyii bo Lum e ε me mbaa ncim njay naa lo fiεε bô bonyii bosεεbeene κενεε nce bo'icee bosεεbeene mvu κε.

18 Ε bonyii bo Lum bodvu ke dioo tasse nsaw wεm, faηε yaa γεν fiεε fi è nulo é bó eyu me yî dvú le κε. Ε bó mum no gomte keecinε me le,

19 geenεn, ε Bojuu ma lo. Ε me mum no ηκεηκε keenλεκε λε nsaw wεm egen fwe fô Nfon wvu Lum e. Ε κε me nto ηgee nonεn, λε me ηκεηκε fiεε keentey yî bonyii bem e κε.

20 Ε nεε fiεε fi ge me ε nse ntee ben λε beene ejeme. Me nu yî boncaw ban e nen ε è nu nje wee wvù beene bonyii bo Islael se cεyte.”

21 Ε bonyii bodvu tfuse ê wvú le, “Bese baa κηκε ηwa' wvú ja Judea ekume wo κε, ε wee mvu boom bo bwee wesebeene le bò nen'yi jó too jan baa eshomse wo κενεε ejeme fiεε fi befe ekume wo κε.

22 Geenεn, ε bese nu ke ekoonke keeyuw wo ηkpawwce. Fi bese kee nu κε le ηgoo yin yi wo nu jó nu ε bonyii bemte κε lo yí mondvuum monciim.”

23 Ε bó mum γεε diuu di bó nu ke eto é Baul ejeme ê bó. Ε è ke no nu εbvubwe, ε bonyii nteen tase fô wvú to cee, ε wvú κew fontanentan γεν buy fokieguu, nyeyte fiεε ficii ê bó, fewci ekume bvunfon bvú Nyo' le. Ε wvú bvuu no jemyi dunji mwεεm mvù nu ê Nwa' bonci bo Muses e bô ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le ekume Jisos, momte keege é bó ebee le fiεε fi wen jemyi nu keceey.

24 Ε bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemyi le, ε bomew fanε yaa bee κε.

25 Ε bó ne bvun εbonεbon mum no buci no Baul lan diεw le, “Fiεε fi Keyoy ke Yuule to jemyεε ê bo'icee bonεn diuw wee ntum Nyo' wvú Yesaya le nu naa keceey.

26 Kí to nu ε jeme le,
 ‘Genε egay ê bonyii bodvu le,
 ben nu ke eyeke naa mwεεm ntay geenεn yaa yuuke κε,
 ke etaale naa mwεεm ntay geenεn yaa yεne κε.

27 Ε fí nu nonεn njefo mvuntelem mvu bonyii bodvu le
 nu ε mvú ε le wase.
 Bó nu ε jine bintunɽun bibole,

ε kfukε ejisε εbo.

Ε bó ge nonεn le fo ejisε εbo eyenè mwεεm e,
ε bintun̄tun̄ bibole yuuke mwεεm,
ε mvuntelem mvubole yvuwse,
έ bó etu jim fô me le, έ me enfε bó.' ”

²⁸ Ε Baul mum mεse le, “Ben ekeè le bó nu ε tum wase bonyii bô saaka wvun wvu ekumε no Nyo' boysee bonyii fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, ε bó nu eyuw.”

²⁹ † [No wvú jeme nonεn, ε Bojuu bodvu mum nε no buci, beeke mbew yî jeme wvudvu le ε è yaa nu wvu wεε ke.]

³⁰ Ε Baul no cee ke yew yî wvú to laake lo le yî bilum e bifεε, fiisene bonyii bocii bô to too ê wvú le.

³¹ Ε wvú no fewci ekumε bvunfon bvu Nyo' le, bvuu γεεyi bonyii ekumε Tata Jisos Klistu, jemyi yaa fane ke, ε wee yaa jewsee wvú ke.

28:28 13:46; Luk 3:6 † **28:29** Ke bon̄wa' bo boyvuum bomew kējke kencim kin ke.

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monɛm
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e